

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Petr Mik

Komparace právní úpravy autorského díla v České republice a ve Velké Británii

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Dobřichovský, Ph.D.

Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 10. 8. 2019

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 185 358 znaků včetně mezer.

V Praze dne 2. 9. 2019

.....

Petr Mik

Poděkování

Děkuji tímto vedoucímu mé práce, JUDr. Tomáši Dobřichovskému, Ph.D., za vstřícný přístup při konzultacích zpracovávaného tématu, jakož i za cenné rady a připomínky, které mi poskytl před psáním diplomové práce.

Zároveň děkuji celé své rodině za trpělivost a podporu, které se mi dostávalo během mých studií.

Obsah

Úvod.....	1
ČÁST I. Teoretická východiska autorskoprávní úpravy.....	3
1. Pojem a právní povaha autorského díla, mezinárodní a eurounijní kontext	3
1.1. Princip dichotomie v autorském právu.....	4
1.2. Právně-filosofická východiska pro poskytnutí autorskoprávní ochrany	6
1.2.1. Přírozenoprávní teorie	7
1.2.2. Labour teorie	8
1.2.3. Teorie odměny	9
1.2.4. Utilitární teorie	9
2. Mezinárodní úprava autorského práva se zaměřením na autorské dílo.....	10
2.1. Postavení mezinárodních smluv v právních řádech České republiky a Velké Británie	11
2.2. Bernská úmluva.....	12
2.2.1. Druhy děl chráněných Bernskou úmluvou	14
2.2.2. Absence konceptu originality v Bernské úmluvě.....	17
2.3. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS).....	18
2.3.1. Ochrana autorských děl v TRIPS	18
2.4. Internetové úmluvy WIPO – Smlouva o právu autorském (WCT).....	20
2.5. Všeobecná úmluva o právu autorském (1952).....	21
3. Právní úprava autorského díla v právu Evropské unie a její vliv na vnitrostátní právní úpravu České republiky a Velké Británie	22
3.1. Přehled a význam evropských právních předpisů v oblasti autorského práva	23
3.2. Harmonizace autorského díla v právních předpisech EU	24
3.2.1. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází	25
3.2.2. Směrnice EP a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů	27
3.2.3. Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2006/116/ES, ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících	28

ČÁST II. Komparace právních úprav České republiky a Velké Británie.....	29
4. Autorské dílo v právních řádech České republiky a Velké Británie.....	29
4.1. Vývoj právní úpravy autorského díla ve Velké Británii	29
4.2. Vývoj české právní úpravy autorského díla	31
4.3. Význam judikatury pro posuzování autorského díla ve Velké Británii	34
4.4. Význam judikatury pro posuzování autorského díla v České republice	35
4.5. Současná právní úprava autorského díla ve Velké Británii.....	37
4.6. Systematika právní úpravy autorského díla v České republice.....	40
4.7. Shrnutí pojmových znaků autorského díla v obou právních úpravách	43
ČÁST III. Srovnání pojmových znaků autorských děl v České republice a Velké Británii, související harmonizační vlivy Evropské unie.....	45
5. Srovnání požadovaných stupňů originality autorské tvůrčí činnosti.....	45
5.1. Požadavek jedinečnosti v České republice.....	46
5.2. Požadavek původnosti ve Velké Británii	48
5.3. Pojetí originality v rozhodovací praxi Soudního dvora EU	49
5.3.1. Rozhodnutí ve věci Infopaq.....	50
5.3.2. Rozhodnutí ve věci BSA v. Ministerstvo kultury	51
5.3.3. Rozhodnutí ve věci Football Association Premier League Ltd.....	51
5.3.4. Rozhodnutí ve věci Eva-Maria Painer.....	52
5.3.5. Rozhodnutí ve věci Football Dataco	52
5.4. Východiska harmonizační role Soudního dvora EU – Evropský koncept originality	53
5.5. Podoba vnitrostátního pojetí originality pod vlivem rozhodovací praxe Soudního dvora EU	54
6. Druhy chráněných autorských děl.....	55
6.1. Kategorie autorských děl chráněných v České republice.....	56
6.2. Právní úprava autorských chráněných druhů děl ve Velké Británii.....	59
6.3. Druhy autorských děl v rozhodovací praxi Soudního dvora EU	61
6.4. Vliv rozhodovací praxe Soudního dvora EU na vnitrostátní pojetí druhů autorských děl	63
7. Požadavek na vyjádření autorského díla	64
7.1. Objektivně vnímatelná podoba díla v České republice	65

7.2. Britské pojetí fixace díla na hmotném substrátu	66
7.3. Požadavek na objektivní vyjádření autorského díla v rozhodovací praxi Soudního dvora EU	67
8. Možné důsledky vystoupení Velké Británie z Evropské unie na posuzování pojmových znaků autorského díla.....	70
Závěr.....	71
Seznam použitých zdrojů	75
Abstrakt	82
Abstract	83

Úvod

Předkládaná práce si klade za cíl přiblížit současnou podobu právní úpravy autorského díla v právních rádech České republiky a Velké Británie, zasadit obě právní úpravy do historického a mezinárodního kontextu a následně provést komparaci nejvýznamnějších znaků obou právních úprav. Vedlejším cílem práce je objasnit na srovnávaných znacích, zda obě právní úpravy poskytují obdobnou autorskopravní ochranu výsledkům tvůrčí činnosti. Bude-li zjištěno, že v některých zkoumaných oblastech se právní úpravy výrazně odlišují, budou tyto rozdílné přístupy obou právních řádů popsány.

Problematika určení předmětu autorského práva je klíčovou otázkou, neboť v legislativně-teoretické rovině odpovídá na otázku, co je předmětem autorského práva a v rovině praktické sděluje adresátům právních norem, jaké výsledky tvůrčí činnosti se kvalifikují jako autorská díla a bude jim tedy poskytnuta autorskopravní ochrana. Jedná se o otázku pro autorské právo velmi významnou, neboť na jedné straně poskytnutí autorskopravní ochrany působí motivačně na autory, aby v maximální míře tvořili, za což právní řád jejich duševním výtvorům poskytuje právní ochranu. Na druhé straně ale poskytnutí autorskopravního monopolu stanovuje mantinely tvůrčí i podnikatelské svobody pro ostatní osoby, neboť zakazuje použití výsledků tvůrčí činnosti jiných autorů. Situaci navíc komplikuje fakt, že v mezinárodní stejně jako komunitární oblasti došlo k harmonizaci pouhých dílčích aspektů autorských děl,¹ proto lze předpokládat, a práce se to bude snažit dokázat, že jeden členský stát Evropské unie může uznávat za autorské dílo výsledek tvůrčí činnosti, který bude v jiném členském státě z autorskopravní ochrany vyjmut.

Práce vzniká v první polovině roku 2019, tedy v době vrcholících jednání o podobě odchodu Velké Británie z Evropské unie a nejsou tak zcela známy všechny důsledky tohoto odchodu pro autorské právo. Pro předmět práce to však má pozitivní význam, protože lze říci, že s největší pravděpodobností, je současná doba zároveň okamžikem, kdy došlo k největšímu přiblížení právních úprav Velké Británie se zbytkem kontinentální Evropy. To samozřejmě za předpokladu, že v budoucnu nebude uzavřena dohoda, ať už mezi Velkou Británií a Evropskou unií, nebo dohoda mezikontinentálního charakteru, která by například reagovala na vývoj nastupujících moderních technologií, jako je virtuální realita, umělá inteligence apod. a při té

¹ SRSTKA, Jiří. a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017. 416 s. ISBN 978-80-7502-240-0. s. 66.

příležitosti by došlo k unifikaci pojmových znaků autorského díla signatářských států, včetně Velké Británie.

Práce se člení na tři samostatné části. První část je teoretická a bude v ní položen právně teoretický základ autorského díla spolu s popsáním mechanismu fungování mezinárodního a komunitárního autorského práva. Budou představeny nejvýznamnější mezinárodní dohody a předpisy Evropské unie se zaměřením na právní úpravu autorského díla a jeho jednotlivých pojmových znaků. Mezinárodní a unijní základ má pro předmět této práce značný význam, neboť v nadnárodních pramenech práva lze najít ustanovení, která mají bezprostřední vliv na současnou podobu sledovaných právních řádů.

Druhá část práce je teoreticko-praktická a reflektuje východiska popsaná v první části a zároveň je východiskem pro závěrečnou komparativní část. Nejprve se v úvodu stručně věnuje zasazení právní úpravy autorského díla v obou národních úpravách do historického kontextu, následně popisuje význam judikatury v obou státech s přihlédnutím k jejímu rozdílnému významu v kontinentální a angloamerické právní kultuře. Druhá část je uzavřena popisem právní úpravy autorského díla v současných autorských zákonech obou zemí, což zároveň vede k identifikaci generálních klauzulí, jejichž nejvýznamnější komponenty jsou dále detailně studovány a srovnávány.

Poslední, třetí část, je samotným jádrem této práce a provádí praktickou komparaci nejvýznamnějších prvků autorského díla, které byly identifikovány na základě předchozích teoretických částí. Závěrečná část detailně srovnává současný přístup obou sledovaných právních úprav ke třem nejvýznamnějším pojmovým znakům autorského díla. Zároveň, aby byl pojem autorského díla co nejpřesněji popsán, je národní přístup zasazen do kontextu rozhodovací praxe Soudního dvora Evropské unie. Na základě získaných poznatků autor formuluje predikci, kam by se obě národní úpravy ovlivněné nepřímým harmonizačním vlivem Soudního dvora Evropské unie mohly dále ubírat.

Inspirací pro sepsání této práce byl autorovi studijní pobyt na *University of Sheffield*, kde získal možnost seznámit se se základy britského autorského práva (copyright) a jeho svébytným přístupem k některým institutům autorského práva. Zejména britské pojetí uzavřeného seznamu druhů děl (tzv. „*closed list*“) a tamější odlišný přístup k pojetí požadovaného stupně originality autorské tvorby byly motivací k autorově touze k jejich hlubšímu poznání a porovnání s nám dobře známou českou právní úpravou.

ČÁST I. Teoretická východiska autorskoprávní úpravy

1. Pojem a právní povaha autorského díla, mezinárodní a eurounijní kontext

Bez ohledu na konkrétní vnitrostátní úpravu lze obecně pod pojmem autorského díla rozumět nehmotný statek, který je předmětem autorského práva. Jedná se o výtvor, který je výsledkem tvůrčí činnosti autora. Přinejmenším v kontinentálním pojetí autorského práva, které bývá označováno *droit d'auteur*, je autorské dílo pojímáno jako odraz osobnosti autora a autorské právo pak lze chápat jako prostředek ochrany duševní tvorby autora.² V angloamerické právní kultuře se však častěji setkáváme s převažujícím pojetím autorského práva jako ochrany vložených investic, ať už práce, schopností nebo zkušeností, popřípadě i času, které vedly k vytvoření daného díla a prvek odrazu autorovy osobnosti je považován za druhořadý.³ V této práci se bude toto nastíněné srovnání kontinentální a angloamerické právní úpravy objevovat poměrně často, což je koneckonců i jejím cílem. Je-li tedy řeč o kontinentální právní kultuře, mají se pro účely prováděné komparace na mysli většinové zobecněné společné znaky především států Evropské unie bez Velké Británie a Irska. Angloamerická právní kultura pro účely prováděné komparace představuje především Velkou Británii a v omezené míře pro některé autorskoprávní aspekty i její bývalé kolonie.

Ke vzniku autorských práv k dílu není potřeba žádného konstitutivního aktu jiné osoby nebo orgánu veřejné moci. Autorovi vznikají práva k jeho dílu okamžikem, kdy jeho výtvor naplní pojmové znaky, které vnitrostátní úprava na dílo klade. Ekonomicky významnou vlastností autorského díla je, že jakmile dojde k jeho vytvoření, tak může být neomezeně rozmnožováno bez porušení své podstaty.⁴ Tento jev začal být historicky významný v souvislosti s vynálezem knihtisku, který poprvé umožnil šíření autorských děl bez nutnosti zdlouhavého opisování textů. Možnost rozsáhlejší reprodukce autorských děl nabývá na důležitosti s každým dalším rozvojem nových technologií, který přináší další nové způsoby rozmnožování děl. Je zřejmé, že zejména

² TELEEC, Ivo, TŮMA Pavel. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006. 116 s. ISBN 80-7239-198-4. s. 24 – 25.

³ BENTLY, Lionel, SHERMAN Brad. *Intellectual property law. Fourth edition*. Oxford: Oxford University Press, 2014. Online resource centre. 1296 s. ISBN 978-0-19-964555-8 s. 31- 32.

⁴ TELEEC, TŮMA, cit. 2, s. 66.

v posledních desetiletích se tento trend znásobil, když moderní technologie nabízejí stále sofistikovanější možnost reprodukce a sdělování chráněných autorských děl.⁵

Právní úprava autorského díla, potažmo celého autorského práva, je typická svou úpravou především normami kogentního charakteru. V důsledku toho dochází vnitrostátními právními předpisy k zákonnému vymezení znaků autorského díla, které jako takové nemůže být s účinkem *erga omnes* ani *inter partes* rozšiřováno na výtvořiny nepodléhající zákonné definici autorského díla a tím *de facto* soukromoprávními ujednáními vytvářet nové kategorie autorských děl.⁶ Nicméně v rámci vnitrostátní právní úpravy je státům jako suverénům při respektování mezinárodních závazků ponecháno na vůli, aby si svými národními předpisy upravily jednotlivé pojmové znaky autorského díla, které se pak odrazí v částečné odlišnosti jednotlivých právních úprav.⁷ Nutno však z kraje poznamenat, že tento prostor pro svébytnou vnitrostátní úpravu je částečně omezen mezinárodními závazky států, především z oblasti mezinárodních smluv a eurounijního práva, které se snaží co nejvíce unifikovat jednotlivé právní úpravy a tím v co největší míře potírat rozdíly jednotlivých národních právních úprav.

1.1. Princip dichotomie v autorském právu

Předmětem ochrany autorského práva jsou vyjádření autorových myšlenek, nikoliv myšlenky samotné. Na tomto faktu panuje shoda mezi autory působícími jak v kontinentální, tak i angloamerické právní kultuře.⁸ Zásada dichotomie v autorském právu má více rovin a všechny tyto roviny se určitým způsobem projevují v obou právních kulturách. Nicméně vzhledem k rozdílným pojetím autorského práva v obou sledovaných právních úpravách jsou akcentovány rozdílné projevy principu dichotomie. Zbývající projevy jsou více upozaděny, ačkoliv jsou také přítomny. Zásada dichotomie se v obecné rovině projevuje především tím, že autorské právo nechrání samotnou myšlenku díla, ale vždy až její vyjádření v podobě autorského díla. V konkrétní rovině zásada dichotomie vede ke stanovení určitých kategorií děl, která jsou z autorskoprávní ochrany vyloučena, byť by jinak splňovala zbylé pojmové znaky.⁹

⁵ TORREMANS, Paul. *Holyoak and Torremans intellectual property law*. Eighth edition. New York, NY: Oxford University Press, 2016. ISBN 9780198734772. s. 195.

⁶ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 67.

⁷ Tamtéž s. 66.

⁸ GOLDSTEIN, Paul, HUGENHOLTZ, P. Bernt. *International Copyright: Principles, Law, and Practice*. 3. vyd. Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-979429-4. s. 7.

⁹ PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. s. 61.

V principu dichotomie lze zároveň spatřovat oddělení nehmotného autorského díla od jeho hmotného substrátu.¹⁰ Zejména britští v této zásadě spatřují pod vlivem rozdílného angloamerického pojetí originality konkrétní vyčlenění autorskoprávně chráněné myšlenky z obecného fondu vědění. Sledují tím především to, aby příliš širokou ochranou neoriginálních nápadů nedošlo ke zmonopolizování obecného fondu a nebyla tím potlačena možnost tvůrčí činnosti ostatních autorů.¹¹ Aby se z myšlenky mohlo stát dílo chráněné *copyright*,¹² je v duchu angloamerického nižšího standardu pro vyžadovanou originalitu autorských děl ve Velké Británii požadováno pouze, aby autor projevil v rámci své autorskoprávní tvůrčí činnosti dostatečné množství schopností a úsilí.¹³

Projevem zásady dichotomie v českém právním řádu je právní úprava tzv. *negativního vymezení autorských děl*,¹⁴ tedy demonstrativního výčtu děl, která vůbec nemohou požívat autorskoprávní ochrany. Jako tzv. „*nedíla*“ jsou zákonem vyčleněny například denní zprávy, údaje samy o sobě, ale i například matematické vzorce, přestože k jejich shromáždění či vytvoření mohl být vynaložen požadovaný stupeň originality autorskoprávní tvorby. Smyslem tohoto projevu dichotomie je i v případě české právní úpravy, částečně jako v případě angloamerického pojetí, vyloučení monopolizace informací a myšlenek samotných, v jejichž volném šíření lze spatřovat veřejný zájem.¹⁵

Dichotomie myšlenky a jejího vyjádření bývá dále často diskutována v rámci problematiky vztahu mezi autorským dílem samotným a hmotným substrátem, který je jeho nosičem.¹⁶ Autorské dílo je totiž nehmotnou věcí, jejíž úprava je ponechána zákonu č. 121/2012 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen jako „Autorský zákon“ nebo „AZ“), který je speciální vůči zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „Občanský zákoník“). V české právní úpravě tedy za jistých okolností může existovat autorské

¹⁰ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 68.

¹¹ TORREMANS, cit. 5, s. 195.

¹² Jedná se o označení pro autorské právo, jak je chápáno v angloamerickém pojetí. Autorské právo se ve Velké Británii označuje jako „Copyright“.

¹³ Autor musí projevit v duchu angloamerické právní doktríny „*skill and labour*“ dostatečné množství schopností, znalostí a úsudku. Někdy bývá označována i jako doktrína *sweat of the brow*“, v překladu tedy doktrína potu na čele. Pro účely této práce se ale bude používat označení „doktrína skill and labour“.

¹⁴ Takto je § 2 odst. 6 Autorského zákona označován např. v CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon. Komentář. 5. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017 [cit. 12. 6. 2019]. ISBN: 978-80-7400-671-5. s. 3 - 16. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>

¹⁵ PRCHAL, cit. 9, s. 61.

¹⁶ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 68

dílo nezávisle na existenci hmotného nosiče. Takovým příkladem může být například přednes básně, aniž by byla kamkoliv zaznamenána. Přesto jejím samotným vyjádřením v objektivně vnímatelné podobě dojde ke vzniku autorského práva k takovému dílu. Dle českého právního řádu podoba díla může být i nestálá či pomíjivá.¹⁷ Za jiných okolností přitom může být autorské dílo neoddělitelně spojeno se svým hmotným substrátem, jako je tomu například u malby, a přesto při uzavření kupní smlouvy dle občanského zákoníku k hmotné věci, tedy obrazu, nedochází k převodu žádných autorských práv k autorskému dílu v právním smyslu, ale je převáděna pouze hmotná věc tedy plátno, které je nositelem autorského díla.¹⁸ Zároveň v praxi často nastávají situace, kdy jeden hmotný předmět je nositelem několika autorských děl. Například noviny se tak mohou skládat z díla literárního, fotografického či výtvarného. Stejně tak píseň obsahuje text, tedy dílo literární a zároveň i hudební složku, tedy dílo hudební.¹⁹ Zejména tedy na příkladu koupě obrazu bez dalších ujednání se ilustruje princip, že autorské právo není vázáno na konkrétní hmotný předmět, který je nosičem díla. Případným zničením hmotného substrátu autorská práva k dílu nezanikají. Zároveň však i samotným nabytím vlastnických práv k hmotnému nosiči se nenabývají autorská práva k autorskému dílu.

1.2. Právně-filosofická východiska pro poskytnutí autorskoprávní ochrany

Autorské právo umožňuje regulovat, jakým způsobem může osoba odlišná od autora s dílem nakládat. I v případě, že zákazník nabyde vlastnické právo k nosiči autorského díla, není oprávněn tuto rozmnoženinu dále rozmnožovat. Toto exkluzivní právo, na které může být nahlíženo i jako na monopol k vyjádření dané myšlenky, náleží pouze autorovi, který může šíření takové myšlenky určitými způsoby dále omezit. Autorské právo tak stojí před úkolem, aby se pokusilo najít ideální vztah mezi ochranou výsledků individuální tvůrčí činnosti a umožněním kreativní tvorby pro širokou veřejnost. Je totiž bezpochyby celospolečenským zájmem, aby byla zajištěna možnost svobodně rozvíjet lidskou kreativitu a vytvářet díla, která by ale potenciálně mohla kolidovat s příliš široce pojatým autorským právem.²⁰ Pro omezení práv široké veřejnosti ve vztahu k autorskému monopolu, musí být spravedlivý důvod a různé teorie se snaží ospravedlnit autorskoprávní monopol rozdílnými přístupy. Tato debata úzce souvisí i s tím, jak široce by mělo

¹⁷ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon. Komentář. 5. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017 [cit. 12. 6. 2019]. ISBN: 978-80-7400-671-5. s. 3 - 16. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/>

¹⁸ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 68.

¹⁹ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 59.

²⁰ Tamtéž.

být autorské dílo pojímáno. Předmětem autorskoprávních debat zůstává otázka, zda poskytovat ochranu pouze těm nejvíce originálním uměleckým, vědeckým a literárním dílům, či zda ochranu stanovit širěji a ujistit tím autory, že jakákoliv jejich projevená kreativita bude právem chráněna. Východiska pro právní úpravu autorskoprávního monopolu se snaží vysvětlit celá řada teorií. Angloamerické autorské právo i kontinentální pojetí autorského práva se upínají k rozdílným teoriím. Příslušnost k jedné z níže diskutovaných teorií je významná, neboť se projevuje v samotném pojetí autorského díla a je klíčem k pochopení rozdílného přístupu k některým dílčím institutům. Na diskutované teorie lze rovněž nahlížet jako na právně-filosofickou argumentaci, proč právní řády vůbec některým výsledkům tvůrčí činnosti autorskoprávní ochranu poskytují a proč tak činí v širším či užším rozsahu.

Nutno však poznamenat, že diskutované teorie se vzájemně nevylučují, ale mnohdy se spíše doplňují. Některé z nich však sehrávají v soudobém autorském právu dominantní roli. Zejména dvě hlavní teorie, utilitaristická a přirozenoprávní popisují myšlenkový směr srovnávaných právních úprav. Velká Británie řadící se do angloamerické právní kultury je silně pod vlivem utilitární teorie.²¹ Česká republika patřící do kontinentálního proudu je zase typickým zástupcem přirozenoprávní teorie.²²

Zařazení sledovaných národních úprav k jedné z níže uvedených teorií má význam pro interpretaci rozdílů v právních úpravách autorského díla a poskytuje základní teoretické vodítko pro vysvětlení vzájemných rozdílů.²³ Otázka, která stojí v pozadí zkoumání obou teorií zní, zda ve svém důsledku povede zúžení autorskoprávní ochrany k vytvoření širšího prostoru pro kreativní tvorbu a zda se jednotliví autoři od sebe budou navzájem volně inspirovat. Uvolnění situace podle některých názorů pozvedne úroveň kultury, což ve svém důsledku prospěje společnosti jako celku. Druhým pohledem na věc je naopak přístup vyznávající myšlenku, že je potřeba úzkostlivě chránit sebemenší projevy autorské tvorby a autorům tak vyslat signál, že jejich projevená kreativita bude v nejširší možné míře chráněna. Vedl by tak spíše tento ochránářský přístup k maximálnímu rozvoji autorské tvorby? Právně-filosofické odpovědi se snaží najít níže diskutované teorie.

1.2.1. Přirozenoprávní teorie

Přirozenoprávní teorie staví do popředí tvůrčí činnost samotného autora jako osobitý projev lidské osobnosti a naopak upozadňuje zájem společnosti jako celku na profitování z autorskoprávní

²¹ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 6.

²² SRSTKA a kol. cit. 1, s. 42.

²³ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 6.

tvorby. Přirozenoprávní teorie je postavena na základu, že autor do vytvoření díla vložil svoji tvůrčí činnost a načerpanou inspiraci mající původ v autorově osobnosti a tím, že autor dílo vytvořil, se stává jeho vlastnictvím.²⁴ Tato teorie se tedy snaží prosadit názor, že státoprávní ochrana sleduje samu lidskou přirozenost, jejíž je tvořivost součástí, a díla dle této teorie jsou otiskem autorovy osobnosti.²⁵ Především z této teorie vychází právně-filosoficky kontinentální pojetí *droit d'auteur*, tedy i česká právní úprava autorského práva. V rámci této teorie je o dílech uvažováno jako o „*plodech ducha ve významu výronů lidské osobnosti*.“²⁶ Přirozenoprávní pojetí ochrany autorských práv se projevuje v českém právním řádu v Listině základních práv a svobod v obecné rovině v čl. 11²⁷, který zaručuje ochranu vlastnických práv, a to jak ke hmotným věcem, tak i k věcem nehmotným. Výslovně je ochrana autorské tvůrčí činnosti zaručena v čl. 34 LZPS, který stanovuje že: „*Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem.*“ Důsledkem vlivu přirozenoprávní teorie je také fakt, že kontinentální právní kultuře je vlastní ochrana nejen majetkových autorských práv ale i osobnostních práv autora k jeho dílu. Angloamerické právní kultuře není vlastní přiznávání osobnostních práv autorům, byť v britské právní úpravě, především pod vlivem mezinárodní harmonizace, úpravu těchto práv lze v současnosti nalézt.²⁸

1.2.2. Labour teorie

Jako rozšíření přirozenoprávní teorie bývá považována tzv. *Labour teorie*, která tvrdí, že autor by měl mít přirozená práva ke svému dílu, protože jsou výsledkem jeho tvůrčího úsilí.²⁹ *Labour teorie* má původ v práci Johna Locka a zdůrazňuje, že každý by měl mít vlastnické právo k výsledkům práce svého vlastního těla a intelektu a zároveň to, že pokud takovou prací vzniknou nikým nevlastněné výsledky tvůrčí činnosti, tak osoba, která je vytvořila, k nim získá vlastnické právo.³⁰

²⁴ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 37.

²⁵ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 6.

²⁶ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 42.

²⁷ ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod (dále jen „LZPS“)

²⁸ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 6.

²⁹ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 36.

³⁰ TORREMANS, cit. 5, s. 195.

1.2.3. Teorie odměny

Jako důvod udělení autorskoprávní ochrany může být chápáno i odměnění autora za jeho snahu vedoucí k vytvoření díla a za to, že ho zveřejnil a tím umožnil společnosti se s ním seznámit. Tato teorie může být chápána i tak, že společnost má být vděčná autorům za jejich tvorbu a má se k nim cítit zavázána a v takovém důsledku autorům *de facto* splácet určitý společenský dluh.³¹ Skrze požadavek na dostatečnou originalitu autorských děl, lze regulovat, jak intenzivní taková činnost musí být, aby si za ní autor vysloužil autorskoprávní monopol. Praktickým důsledkem této teorie v reálném světě je, že společnost má ve svých rukách konečnou výši odměny, kterou ve výsledku autor získá jako důsledek autorskoprávního monopolu, který se projevuje udělením autorských majetkových práv. Čím více kopií autorského díla společnost po zveřejnění zakoupí, tím větší zisk autorovi bude jako odměna plynout.³² Společnost tak i po udělení monopolu může kontrolovat, jak vysoká bude skutečná odměna autora, která je středobodem této teorie.

1.2.4. Utilitární teorie

Dle této teorie je autorské právo udělováno z toho důvodu, že je to nejvýhodnější pro společnost. Jak bylo popsáno v úvodu této kapitoly, společnost má zájem na povzbuzení autorské tvorby a autorům je skrze autorské právo ochotna poskytnout ochranu za jejich čas a investici, které do této společensky prospěšné činnosti vloží. Utilitární teorie vyháází z předpokladu, že bez pobídek ve formě udělování autorskoprávních monopolů by autoři vůbec svá díla nevytvářeli, případně by je nepublikovali, nebo alespoň ne na společností požadované úrovni.³³ Nutno však podotknout, že autorskoprávní ochranou se sleduje až ochrana výsledku tvůrčí činnosti, která vede k onomu společensky užitečnému cíli.³⁴ Země patřící do angloamerické právní kultury tak pod vlivem utilitaristické koncepce chrání produkty autorské tvůrčí činnosti spíše než kreativní práci, která vedla k jejich vytvoření.³⁵ Projev této zásady se vzhledem k právní úpravě autorského díla projevuje zejména tím, že jsou stanoveny minimální požadavky na pojmové znaky děl, které musí naplnit, aby se kvalifikovala pro právní ochranu. Angloamerická právní úprava zejména v případě požadavku na originalitu autorského díla, stanovuje nižší požadavek než úprava kontinentální. Tím je přímo ovlivňováno nakolik se jednotlivá díla od sebe musí lišit, aby mohla být chráněna.

³¹ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 37.

³² Tamtéž.

³³ Tamtéž.

³⁴ SRSTKA a kol. cit. 1, 45.

³⁵ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 186.

Různým přístupům k pojetí originality a jejich vzájemnému srovnání napříč předmětnými právními kulturami se tato práce věnuje v závěrečné části zkoumající pojetí originality.

2. Mezinárodní úprava autorského práva se zaměřením na autorské dílo

Tato kapitola si klade za cíl představit přehled nejvýznamnějších mezinárodních smluv, které mají vliv na utváření vnitrostátní podoby autorského díla a jeho pojmových znaků. Význam mezinárodní úpravy dokresluje i fakt, že práce se bude opakovat k poznatkům zjištěným v této kapitole vracet, neboť i přes rozdílnost národních úprav, lze společné kořeny k jednotlivým pojmovým znakům hledat v právu mezinárodním. Je však třeba poznamenat, že tato kapitola nemá sloužit jako ucelená studie mezinárodního práva autorského, ale v popředí bude vždy spíše zaměřena na klíčové principy mezinárodního práva a nejvýznamnější mezinárodní dohody ve vztahu k autorskému dílu a jeho pojmovým znakům, které mají vliv na vnitrostátní úpravu autorského díla České republiky a Velké Británie.

Pro mezinárodní právo autorské je výchozím principem zásada teritoriality. Podle K. Knapa a O. Kunze lze teritorialitu chápat buď negativně ve smyslu místní působnosti autorských zákonů, které nepřesahují hranice daného státu, nebo může být naopak dle těchto autorů pozitivním vyjádřením principu teritoriality, že se autorské právo na území daného státu řídí pouze zákony tohoto státu.³⁶ Na základě této zásady se tak ochrana autorských děl posuzuje podle právního řádu, kde má být ochrana poskytnuta a národnost nebo sídlo autora na autorskoprávní ochranu nemá vliv. Usoudíme-li tak ve srovnávaném případě, že autorův výtvar ve Velké Británii naplnil veškeré pojmové znaky autorského díla, neznamená to automaticky, že i v České republice to samé dílo naplní veškeré teritoriální pojmové znaky a že tomuto dílu bude autorskoprávní ochrana rovněž poskytnuta. Může tak nastat nežádoucí situace, kdy je v jedné zemi dané dílo zákonem chráněno jako dílo autorské a v jiné nikoliv. Jak bude v této práci dále prokázáno, taková situace může nastávat i v poměrech Evropské unie (dále také jen jako „EU“), pro kterou je to jistě stavem nežádoucím v kontextu snahy o co největší sblížení právních řádů a efektivního fungování vnitřního trhu.

Výchozí situaci teritoriality národního autorského práva mají řešit zejména mezinárodní smlouvy, které se snaží rozdrobenou teritoriální úpravu alespoň částečně sjednotit a zavést tak minimální standard ochrany napříč jednotlivými státy. Právní úpravu lze nalézt jak

³⁶ KNAP, Karel, KUNZ Otto. *Mezinárodní právo autorské*. Praha: Academia, 1981. s 16.

v mnohostranných dohodách, z nichž nejvýznamnější budou dále diskutovány, tak i v bilaterálních dohodách, které upravují spíše dílčí aspekty autorského práva a jejichž význam je v dnešní době na vzestupu.³⁷ Děje se tak i z důvodu jednoduššího konsenzu na jejich znění. Avšak už z jejich podstaty je zřejmé, že nemají praktický dopad na podobu autorského díla a jeho pojmových znaků. Unifikovat podobu autorského díla nebo alespoň jeho dílčích aspektů mají totiž zejména globální mezinárodní smlouvy, potažmo smlouvy regionální, jako se to děje například v rámci práva EU.

Mezinárodní smlouvy zmiňovanou autorskoprávní teritorialitu nenarušují, vycházejí z ní a spíše se snaží zmírňovat její negativní důsledky.³⁸ Jedním z takových řešení, které se snaží zmírnit důsledky teritoriality, je úprava cizineckého režimu. Ta má za cíl poskytnout cizincům jistotu, že s nimi bude na území daného státu zacházeno jako s jeho vlastními státními příslušníky a že nebudou nikterak diskriminováni. Ve zmiňovaném případě z úvodu kapitoly tak nedojde k situaci, že britské soudy by odlišně posuzovaly kritéria pro autorskoprávní ochranu importovaných děl, která mají původ např. v České republice, podle přísnějších kontinentálních pravidel, ale všechna díla na daném území se budou posuzovat podle tamějších vnitrostátních pravidel.

2.1. Postavení mezinárodních smluv v právních řádech České republiky a Velké Británie

Teorie mezinárodního práva rozděluje státy do dvou skupin podle vztahu jejich vnitrostátního práva k právu mezinárodnímu. Státy spadající do monistické koncepce vnímají mezinárodní a vnitrostátní právo jako jeden celek, proto v jejich případě pro vnitrostátní účinnost mezinárodní normy není potřeba její transpozice formou národního právního předpisu. Soudy států řadící se k monistické koncepci aplikují mezinárodní normy v jejich původním znění. Druhou skupinou jsou státy dualistické, které chápou mezinárodní právo jako oddělený právní systém od jejich práva národního, a proto mezinárodním normám musí být nejprve propůjčena forma vnitrostátního právního předpisu, čímž jsou transponovány do národního práva a mohou vyvolat vnitrostátní právní účinky. Většina států často kombinuje znaky obou uvedených teoretických koncepcí a nepatří tak výlučně do jedné z uvedených skupin.³⁹

V dualistickém pojetí v případě sjednání mezinárodní dohody upravující nějaký aspekt například i autorského práva neznamena, že sjednané normy mohou být bezprostředně aplikovány

³⁷ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 369.

³⁸ Tamtéž s. 371.

³⁹ SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. Praha: Auditorium, 2010. InSTITUTE. ISBN 978-80-87284-05-6. s. 53.

ve vnitrostátním právu signatářských států, nebo že by z nich přímo vyplývaly povinnosti státním příslušníkům těchto států. Mezinárodní normy jsou přímo závazné pouze pro samotné sjednávající státy. Občané ani státní orgány se nemohou mezinárodních norem bezprostředně dovolávat. Vnitrostátní a mezinárodní právo jsou oddělené právní řády a mezinárodní normě musí být nejdříve propůjčena platnost normy vnitrostátní.⁴⁰

Česká republika zastává princip inkorporace s přednostní aplikací mezinárodních smluv.⁴¹ Jedná se o systém kombinující obě popisované koncepce mezinárodního práva. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky upravuje vztah k mezinárodnímu právu v čl. 10, který stanoví: „Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu.“ Dochází tím k přímému vtažení mezinárodních norem do českého právního řádu. Na druhou stranu mezinárodní normy musí být konstruovány dostatečně konkrétním způsobem, aby takového vtažení do vnitrostátního práva vůbec byly schopny bez další zákonné úpravy. Splňují-li takovou podmínku, tak jsou označovány jako tzv. *self-executing* mezinárodní smlouvy.⁴²

K mezinárodnímu právu relativně otevřený český přístup stojí v kontrastu s konzervativním právem *common law*, které *self-executing* mezinárodní smlouvy přímo nepovažuje za součást vnitrostátního právního řádu. V britském právu parlament musí nejdříve přijmout zákon, kterým dojde k inkorporaci mezinárodní normy do vnitrostátního práva, aby daná norma mohla působit uvnitř státu.⁴³ Britský dualistický přístup je konzervativnější a dává tamějšímu parlamentu kontrolu, zda a v jaké podobě budou mezinárodní normy vtaženy do vnitrostátního práva.

2.2. Bernská úmluva

Nejdůležitější mezinárodní dohodou dotýkající se právní úpravy autorských děl je Bernská úmluva z roku 1886. Bernská úmluva byla od svého přijetí několikrát revidována a zatím poslední

⁴⁰ WINTR, Jan. Principy českého ústavního práva. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-730-6. s. 203.

⁴¹ Tamtéž s. 204.

⁴² MOLEK, Pavel. in ŠIMÍČEK, Vojtěch. a kol. *Ústava České republiky – Komentář. 1. vydání.* Praha : Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-814-7. s. 182.

⁴³ House of Commons, *The EU Bill and Parliamentary Sovereignty*, 2010 [online]. European Scrutiny Committee. [cit. 14. 6. 2019]. Dostupné z: <https://publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmeuleg/633/63304.htm>

revidovaná verze pochází z roku 1971 a je známa jako Pařížský akt.⁴⁴ Běžně se tedy označuje jako Revidovaná úmluva bernská a do současnosti k ní přistoupilo již 177 států.⁴⁵ Přistoupivší členové pak společně vytvářejí tzv. Bernskou unii pro ochranu práv autorů k jejich literárním a uměleckým dílům.⁴⁶ Revize Bernské úmluvy vznikají zejména z důvodu, že se Bernská unie od svého vzniku snaží reagovat na technologický vývoj v oblasti technologií bezprostředně ovlivňujících autorské právo. Vznikaly tak doposud různé verze Bernské úmluvy snažící se reagovat na projevující se technologické výzvy. Na druhou stranu Bernská úmluva prošla poslední revizí už v roce 1971 a je zřejmé, že od té doby došlo k překotnému vývoji v oblasti moderních technologií a zároveň od té doby pokračoval významný trend růstu globálního obchodu. Vedle toho došlo i k významným změnám v geopolitickém vývoji, což reprezentoval například rozpad Sovětského svazu, pokračující dekolonizace a strmý růst Čínské ekonomiky a její ustálení na pozici globálního hráče světové ekonomiky. Veškeré tyto jevy by si samy o sobě zasloužily novou revizi poslední verze Bernské úmluvy. Problematické se za současné situace jeví nalezení konsenzu globálních hráčů s rozdílným přístupem k ochraně duševního vlastnictví.⁴⁷

V rámci jednotlivých revizí Bernské úmluvy docházelo k situacím, že ke každé z revidovaných verzí vždy nepřistoupili všichni předchozí signatáři jedné z předešlých revizí Bernské úmluvy, ale na druhou stranu k revidovaným verzím někteří noví signatáři, kteří do té doby členy Bernské unie nebyli, naopak přibyli. Tito noví signatáři ale zároveň mohou přistoupit pouze k poslednímu revidovanému znění a nemusí již přistoupit k předchozím zněním. V případě, kdy má být posuzováno, jakou ochranu daný stát podle Bernské úmluvy poskytuje, je vždy potřeba sledovat, k jaké verzi daný člen Unie přistoupil.⁴⁸

Úmluva samotná je silně ovlivněna pojetím autorského práva v přirozenoprávním pojetí. Ilustrují to zejména ustanovení stanovující délku trvání majetkových autorských práv odvisle od

⁴⁴ WIPO-Administered Treaties. World Intellectual Property Organization [online]. [cit. 17.6.2019]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/>

⁴⁵ WIPO-Administered Treaties. World Intellectual Property Organization [online]. [cit. 17.6.2019]. Dostupné z: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=15

⁴⁶ čl. 1 Bernské úmluvy ze dne 9. září 1886 podepsané v Bernu. První revize proběhla dne 4. května 1896, druhá revize 13. listopadu 1908 v Berlíně, třetí revize 20. března 1914 v Bernu, čtvrtá revize 2. června 1928 v Římě, pátá revize 26. června 1948 v Bruselu, šestá revize 14. července 1967 v Stockholmu, sedmá revize v Paříži 24. července 1971 (Dále jen jako „Revidovaná bernská úmluva“ či „RÚB“).

⁴⁷ KUR, Annette, DREIER Thomas. *European intellectual property law: text, cases and materials*. Cheltenham, UK: Edward Elgar, 2013. ISBN 978-1-84844-880-3. s. 24.

⁴⁸ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 47 - 48.

autorova života, konkrétně na 50 let od smrti autora. Dále lze jako přirozenoprávní vlivy chápat ustanovení o osobnostních autorských právech a automatického vzniku autorského práva.⁴⁹ Za nejvýznamnější principy, které Revidovaná úmluva Bernská obsahuje, lze považovat zejména princip národního zacházení, princip automatické ochrany a princip nezávislosti ochrany na existenci ve státě původu díla.⁵⁰ První ze jmenovaných, princip národního zacházení, stanovuje zákaz diskriminace mezi vlastními státními příslušníky a občany států Bernské unie.⁵¹ Druhým principem je princip automatické ochrany, který bývá označován také jako princip bezformálnosti vzniku autorských práv, nebo také jako princip automatické ochrany. Tento princip zavazuje státy přiznávat autorskoprávní ochranu dílům bez požadavku na jakoukoliv registraci nebo jiný akt autora nebo třetí osoby či instituce.⁵² Posledně jmenovaný princip nezávislosti stanovuje povinnost udělit autorskoprávní ochranu k dílu bez ohledu na fakt, zda ochrana k tomuto dílu trvá ve státě původu díla.⁵³

Z hlediska účelu této práce je významné, že jak Česká republika, tak i Velká Británie přistoupily k poslední revidované verzi Bernské úmluvy ve znění Pařížského aktu. Všechna ustanovení této úmluvy se tak stala pro oba státy závazná, což, jak bude diskutováno dále v této práci, mělo význam pro utváření podoby národních úprav autorského díla v obou státech.⁵⁴

2.2.1. Druhy děl chráněných Bernskou úmluvou

Bernská úmluva z hlediska mezinárodního práva je výchozím bodem pro určení, jaká díla budou chráněna vnitrostátními autorskými právními úpravami. Článek 2 odst. 1 Bernské úmluvy zavádí široké pojetí autorského díla a snaží se pod jeho definici zahrnout co možná nejširší rozsah autorských výtvorů. Zahraniční autoři tento rozsah označují jako *široký nikoliv však vyčerpávající (ve smyslu úplnosti)*.⁵⁵ Literární a umělecká díla, jež mají být úmluvou chráněna, Bernská úmluva

⁴⁹ KUR, DREIER, cit. 47, s. 21.

⁵⁰ WIPO-Administered Treaties. World Intellectual Property Organization [online]. [cit. 18. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/summary_berne.html#_ftn3

⁵¹ Čl. 5 odst. 1 RÚB.

⁵² Čl. 5 odst. 2 RÚB.

⁵³ S výhradou toho, že ve státě původu díla je poskytována ochrana kratší a zároveň stát odlišný od státu původu díla uzákonil ochranu delší než vyžaduje RÚB.

⁵⁴ WIPO-Administered Treaties. World Intellectual Property Organization [online]. [cit. 18. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.wipo.int/treaties/en/ActResults.jsp?act_id=26

⁵⁵ Z anglického překladu „*extensive but not comprehensive*“ nebo „*extensive but non-exhaustive*“. Takto označují výčet děl shodně např. GOLDSTEIN nebo APLIN, Tanya in. DERCLAYE, Estelle. *Research handbook on the future of EU copyright*. Northampton, MA: Edward Elgar, 2009. ISBN 978-1-84720-392-2. s. 49.

definuje jako „*všechny výtvary z literární, vědecké a umělecké oblasti bez ohledu na způsob nebo formu jejich vyjádření*“.

Při bližším rozboru této definice je zřejmé, že zakomponování kategorie *vědeckých děl* do definice chráněných děl lze chápat z jistého pohledu jako nadbytečné, neboť vědecká díla, která by byla pouhými nápady, by vůbec nebyla chráněna Bernskou úmluvou⁵⁶ a ostatní *vědecká díla* by pak byla chráněna ve zbylých kategoriích, tedy jako díla *literární nebo umělecká*.⁵⁷ Důvod dnešního zdánlivě nadbytečného znění lze datovat zpět do doby, kdy Bernská úmluva vznikala, tedy v druhé polovině 19. století, ve které výrazem *vědecké*⁵⁸ bylo možno označovat všechna díla týkající se „znalostí“ nebo „vědomostí“ tehdejší společnosti.⁵⁹ Mnohé národní úpravy (včetně české) tuto historickou formulaci převzaly a udržují ji i v dnešních autorských kodexech.

Druhá část první věty čl. 2 odst. 1 RÚB stanoví, že díla jsou chráněna *bez ohledu na způsob nebo jejich formu vyjádření*, z čehož lze vyčíst hned několik požadavků na ztvárnění autorských děl. Především byla přijata úprava nepožadující, aby bylo nutno složitě legislativně definovat veškeré možné metody, kterými dílo může být vyjádřeno. Jedná se o nadčasovou úpravu, která umožňuje chránit dílo bez ohledu na způsob nebo techniku jeho vyjádření. Zároveň tato definice umožňuje chránit i díla, která nejsou zachycena na hmotném záznamu, což je v souladu s výslovně zmíněnou možností členských států Bernské unie, stanovit si ve vnitrostátních právních řádech výhradu požadavku na hmotný záznam díla pro některé druhy děl.

Na úvodní definici *literárních a uměleckých děl* v první větě čl. 2 navazuje demonstrativní výčet děl, který podává bližší určení, jaká díla konkrétně mají dle textu úmluvy spadat pod definici „*díla literární a umělecká*“.⁶⁰ Knap s Kunzem jsou kritičtí ke zvolené metodě formou příkladného výčtu. Uvádějí, že „*některé výrazy jako knihy či brožury nejsou vůbec označením určitého druhu*

⁵⁶ Byla by za splnění všech zákonných požadavků chráněna průmyslovými právy, zejména patentovým právem.

⁵⁷ APLIN, Tanya in. DERCLAYE, Estelle. *Research handbook on the future of EU copyright*. Northampton, MA: Edward Elgar, 2009. ISBN 978-1-84720-392-2. s. 50.

⁵⁸ Z překladu anglického slova „*scientific*“.

⁵⁹ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 189.

⁶⁰ V demonstrativním výčtu čl. 2 odst. 1 RÚB nalezneme následující díla: „*knihy, brožury a jiná díla písemná; přednášky, proslovy, kázání a jiná díla téže povahy; dramatická nebo hudebně dramatická díla; choreografická díla a pantomimy; hudební skladby s textem nebo bez textu; filmová díla, jimž jsou postavena na roveň díla vyjádřená způsobem obdobným filmu; díla kreslířská, malířská, architektonická, sochařská, rytecká, litografická; fotografická díla, jimž jsou postavena na roveň díla vyjádřená způsobem obdobným fotografií; díla užitého umění; ilustrace, zeměpisné mapy; plány, náčrty a plastická díla zeměpisná, místopisná, architektonická nebo vědecká.*“

*autorských děl, nýbrž jen vnější formou vydání jakýchkoliv tiskovin.*⁶¹ V uváděném výčtu zmiňovaní autoři vidí spíše „*nahodilé seskupení některých druhů děl.*“⁶² Nicméně lze jistě souhlasit, že zahrnutí některých děl do demonstrativního výčtu, zavazuje státy Bernské unie vyjmenovaným dílům ochranu bez dalšího poskytnout, neboť odstraňuje pochyby, že daný druh díla do definice *literárních a uměleckých děl* patří. Tento demonstrativní list je tak významným vodítkem pro signatáře Bernské úmluvy, kterým se státy Bernské unie snaží zajistit jednotný přístup národních úprav k definici *literárních a uměleckých děl*, alespoň co se týče vyjmenovaných druhů děl. Přesto však interpretace jednotlivých uvedených druhů děl poskytuje státům částečnou volnost, jakým způsobem budou jednotlivé dílčí druhy děl vykládat. Demonstrativní výčet je nicméně natolik rozsáhlý, že rozdíly v interpretaci se vyskytují spíše ve výjimečných případech u děl na pomezí jednotlivých kategorií.⁶³ Lze tak uzavřít, že tento demonstrativní výčet znázorňuje jen minimální rozsah děl, které jsou státy Bernské unie povinny chránit. Nic tak nebrání národním právním řádům seznam chráněných děl dále rozšiřovat o druhy v něm výslovně nezahrnuté.

Lze se setkat se dvěma způsoby, jak mohou členské státy Bernské unie ve svých vnitrostátních rádech upravit druhy chráněných děl. První metodou je stanovení katalogu druhu děl v co nejužší formě a považovat tak národní výčet děl jako taxativní či konečný. Druhou metodou je naopak chápání národního výčtu děl za pouze demonstrativní, bez praktického omezení druhů a podob děl, kterým může být ochrana poskytnuta.⁶⁴ Bernská úmluva tak otevírá možnost především státům patřícím do kontinentního pojetí (včetně ČR) hlásícím se k doktríně ochrany přirozených práv autora, aby poskytovaly ochranu autorské tvorbě v co nejširším pojetí. I z toho důvodu byla v některých evropských státech poskytnuta autorskoprávní ochrana i dílům velmi vzdáleným od demonstrativního výčtu Bernské úmluvy.⁶⁵ Na druhou stranu protipólem tohoto extenzivního přístupu je zejména právo Velké Británie, které chápe pojetí vyjmenovaných děl v Bernské úmluvě jako vyčerpávající. Ve svém právním řádu tudíž stanoví osm kategorií děl a zdráhá se poskytovat ochranu dílům spadajícím mimo tyto kategorie.⁶⁶ Britský přístup je však

⁶¹ KNAP, KUNZ, cit. 36, s. 108.

⁶² Tamtéž s. 109.

⁶³ APLIN, Tanya in. DERCLAYE, Estelle. *Research handbook on the future of EU copyright*. Northampton, MA: Edward Elgar, 2009. ISBN 978-1-84720-392-2.

⁶⁴ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 195.

⁶⁵ Autorskoprávní ochrana byla dánským soudem v minulosti poskytnuta například parfému nebo policejním nahrávkám. Možnost extenzivního výkladu ale není bezbřehá, jak ukázalo rozhodnutí ve věci Smilde.

⁶⁶ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 195.

neustále konfrontován se samotným zněním jak Bernské úmluvy, ze které právní úprava čerpá, tak i s právem Evropské unie, která rovněž vyznává širší pojetí druhů děl.

Bernská úmluva zároveň chrání i díla, která jsou tvůrčím zpracováním jiných děl, která jsou sama o sobě chráněna jako autorská díla. Jedná se o díla odvozená, kterými jsou „*překlady, úpravy, hudební úpravy a jiná zpracování literárního nebo uměleckého díla*“⁶⁷ a zároveň Bernská úmluva chrání i díla souborná, za které považuje „*sborníky literárních a uměleckých děl jako jsou encyklopedie, pokud jsou autorovými duševními výtvoři.*“⁶⁸

Bernská úmluva ve svém druhém článku zároveň stanoví kategorie děl, kterým nelze autorskoprávní ochranu vůbec poskytnout a děl, kde se poskytnutí a podoba ochrany nechává na rozhodnutí vnitrostátní úpravy. Ochrana, tak nemůže být poskytnuta především denním zprávám „*ani různým skutečnostem, které mají povahu pouhých tiskových informací.*“⁶⁹ Státům je však ponecháno na vůli, aby stanovily, zda poskytnou ochranu úředním textům a jejich překladům.

2.2.2. Absence konceptu originality v Bernské úmluvě

Bernská úmluva definici originality výslovně neobsahuje. Nabízí se však výklad, že by pojetí originality RÚB mohla chápat ve smyslu autorova duševního výtvoru, tedy spíše jako původnost nikoliv jedinečnost autorovy duševní tvorby, avšak výslovně tuto skutečnost RÚB ve svém textu neuvádí. Tato indikace se objevuje v čl. 2 odst. 5, který uvádí, že pro vytvoření souborného díla je vyžadováno, aby jeho výběr a uspořádání byly *duševním výtvořem* autora. Nicméně někteří autoři jsou názoru, že umístění tohoto slovního obratu do definice souborného díla si vyžádala sama podstata souborných děl, neboť pro jejich vytvoření je jistá míra duševní činnosti nezbytná. Sama Bernská úmluva v případě souborných děl uvádí, že právě až *způsob výběru a uspořádání obsahu* zajistí, aby takto vytvořené dílo mohlo být považováno za duševní výtvor autora.⁷⁰ Bližší vodítko, ani závaznou definici, jak chápat pojetí originality, Bernská úmluva členským státům nenabízí. Lze tak konstatovat, že Bernská úmluva ponechává otázku pojetí originality národním úpravám.⁷¹

⁶⁷ čl. 2 odst. 3 RÚB

⁶⁸ čl. 2 odst. 5 RÚB

⁶⁹ čl. 2 odst. 8 RÚB

⁷⁰ APLIN in DERCLAYE, cit. 63, s. 51.

⁷¹ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. K harmonizační roli SDEU při výkladu kritérií originality autorských děl. in. DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: europeizace českého*

2.3. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS)

Dohoda TRIPS vznikla jako důsledek dlouhodobých bezvýsledných snah států revidovat Bernskou úmluvu, což bylo v druhé polovině 20. století velmi obtížné, neboť se jednalo o dobu rozdělení světa na západní a východní blok a probíhala celá řada bouřlivých geopolitických změn. Spojené státy jako významný držitel autorských a průmyslových práv se tak snažily uzavírat dvoustranné dohody se státy, kterým výměnou za ochranu autorských práv nabízely ekonomické ústupky.⁷² Rostl ale zejména mezinárodní tlak ekonomicky nejvyspělejších zemí na vytvoření dohody, která by pozvedla úroveň ochrany autorských práv zavedenou zejména Bernskou úmluvou.⁷³ Tento tlak cílil především na rozvojové země, které neměly ve svých právních rádech zavedenu účinnou autorskopravní ochranu a ani neměly přílišný zájem ji zavádět. Tento tlak po mnoha letech mezinárodních jednání vedl za cenu ekonomických ústupků a dalších kompenzací vůči rozvojovým zemím k tomu, že TRIPS bylo začleněno jako příloha 1C do Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO).⁷⁴ TRIPS byla sjednána jako dohoda komplexní, nenabízí tedy ochranu pouze autorského práva, ale upravuje i ostatní práva duševního vlastnictví.

2.3.1. Ochrana autorských děl v TRIPS

Dohoda TRIPS vymezuje chráněné druhy děl, za pomoci vtažení části textu Bernské úmluvy, který vymezuje chráněné druhy děl, do svého znění. Dohoda TRIPS tedy nenabízí vlastní katalog chráněných děl. Vtažení textu Bernské úmluvy je provedeno čl. 9 TRIPS, který inkorporuje články 1 až 21 Bernské úmluvy⁷⁵ a zavazuje signatáře TRIPS přizpůsobit se jejich znění. Významným důsledkem inkorporace těchto článků je, že řešení sporů ve věci dodržování Bernské úmluvy se dostávají do působnosti WTO⁷⁶ a odpadá tak významný nedostatek Bernské úmluvy, která sama o sobě neobsahuje způsob, jak členské státy efektivně donutit k dodržování sjednaných minimálních standardů ochrany autorských děl.⁷⁷ Inkorporace čl. 2 RÚB do dohody

práva duševního vlastnictví - harmonizační změny v legislativě a výkladu. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2017. ISBN 978-80-87975-75-6. s. 56.

⁷² KUR, DREIER, cit. 47, s. 24.

⁷³ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 195.

⁷⁴ Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Východiska Dohody TRIPS*. 2010. [online]. Odbor 06200, [cit. 26.6.2019] Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument6336.html>.

⁷⁵ Vyjma čl. 6 bis RÚB (ustanovení týkajícího se osobnostních práv autorských).

⁷⁶ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 41.

⁷⁷ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 74.

TRIPS zajišťuje, že je poskytována ochrana všem *uměleckým a literárním dílům* v rozsahu, v jakém jsou definována v Bernské úmluvě a jak bylo diskutováno výše v této práci.

Významným přínosem TRIPS pro pozvednutí mezinárodního standardu autorských práv je, že nad rámec rozsahu děl chráněných RÚB přidává ochranu počítačových programů a databází. Počítačové programy ve zdrojovém i strojovém kódu jsou v TRIPS chráněny jako literární díla. Je k tomu využito odkazu na RÚB, podle jejíž konceptu literárních děl mají být počítačové programy chráněny.

TRIPS tedy pouze klasifikuje počítačové programy jako literární díla a nezavádí pro ně novou kategorii. Jedná se o praktický koncept, který nezavádí další nekonceptní kategorii autorských děl pro druh díla, který může být literárně vyjádřen. Na druhou stranu se koncepce ochrany tak specifických děl, jako jsou počítačové programy, jako děl literárních potýká s kritikou. Primární kritický poznatek směřuje k otázce, zda vůbec chránit počítačové programy jako literární díla a pokud ano, tak je správné chránit jako literární díla i programy zapsané ve strojovém kódu? Zásadní rozdíl mezi oběma druhy zápisu, který reflektuje i TRIPS totiž je, že program zapsaný ve strojovém kódu má podobu číselných instrukcí, které jsou srozumitelné pouze pro stroj (procesor) a nikoliv pro člověka. Zdrojový kód je potom již textový soubor zapsaný ve vyšším programovacím jazyku, který je typicky tvořen jednoduchými anglickými příkazy a matematickými výrazy a je pro člověka čitelný.⁷⁸ Důvody, proč jsou zdrojový i strojový kód chráněny jako literární díla, lze částečně spatřovat i v tlaku výrobců a vývojářů softwaru, aby jejich produkty byly chráněny jednodušší a efektivnější cestou, než by tomu bylo v případě udělování patentové ochrany.⁷⁹ Pokud totiž v režimu, který zavádí dohoda TRIPS, vznikne ochrana díla automaticky a navíc bezformálně, je to pro vývojáře mnohonásobně jednodušší, než kdyby museli žádat o patentovou ochranu. Délka trvání autorskoprávní ochrany je navíc delší než u průmyslových práv.⁸⁰ TRIPS se tak vydalo právě touto cestou a rozhodlo se přiřadit počítačové programy do již existující kategorie a přiznalo jim možnost široké vnitrostátní ochrany napříč signatářskými státy.

Článek 10 odst. 2 TRIPS zároveň zavádí ochranu databází a jejich vytvoření definuje jako „*sestavování údajů nebo jiných materiálů, ať schopné zpracování počítačem nebo v jiné formě,*

⁷⁸ PUTZ, Karel. *Pascal: pokročilejší programátorské techniky*. Praha: Grada, 2007. Průvodce (Grada). ISBN 978-80-247-1266-6. s. 13.

⁷⁹ APLIN in DERCLAYE, cit. 63, s. 4.

⁸⁰ Patentům je poskytována ochrana po dobu 20 let. Je však předmětem diskuze, zda je vůbec nutné chránit počítačové programy po tak dlouhou dobu.

kteřé bud' z důvodu výběru nebo uspořádaní jejich obsahu představují duševní výtvor. “ Duševním výtvořem v definici je zamýšleno, že databáze budou chráněny, vyhovují-li požadavku původnosti. Ke vzniku autorskoprávní ochrany tedy není nutná autorskoprávní individualita.⁸¹ Ochrana však vzniká pouze k dílu jako takovému.⁸² Původní autorskoprávní ochrana k materiálům a údajům použitých k vytvoření databáze zůstává nedotčena a nic se na tomto faktu nemůže změnit jejich začleněním do databáze. Autoři vytvářející databáze tak k tomuto faktu musí přihlédnout a je jejich povinností zajistit si souhlas původních autorů k zakomponování jejich děl do nově vytvářené databáze.

TRIPS ve svém znění obsahuje i negativní výčet děl. V čl. 9 odst. 2 TRIPS stanoví, že ochrana nebude poskytována „*myšlenkám, postupům, výrobním metodám nebo matematickým pojmům jako takovým.*“ Ochrana bude ale poskytnuta jejich tvůřčím vyjádřením, pokud naplní veškeré pojmové znaky autorského díla. Hmotná podoba vyjádření autorských děl není v TRIPS požadována. Použije se tedy ustanovení čl. 2 odst. 2 RÚB a zůstává tak na signatářských státech, zda budou hmotnou podobu díla ve svých právních řádech vyžadovat, či nikoli.

2.4. Internetové úmluvy WIPO – Smlouva o právu autorském (WCT)

Internetové úmluvy WIPO z roku 1996 se staly vyústěním snahy o navázání na poslední revizi Bernské úmluvy, tedy Pařížský akt z roku 1971. Vznikly z důvodu, že se snahy o revizi Bernské úmluvy či sjednání protokolu k jejímu znění staly neúspěšnými.⁸³ V roce 1996 na půdě WIPO vznikly celkem dvě mezinárodní dohody a to WPPT – Smlouva o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech a WCT – Smlouva o právu autorském.⁸⁴ Jejich cílem bylo řešit především otázky neupravené Pařížským aktem a také reagovat na technologický vývoj v oblasti digitálních technologií. Úmluvy WIPO jsou speciální dohody k RÚB přijaté na základě zmocnění v čl. 20 RÚB. Obě internetové úmluvy WIPO lze chápat jako „*nadstavbu*“ nad výše uvedené smlouvy.⁸⁵

⁸¹ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 379.

⁸² World Trade Organization. *Intellectual property: protection and enforcement.* [online]. [cit. 27.6.2019]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm7_e.htm.

⁸³ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 45 – 46.

⁸⁴ Smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (WCT). Ženeva. 1996. (dále jen jako „WCT“).

⁸⁵ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 381.

Pro stanovení pojmových znaků autorského díla je významné, že podobně jako TRIPS i WCT do svého znění inkorporuje články 1 až 21 RÚB. Navíc je v čl. 3 WCT zdůrazněno, že státy jsou povinny aplikovat články 2 až 6 Revidované bernské úmluvy ve znění Pařížského aktu z 24. července 1971. Ochrana je výslovně poskytnuta i počítačovým programům a databázím.⁸⁶ U počítačových programů WCT nedefinuje, zda ochrana směřuje k zdrojovému i strojovému kódu. Vzhledem k formulaci, že budou *programy chráněny bez ohledu na způsob a formu jejich vyjádření*, lze mít za to, že chráněny jsou obě podoby počítačového programu.

2.5. Všeobecná úmluva o právu autorském (1952)

Všeobecná úmluva o právu autorském z roku 1952⁸⁷ sloužila jako překlenovací můstek mezi státy Bernské unie a státy, které znění Bernské úmluvy považovaly za příliš striktní a z toho důvodu nekompatibilní s jejich vnitrostátním právem. Mezi takové státy se ve své době řadily Spojené státy americké, státy Latinské Ameriky ale i Sovětský svaz a řada dalších afrických a asijských zemí.⁸⁸ Významným rozdílem VÚAP oproti Bernské úmluvě bylo, že umožňovala státům poskytovat autorskoprávní ochranu na registračním principu. Délka takto poskytované ochrany byla kratší, neboť se poměřovala od okamžiku zveřejnění díla a nikoliv od okamžiku smrti autora, jak to zavedla Bernská úmluva.⁸⁹

Při sjednávání znění VÚAP bylo dohodnuto, že signatáři této dohody, kteří se nehlásí k bezformálnímu přístupu k poskytování autorskoprávní ochrany, budou poskytovat autorskoprávní ochranu autorským dílům, která se jako díla kvalifikovala v jiném členském státě VÚAP v případě, že jsou opatřeny „copyrightovou doložkou.“ Tato doložka (nebo výhrada) měla mít podobu c v kroužku s připojením jména nositele autorského práva a roku prvního uveřejnění.⁹⁰ Tato doložka se uvádí na všech dílech uveřejněných se svolením autora nebo jiného nositele autorských práv.⁹¹

⁸⁶ Čl. 4 a 5 WCT

⁸⁷ Všeobecná úmluva o autorském právu. Ženeva. 1952. (dále jen jako „VÚAP“).

⁸⁸ GOLDSTEIN, HUGENHOLTZ, cit. 8, s. 43.

⁸⁹ Tamtéž s. 44.

⁹⁰ Čl. 3 VÚAP.

⁹¹ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 377

Význam VÚAP je však dnes již překonaný, neboť se všeobecně přistoupilo k principu bezformální ochrany autorského práva podle čl. 5 odst. 2 RÚB.⁹² Navíc na poli mezinárodního práva došlo k posunu v přístupu k RÚB ze strany dříve skeptických států, a tak se princip bezformálního vzniku autorského práva stal všeobecně akceptovaným. Nutno tedy podotknout, že z hlediska zkoumání podmínek udělení autorskoprávní ochrany, nemá připojení copyrightové výhrady žádný vliv na naplnění objektivních pojmových znaků, které jsou na dílo kladeny.⁹³

3. Právní úprava autorského díla v právu Evropské unie a její vliv na vnitrostátní právní úpravu České republiky a Velké Británie

Tato část práce si klade za cíl popsat význam a aktuální postup komunitární harmonizace autorského práva, přičemž se bude snažit odpovědět na otázku, zda již existuje v komunitární právní úpravě jednotný harmonizovaný koncept autorského díla, popřípadě zda byl alespoň částečně harmonizován některý z pojmových znaků autorského díla. Jednotlivá stádia doposud uskutečněné harmonizace budou analyzována v jejich širším kontextu a bude diskutován význam harmonizačních snah skrze jednotlivé prameny práva Evropské unie od harmonizace sekundárními právními předpisy EU, až po význam judikatury Soudního dvora Evropské unie (dále jen jako „Soudní dvůr EU“ nebo jako „SDEU“). Aplikace teoretických poznatků získaných v této části proběhne v závěrečné praktické části, ve které bude detailně analyzováno, do jaké míry evropské právo doposud ovlivnilo srovnávané právní úpravy.

Následující řádky jsou sepisovány v době vrcholících jednání o podobě odchodu Velké Británie z Evropské unie (označovaný také jako „*Brexit*“) a stále není zřejmé, zda budou obě strany schopny vyjednat dohodu o odchodu, nebo zda dojde k tzv. „tvrdému Brexitu“, tedy odchodu bez sjednání jakékoliv dohody. Nicméně pro účely této práce bude zkoumán stav autorského práva Velké Británie jako stávajícího člena Evropské unie se všemi dopady na její vnitrostátní právní řád. Lze se totiž domnívat, že po nějakou dobu bude v rozhodnutích soudů Velké Británie ve vztahu k některým aspektům autorského díla přetrvávat nastolená „setrvačnost“ a že se britské soudy od zavedeného právního směřování neodvrátí ze dne na den. Prognóza možného vývoje v oblasti autorského práva po vystoupení Velké Británie z EU je rozebírána v samotném závěru práce.

⁹² Tamtéž

⁹³ Tamtéž

3.1. Přehled a význam evropských právních předpisů v oblasti autorského práva

V úvodu práce byl diskutován význam teorií ospravedlňující udělení autorskoprávní ochrany, který může být při velkém zjednodušení považován za monopol na využití vyjádření autorovy myšlenky. Bylo zároveň diskutováno, zda by autorskoprávní ochrana měla být spíše širší a působit jako pobídka pro autory a motivace k další tvorbě, nebo naopak užší a nestavět autorům překážky v jejich činnosti a umožnit jim svobodnou a nerušenou tvorbu. Zároveň bylo zmíněno, že v rámci Evropy fungují dva od sebe velmi vzdálené koncepty a to britské *copyright* a kontinentální přístup *droit d'auteur*. Vezmeme-li navíc v úvahu, že vnitrostátní právní úprava každého členského státu EU stojí na základech teritoriality, musí se Evropská unie potýkat s významnou rozdrobeností autorskoprávní úpravy na 28 vnitrostátních právních úprav patřících navíc do dvou odlišných právních kultur.

Hned úvodem je třeba poznamenat, že tato zmíněná teritorialita doposud byla významnou překážkou, pro kterou nedošlo k plné a jednotné harmonizaci evropské právní úpravy autorského práva.⁹⁴ Taková situace je však v Evropské unii, která se snaží o co největší sblížení národních úprav a odstranění bariér vzájemného obchodu nežádoucí. Navíc je přirozenou vlastností autorského práva, že vede spíše k omezení volného obchodu s výrobky chráněnými národním autorským právem.⁹⁵ Je tedy zcela jistě nanejvýš žádoucí, aby úroveň ochrany byla optimálně nastavena, aby byla poskytována ochrana druhům děl, která by vzhledem k aktuálnímu a někdy i překotnému vývoji chráněna být měla a aby i zbylé pojmové znaky byly v rámci celé EU vykládány jednotně. Bohužel situace je taková, že členské státy nebyly ochotny najít společnou řeč a pro zakořeněnost odlišných přístupů k autorskému právu nikdy nedošlo k celkové harmonizaci, která by přinesla významnější sjednocení autorskoprávní legislativy, nebo dokonce i jednotný Evropský autorskoprávní kodex. Důvody lze částečně hledat i ve skutečnosti, že po dlouhou dobu nebyl problém teritoriality autorského práva pro členské státy prioritním tématem a Evropská unie řešila jiné hospodářské otázky. Přístup členů Evropské unie se částečně změnil s nástupem nových digitálních technologií, jakož i nových komunikačních technologií (internet, satelit), které umožnily rychlý přenos dat, tedy i šíření autorských děl napříč členskými státy, což vedlo členské státy ke snaze tuto oblast regulovat.⁹⁶

⁹⁴ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 385

⁹⁵ ZIRNSTEIN, Elizabeta. *Harmonization and Unification of Intellectual Property in the EU*. University of Primorska. 2005. Dostupné z: <https://repozitorij.upr.si/IzpisGradiva.php?lang=eng&id=1684&print=>

⁹⁶ KUR, DREIER, cit. 47, s. 243.

Částečný úspěch se Evropské unii podařil, když bylo využito situace, že národní úpravy členských států většinou neupravovaly autorské právo k moderním technologiím a v důsledku toho vznikl prostor pro dosažení unijního konsenzu a prostor pro úpravu daných problematik na komunitární úrovni.⁹⁷ Z hlediska harmonizace právní úpravy autorských děl jsou nejvýznamnější zejména Směrnice o právní ochraně databází (1996)⁹⁸, o ochraně počítačových programů (2009)⁹⁹ a částečně i směrnice o době ochrany autorského práva (2006)¹⁰⁰, která stanovuje požadované unijní kritérium originality u fotografií.

3.2. Harmonizace autorského díla v právních předpisech EU

Závazek Evropské unie zavést jednotnou ochranu duševního vlastnictví lze nalézt v primárním právu EU, konkrétně v čl. 118 Smlouvy o fungování Evropské unie („SFEU“).¹⁰¹ Členské státy v SFEU zmocnily orgány EU, aby připravily jednotný kodex, neboť si alespoň v obecné rovině byly vědomy významu jednotné právní úpravy autorského práva pro fungování vnitřního trhu. Avšak, jak již bylo naznačeno, k vytvoření jednotného evropského autorského práva nikdy nedošlo, byť akademický návrh „*European Copyright Code*“ existuje.¹⁰²

Namísto nikdy nepřijatého uceleného celoevropského kodexu se tak EU vydala cestou dílčích harmonizačních snah pomocí sekundárního práva, především pomocí směrnic. Nařízení lze v oblasti autorského práva nalézt spíše výjimečně a pokud se již EU uchýlí k této formě právního předpisu, svědčí to o významnosti nařízením upravovaného tématu a nutnosti dosáhnout shodného účinku ve všech členských státech.¹⁰³ Nařízení, tedy právní nástroje EU mající nejbliže

⁹⁷ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 385.

⁹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází. („Databázová směrnice“).

⁹⁹ Směrnice EP a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů. („Softwarová směrnice“).

¹⁰⁰ Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2006/116/ES, ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. (Směrnice o době ochrany autorského práva“).

¹⁰¹ *V rámci vytvoření nebo fungování vnitřního trhu přijmou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem opatření o vytvoření evropských práv duševního vlastnictví, která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v Unii, a o zavedení centralizovaného režimu pro udělování oprávnění, koordinaci a kontrolu na úrovni Unie.*

¹⁰² SRSTKA a kol. cit. 1, s. 385.

¹⁰³ Tamtéž s. 387.

vnitrostátním zákonům, totiž Evropské unii mohou vzhledem ke svému celounijnímu účinku a přímé aplikovatelnosti umožnit efektivní a jednotnou právní úpravu dané problematiky.¹⁰⁴ Ke sjednocení úpravy samotné definice autorského díla ani jeho dílčích znaků však nařízení, jako nejúčinnější právní nástroj, doposud nebylo využito.

Směrnice, jako druhý nejvýznamnější právní nástroj EU, jsou na druhou stranu v autorskoprávní legislativní činnosti EU daleko častěji využívaným nástrojem. Směrnice jako takové umožňují zajistit žádané sjednocení práva EU, ale na druhou stranu ponechávají jednotlivým členským státům částečnou možnost zachovat si tradiční vnitrostátní rysy jejich právních úprav, ale pouze v mezích těchto sekundárních právních předpisů.¹⁰⁵ Vzhledem k vnitrostátním odlišnostem národních úprav autorského díla napříč EU byly právě směrnice zvoleny jako vhodný nástroj pro alespoň částečné sblížení národních úprav. Bohužel se ale i přes možnost využití směrnic podařilo EU prosadit harmonizaci některých aspektů autorských děl jen v případě zmiňovaných počítačových programů, databází a částečně u fotografií. Přestože jsou harmonizovány pouze zmíněné oblasti děl z oblasti moderních technologií, tak tato dílčí harmonizace je Soudním dvorem EU považována za do jisté míry systémovou. To vede Soudní dvůr EU k extenzivnímu výkladu harmonizovaných pojmových znaků. Rozhodovací praxe Soudního dvora EU je podrobně rozebrána v závěrečné praktické části této práce.

3.2.1. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází

Již Bernská úmluva upravuje právní ochranu sborníků vytvořených z literárních a uměleckých děl, jako jsou encyklopedie nebo antologie, u kterých se za přínos a současně i důvod pro jejich autorskoprávní ochranu považuje způsob výběru jejich komponentů a jejich uspořádání autorem.¹⁰⁶ V kapitole zabývající se druhy děl chráněnými RÚB bylo diskutováno, že v odborné nauce panují spory, zda podle dikce RÚB musí být každé z děl zařazených do sborníku autorským dílem samo o sobě. Bernská úmluva totiž vznikala ještě v „analogové éře“, proto nemohla předvídat masivní digitalizaci a už vůbec ne význam jaký si databáze získají pro moderní informační průmysl. V případě právní ochrany databází je pak zcela zásadní otázkou, jakou míru

¹⁰⁴ BORCHARDT, Klaus-Dieter. *The ABC of EU law. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. ISBN 978-92-78-40525-0.* s. 100.

¹⁰⁵ BORCHARDT, cit. 103, s. 101.

¹⁰⁶ Čl. 2 odst. 5 RÚB.

originality bude ta která právní úprava pro vytvoření databáze v dnešní moderní době po autorech požadovat. Právní rády mohou chránit buď pouze vyšší stupeň originality, který bude požadovat, aby databáze byla autorovým duševním výtvorem, nebo budou chránit i databáze, které jsou výsledkem pouhého ekonomického a časového vkladu do jejich vytvoření.

Směrnice o právní ochraně databází je pro definici autorského díla významná z důvodu, že na unijní úrovni obsahuje definici databáze, když uvádí že: „*Pro účely této směrnice se „databází“ rozumí soubor děl, údajů nebo jiných nezávislých prvků, které jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a které jsou jednotlivě přístupné elektronickými nebo jinými prostředky.*“¹⁰⁷ Zároveň je následně uveden i negativní výčet předmětu ochrany, když je zdůrazněno, že se směrnice nevztahuje na ochranu počítačových programů užitých k pořízení nebo provozování elektronických databází.¹⁰⁸ Tyto programy jsou totiž dále chráněny „vlastní“ směrnicí z roku 2009 o právní ochraně počítačových programů.

Na výše nastolenou teoretickou otázku jakou úroveň originality vyžadovat pro vytvoření chráněné databáze odpovídá směrnice v čl. 3 odst. 1, ve kterém stanoví, že „*chráněné budou pouze databáze, které způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu představují vlastní duševní výtvor autora.*“ Tato definice originality použitá v Databázové směrnici tedy *autorův duševní výtvor* má pro Evropské autorské právo velký význam, protože je shodně použita i pro stanovení požadovaného stupně originality počítačových programů a fotografií. Z pohledu autora databáze se jedná o poměrně vysoký standard, který může vést k situaci, že některé zejména digitální databáze, tak požadavky Databázové směrnice nesplní.¹⁰⁹

Na situaci příliš vysoké hranice pro udělení autorskoprávní ochrany reaguje Databázová směrnice zavedením konceptu zvláštního práva neboli „*práva sui generis k ochraně databází.*“¹¹⁰ Toto zvláštní právo chrání především ekonomickou činnost pořizovatele databáze,¹¹¹ která vedla k pořízení, ověření nebo předvedení databáze, pokud představuje *kvalitativně a/nebo kvantitativně podstatný vklad.*¹¹² Toto právo je výlučně evropskou právní úpravou. Na širším mezinárodním poli se neprosadilo zejména pro odpor USA, které zastávají restriktivní přístup k ochraně databází a

¹⁰⁷ Čl. 1 odst. 2 Databázové směrnice.

¹⁰⁸ Čl. 1 odst. 3 Databázové směrnice.

¹⁰⁹ KUR, DREIER, cit. 47, s. 243.

¹¹⁰ Kapitola III Databázové směrnice.

¹¹¹ Ve směrnici není použito označení autor.

¹¹² Čl. 7 odst. 1 Databázové směrnice.

snaží se tak rovnováhu autorskoprávní ochrany vychýlit směrem ke svobodnému využití databázových dat, z čehož má profitovat zejména odborná a vědecká veřejnost v USA.¹¹³ Nicméně je třeba zdůraznit, že zavedením *sui generis* práva k databázím nedochází k zavedení nového druhu autorského díla.

3.2.2. Směrnice EP a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů

Směrnice o právní ochraně počítačových programů (dále jen „Softwarová směrnice“) zavádí harmonizační koncepci ochrany počítačových programů jako literárních děl ve smyslu Bernské úmluvy.¹¹⁴ Směrnice neobsahuje přesnou definici pojmu počítačový program a ponechává tuto otázku dalšímu výkladu, což je praktičtější zejména z důvodu očekávaného dalšího vývoje na poli počítačových programů. Nicméně Softwarová směrnice alespoň v sedmém recitálu nastiňuje, co lze pod pojmem počítačového programu pro účely jejího výkladu rozumět.¹¹⁵ Předmětem ochrany Softwarové směrnice jsou počítačové programy: „...v jakékoliv formě, včetně těch, které jsou součástí technického vybavení (hardware). Tento výraz zahrnuje rovněž přípravné koncepční práce vedoucí k vytvoření počítačového programu za podmínky, že povaha těchto prací v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu.“¹¹⁶

Princip autorskoprávní ochrany počítačových programů je vymezen v prvním článku Softwarové směrnice, který zavazuje členské státy „chránit počítačové programy autorskými právy stejně jako literární díla ve smyslu Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl.“¹¹⁷ Vymezení předmětu ochrany je dále rozšířeno i o ochranu přípravného koncepčního materiálu. Z hlediska úrovně autorskoprávní originality je pro počítačové programy stanoveno kritérium *autorova vlastního duševního výtvoru*.¹¹⁸ Negativním vymezením je potom nemožnost ochrany myšlenek a zásad, na kterých je počítačový program vytvořen, neboť by jinak došlo

¹¹³ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. Rozhodnutí ESD ve věci Ryanair a problematika nechráněných databází. in. KRŽÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nové trendy a problémy aplikační praxe se zvláštním přihlédnutím k právu EU a judikatuře SDEU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. ISBN 978-80-87975-58-9.

¹¹⁴ Srov. čl. 2 odst. 1 RÚB.

¹¹⁵ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 395.

¹¹⁶ Recitál č. 7 Softwarové směrnice.

¹¹⁷ Čl. 1 odst. 1 Směrnice o ochraně počítačových programů.

¹¹⁸ Čl. 1 odst. 3 směrnice o právní ochraně počítačových programů.

k nežádoucí monopolizaci kreativní tvorby a ztížení možnosti svobodné tvůrčí činnosti pro další autory. Ochrana je tak vyloučena i pro myšlenky a zásady, na kterých stojí jednotlivé prvky počítačového programu. Z ochrany jsou vyloučeny i myšlenky a zásady, na kterých stojí jeho rozhraní.¹¹⁹

3.2.3. Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2006/116/ES, ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících

Směrnice o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících upravuje, jak její název napovídá, především délku autorskoprávní ochrany a počátek jejího běhu a některé další aspekty autorského práva. Pro význam zkoumání pojmových znaků autorského díla je však důležité znění čl. 6 této směrnice, které definuje evropským harmonizovaným zněním chráněné fotografie. Podle tohoto článku mají být chráněny fotografie, které jsou „*původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvozem.*“ I v této směrnici je pro případ pojmového znaku originality fotografií po třetí použito shodného požadavku originality harmonizovaných autorských děl ve smyslu původnosti a nikoliv přísnějšího kritéria jedinečnosti.

¹¹⁹ Čl. 1 odst. 2 směrnice o právní ochraně počítačových programů

ČÁST II. Komparace právních úprav České republiky a Velké Británie

4. Autorské dílo v právních rádech České republiky a Velké Británie

Následující kapitola si klade za cíl popsat způsob vnitrostátní právní úpravy autorského díla ve srovnávaných státech a bude zároveň i vyústěním předchozích kapitol popisujících mezinárodní a komunitární vlivy, které na podobu národních úprav mají sjednocující vliv. Národní úpravy budou nejprve zasazeny do stručného historického kontextu, který má objasnit vlivy utvářející jednotlivé právní úpravy a zároveň nastínit setrvačnost ideového proudu, který je v obou zemích důležitý, byť tradičně má velký vliv zejména pro konzervativní prostředí Velké Británie opírající se o soudcovské právo. Následně budou blíže představeny jednotlivá ustanovení autorských zákonů upravujících autorské dílo v obou srovnávaných státech a bude rovněž popsán význam soudních rozhodnutí v jednotlivých zemích. Následující kapitoly ve svém důsledku nadefinují problematiku jednotlivých pojmových znaků autorského díla v obou sledovaných právních úpravách a vytvoří tak prostor pro jejich vzájemné srovnání.

4.1. Vývoj právní úpravy autorského díla ve Velké Británii

Prapůvod právní úpravy autorského díla lze vysledovat už v antické kultuře zejména u tehdy populárních řeckých a římských divadelních představení a ve vztazích, které se utvářely mezi autorem divadelních her a objednateli daného textu.¹²⁰ Nicméně skutečné kořeny autorského práva, v podobě v jaké jej známe dnes, se častěji spatřují ve vynálezu knihtisku.¹²¹ Pro specifické prostředí Velké Británie pak britští autoři datují počátky *copyright* do roku 1710 a vydání zákona *Statute of Anne*.¹²² Vynález knihtisku je v historickém kontextu zmiňován, protože poprvé umožnil rozsáhlejší kopírování a rozšiřování literárních děl, neboť do té doby musely být knihy pracně a zdouhavě ručně opisovány. Už v těchto kořenech autorskoprávní úpravy lze tedy sledovat zřejmý a logický trend, že úprava autorského práva reaguje na technologický pokrok a technologické možnosti rozšiřování autorských děl. V době raného novověku tento pokrok představovaly tištěné knihy a autorské právo v té době fungovalo na principu privilegií udělovaným tiskařům knih a vyjadřovalo monopolní právo k tisku privilegii chráněných knih. Ochrana směřovala částečně i

¹²⁰ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 13.

¹²¹ TORREMANS, cit. 5, s. 195.

¹²² BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 33.

proti plagiátorství děl, neboť už v té době mohla být díla „zkracována či obměněna, aby jejich cena byla nižší.“¹²³ *Statute of Anne* jsou pak zmiňována především z důvodu, že se poprvé odvrátila od monopolního práva vydavatelů knih a práva kontrolovat rozšiřování knih přiznala samotným autorům.¹²⁴

Skutečné počátky moderního autorského práva ve Velké Británii lze ale spatřovat až ve vydání *Copyright Act 1911*, který pro britské autorské právo znamenal sjednocení právní úpravy různých druhů chráněných děl do jediného autorskoprávního předpisu.¹²⁵ Přijetí tohoto zákona zároveň znamenalo částečné přizpůsobení právní úpravy Velké Británie Bernské úmluvě, což vedlo zároveň k opuštění požadavku dříve nutných formalit pro vznik autorskoprávní ochrany a zavedení nových druhů chráněných autorských děl, jako byla díla architektonická, zvukové nahrávky a filmy.¹²⁶ Velká Británie přistoupila k Bernské úmluvě už v roce 1887, ale její přístup k implementaci některých ustanovení úmluvy byl dlouho odmítavý, což souviselo především s tím, že Bernská úmluva je koncipována převážně podle kontinentálního pojetí autorského práva (*droit d'auteur*). Některá ustanovení Bernské úmluvy tak byla implementována do britského práva až po dlouhých sto letech od přistoupení k Bernské úmluvě.¹²⁷

Britský legislativní vývoj pokračoval přijetím *Copyright Act 1956*, který rozšířil chráněné druhy děl o filmy a televizní vysílání a umožnil další sblížení britské právní úpravy s mezinárodním autorskoprávním vývojem reprezentovaným Bruselským aktem přijatým jako revize Bernské úmluvy.¹²⁸ Zákon z roku 1956 byl vícekrát novelizován, když do něj byly postupně přidávány nové technologie, jako byla ochrana vysílání nebo počítačových programů. Když pak na konci 90. let 20. století bylo uvažováno o další výraznější novelizaci, bylo nakonec rozhodnuto o přípravě zcela nového kodexu a vznikl tak stále účinný *Copyright, Design and Patents Act 1988*.¹²⁹

¹²³ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 19.

¹²⁴ ATKINSON, Benedict., FITZGERALD, Bryan. *A short history of copyright: the genie of information*. Cham Springer 2014. ISBN 978-3-319-02075-4. s. 30 -31.

¹²⁵ FOREMAN, Sybil. *Copyright Law – World study*, Univrsity Publications. 2012. ISBN 978-81-323-3530-6. s. 86.

¹²⁶ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 33.

¹²⁷ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 25.

¹²⁸ DAVIS, Jennifer. *Intellectual property law*. 4th ed. Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-958142-9. s. 23.

¹²⁹ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 34.

4.2. Vývoj české právní úpravy autorského díla

Ve vývoji české právní úpravy lze najít historickou dělicí linii v podobě vývoje v rámci Habsburské monarchie a následného samostatného vývoje v období Československa. Přejít mezi oběma obdobími byl však pozvolný, neboť v roce 1918 došlo recepční normou¹³⁰ k převzetí rakouského zákonodárství nově vzniklou Československou republikou. Nejstarší kořeny společného autorského práva lze hledat v nařízeních o cenzuře vydávanými na konci 18. století, která chránila nakladatelům udělené právo k tisku knih a následně trestala případné zásahy do takového práva způsobené nepovoleným přetiskem publikací. Významný byl rovněž Knihkupecký řád z roku 1806, který rozeznával ochranu autora a nakladatele knih a zakazoval neautorizovaný tisk jejich publikací.¹³¹

Za další významný právní předpis ve vývoji autorského práva na našem území lze považovat Císařský patent k ochraně literárního a uměleckého vlastnictví proti nedovolenému uveřejnění, patisku a padělání ze dne 19. října 1846. Tento zákon byl pro vývoj autorského díla významný, protože poprvé na našem území jako předmět autorské ochrany definoval díla literární, hudební, výtvarná, ale i dramatická.¹³² Na druhou stranu ještě neupravoval autorskoprávní ochranu fotografií.¹³³ Tento raný autorskoprávní zákon definoval díla v § 1, kde uváděl: „*Literární výplody a umělecká díla vytvářejí vlastnictví jejich původců*“. ¹³⁴ V této dikci lze rozpoznat přetrvávající příklon k původní teorii vlastnické,¹³⁵ která autorské právo chápala jako vztah mezi autorem a hmotným výtvozem, jehož byl vlastníkem.¹³⁶ V citované definici předmětu autorského práva užitá v Císařském patentu z roku 1846 je patrný trend do dnešních dnů přetrvávajícího textu generální klauzule, která v sobě obsahuje dvě částečně se překrývající a vůči sobě nevymezené množiny a to díla literární a umělecká. Je-li totiž v generálních klauzulích terminologicky použito výrazů *literární a umělecké* nabízí se otázka, zda pak díla literární musí být vždy také umělecká, nebo zda

¹³⁰ ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 11/1918 Sb.

¹³¹ TELEČ, I. Chronologický přehled autorskoprávních předpisů platných na území České republiky. Časopis pro právní vědu a praxi, 1995, č. 4.

¹³² SRSTKA a kol. cit. 1, s. 25.

¹³³ Tamtéž s. 26.

¹³⁴ TELEČ, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*, 2011, č. 12. s. 446.

¹³⁵ Teorie vlastnická byla později doplněna přirozenoprávní teorií chápající autorské právo jako právo osobnostní ve smyslu otisku osobnosti autora, přičemž majetkové právo bylo upozaděno. Nakonec však převládla teorie smíšená uznávající jak majetková, tak i osobnostní práva autora.

¹³⁶ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 11.

jím již sama písemná technika tvorby zajistí automaticky autorskoprávní ochranu. V současnosti je tento jev považován za projev historické kontinuity, kterou lze v případě současného textu generální klauzule užití v Autorském zákoně sledovat i u předchozích autorských zákonů platných na našem území.¹³⁷ Obdobné kategorie zároveň užívá i Bernská úmluva.¹³⁸

Výčet nejvýznamnějšího habsburského autorskoprávního zákonodárství lze uzavřít zmínkou o říšském zákonu č. 197/1895, o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým.¹³⁹ V § 2 Zákona o právu původském bylo uvedeno, že chráněna měla být díla: „*literární, umělecká a fotografická*.“ Následně ještě § 4 Zákona o právu původském rozšiřoval původní kategorie děl o bližší definici a tím určoval, jaká díla pod danou definici podřazuje a zprostředkovaně tak i určoval výčet děl, kterým zákon poskytoval ochranu. Pro danou dobu lze za pokrokové považovat začlenění fotografických děl v široké definici zahrnující veškerá díla vzniklá fotografickým postupem. Vyjmuta však stále byla díla architektonická, neboli díla „*umění stavitelského*.“¹⁴⁰

Právní definice autorského díla se rozšiřovala s každým dalším přijetím nového autorskoprávního kodexu. První československý autorskoprávní kodex, zákon č. 218/1926 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým,¹⁴¹ definoval předmět autorského práva jako: „*všechny výtvoř z oboru krásné i vědecké literatury a umění (hudebního i výtvarného), nehledíc k jejich rozsahu, účelu anebo stupni hodnoty*.“¹⁴² Oproti předchozí právní úpravě je tak zřejmé, že kromě rozšíření definice o díla literární vědecká je zároveň zmíněna i absence požadavku umělecké a jiné kvality chráněných děl. V následujícím demonstrativním a velmi širokém výčtu byla uvedena konkrétní díla, kterým byla poskytnuta autorskoprávní ochrana.

První ze dvou socialistických autorských zákoníků platných mezi lety 1948 a 1989, byl zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském.¹⁴³ Tento zákon vznikl v době, kdy autorské právo bylo

¹³⁷ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 72.

¹³⁸ Čl. 2 odst. 1 RÚB zní: „*Výraz "literární a umělecká díla" zahrnuje všechny výtvoř z literární, vědecké a umělecké oblasti*.“

¹³⁹ ČESKOSLOVENSKO. Zákon č 197/1895 Ř. z., o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým ze dne 26. prosince 1895. („Zákon o právu původském“).

¹⁴⁰ Čl. 4 odst. 6 Zákona o právu původském.

¹⁴¹ ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 218/1926 Sb. z. a n.. o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým.

¹⁴² Tamtéž § 4 odst. 1.

¹⁴³ ČESKOSLOVENSKO, Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském.

ideologicky chápáno jako zvláštní odvětví práva občanského.¹⁴⁴ Jako díla pak měly být chráněny výsledky tvůrčí duševní činnosti autora, pokud je bylo možno zařadit do oblasti literární, vědecké nebo umělecké.¹⁴⁵ V samotném textu zákona došlo k zestručnění generální klauzule definující demonstrativní výčet druhů autorských děl. Chráněna tak měla být zejména díla slovesná, dramatická, hudební, výtvarných umění, filmová a fotografická.¹⁴⁶ Zákon pouze u některých z těchto kategorií širěji rozvíjel, co je jejich přesnějším obsahem, jinak jednotlivé pojmy podrobněji definovány nebyly.¹⁴⁷

Druhým socialistickým zákonem byl autorský zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých.¹⁴⁸ Došlo v něm k dalšímu zestručnění generální klauzule. Předchozí metoda obecné definice předmětu autorského zákona v jednom odstavci a následující demonstrativní výčet v odstavci druhém, byla nahrazena definicí pouze v jediném souhrnném odstavci. Jednotlivé druhy autorských děl byly definovány stručněji, ale jejich počet se nezměnil. Přidána byla kategorie děl kartografických a naopak byla zestručněna kategorie děl dramatických.¹⁴⁹ Tento autorský zákon byl po sametové revoluci několikrát novelizován a platil až do přijetí současného Autorského zákona.¹⁵⁰

¹⁴⁴ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 28.

¹⁴⁵ ČESKOSLOVENSKO, § 2 odst. 1 zákona č. 115/1953 Sb., o právu autorském

¹⁴⁶ ČESKOSLOVENSKO, § 2 odst. 2 zákona č. 115/1953 Sb., o právu autorském

¹⁴⁷ Bylo dále legislativně rozvedeno, že mezi díla slovesná patří díla vyjádřená slovem, písmem, tiskem nebo jiným mechanickým způsobem. Kategorie dramatických děl byla rozšířena o díla hudebně dramatická, choreografická a pantomimická. A posledně pod díla výtvarných umění byla zahrnuta díla umění architektonického a děl umění užitého.

¹⁴⁸ ČESKOSLOVENSKO, zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých.

¹⁴⁹ § 2 odst. 1 zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých.

¹⁵⁰ ČESKO, zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. (dále jako „Autorský zákon“ nebo „AZ“)

4.3. Význam judikatury pro posuzování autorského díla ve Velké Británii

Následující kapitola si klade za cíl představit v základních rysech význam soudních rozhodnutí pro britské právo, protože právě soudní rozhodnutí (precedenty) mají pro právní řád Velké Británie velký význam a protože v následujících částech práce budou soudní rozhodnutí často diskutována. Jak dosud z této práce vyplynulo, srovnáváme-li mezi sebou úpravu angloamerickou a kontinentální, nevyhneme se tomu, aby práce částečně neakcentovala doktrinální odlišnost těchto dvou právních kultur, která se významně projevuje právě i ve významu soudních rozhodnutí pro oba srovnávané právní řády.

Místo dosud používaného termínu angloamerická právní kultura by mohlo být pro označení právního řádu Velké Británie používáno i termínu *common law*, neboť v praxi se často oba termíny zaměňují. Je to způsobeno tím, že *common law* je výraz označující jak právní kulturu, tak právě i jeden z pramenů britského práva.¹⁵¹ Britský právní řád je významný mnohostí pramenů práva, mezi které patří i soudní precedenty, obyčejové právo, ale i právnická literatura.¹⁵² Rozdíly mezi oběma zmíněnými právními kulturami se však v poslední době stírají. Ve Velké Británii se tak rovněž stávají nejvýznamnějším pramenem práva zákony,¹⁵³ o čemž svědčí i to, že souhrnnou úpravu autorského práva nedáme v zákoně CDPA 1988. Naopak v kontinentálním pojetí roste význam judikatury, o čemž bude svědčit kapitola věnující se české právní úpravě. Nejvýstižněji situaci popisující význam pramenů v jednotlivých právních kulturách shrnul prof. Boguszak: „angloamerický právník spatřuje a hledá právo především v soudcovském právu (včetně soudní interpretace zákona), kdežto na evropském kontinentu proces realizace a interpretace počíná vždy u zákonů.“¹⁵⁴

Soudy mají v angloamerické právní kultuře shodně s jejich kontinentálními protějšky přiznanou úlohu při interpretaci zákonného práva. Vedle toho ale vyšší soudy mohou právo i vytvářet. Při tvorbě práva vycházejí soudy z předchozích soudních rozhodnutí a v duchu zásady *stare decisis*¹⁵⁵ aplikují shodné výsledky dřívějšího rozhodnutí na obdobný skutkový základ, který

¹⁵¹ V nejužším významu se ještě může jednat spolu s doktrínou *ekvity* o jeden ze dvou systémů soudcovského práva ve Velké Británii.

¹⁵² GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-652-1. s. 105.

¹⁵³ V anglickém pojetí tzv. *statute law* (zákonné právo).

¹⁵⁴ BOGUSZAK, Jiří, ČAPEK Jiří a GERLOCH Aleš. *Teorie práva*. Praha: ASPI Publishing, 2001. ISBN 80-86395-74-X. s. 23.

¹⁵⁵ Z lat., v překladu „setrvat u rozhodnutí“.

mají v daném případě rozhodnout.¹⁵⁶ Takto vzniklá pravidla jsou potom v platnosti, dokud vyšší soud svým rozhodnutím nerozhodne o jejich změně či zrušení. Zavedený způsob rozhodování soudů může stejně tak přerušit i zákon vydaný parlamentem, který soudní precedenty může pozměnit, či úplně zrušit, a zavést místo nich pravidla nová. Způsob hledání aplikovatelných pravidel v předchozích soudních rozhodnutích sebou nutně přináší vyšší rigiditu angloamerického práva, neboť britské soudy často hledají pravidla pro svá rozhodnutí ve velmi starých rozhodnutích. V některých právních odvětvích, jako je například právo vlastnické či pozemkové, to přináší žádoucí právní jistotu. Nicméně v dynamicky se rozvíjejícím autorském právu se může projevit naopak negativní aspekt systému *common law* a to je jeho tendence ke konzervativnímu přístupu k novotám a neochota přizpůsobovat se překotným vývojem ve společnosti.¹⁵⁷

4.4. Význam judikatury pro posuzování autorského díla v České republice

Soudní rozhodnutí nejsou v České republice na rozdíl od Velké Británie uznány jako formální pramen práva. Soudním rozhodnutím v kontinentální právní kultuře tak bývá přiznávám tzn. *quasiprecedenční charakter*.¹⁵⁸ Soudy sice nemohou právo přímo dotvářet, jako je tomu v britské právní úpravě, ale soudní judikatura má však i pro kontinentální právní úpravu nepostradatelný význam, protože slouží především ke sjednocování rozhodovací praxe soudů a tím přispívá k právní jistotě adresátů právních norem. Cílem této snahy totiž je, aby právo bylo vykládáno ve všech posuzovaných případech co nejvíce jednotně. To má význam pro určení definičních znaků autorského díla, neboť § 2 AZ je tvořen řadou neprávních pojmů, které ve svém důsledku musí aplikovat až soud, který je v dané věci postaven před otázkou, zda dané dílo naplňuje všechny pojmové znaky autorského díla.

Soukromoprávní zákonný základ pro požadavek na jednotnou rozhodovací praxi soudů lze nalézt v § 13 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,¹⁵⁹ který

¹⁵⁶ ELLIOTT, Catherine, QUINN Frances. *English legal system*. 17. vyd. Harlow: Longman, 2016. ISBN 978-1-292-08918-8. s. 14.

¹⁵⁷ PARTINGTON, Martin. *Introduction to the English legal system*. Oxford: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0-19-960180-6. s. 58 – 63.

¹⁵⁸ GERLOCH, cit. 149, . s. 71.

¹⁵⁹ ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. § 13 zní: „Každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní

zakotvuje zásadu obdobného rozhodování případů shodných v podstatných rysech. Jedná se o uzákonění dlouhodobé rozhodovací praxe ústavního soudu, který ve svých rozhodnutích zdůrazňoval, že by rozhodovací praxe soudů měla směřovat k naplnění požadavku rovnosti a měla by adresátům poskytovat náležitou právní jistotu.¹⁶⁰ Důvodová zpráva k tomuto ustanovení se vypořádává se vztahem navrhované úpravy k precedentům a konstatuje, že: „byť český právní řád nestojí na precedentech, nelze pominout faktický význam rozhodovací praxe při konkretizaci dosahu abstraktních normativních konstrukcí právních předpisů, při nalézání konkrétního obsahu neurčitých právních pojmů (...) a dotváření práva vůbec.“¹⁶¹ Na druhou stranu je ale druhým dechem dodáváno, že taková justiční činnost má zůstat pouhým dotvářením hmotného práva a ve svém důsledku nesmí vést k libovůli soudů. V popředí by tak mělo zůstat legitimní očekávání adresátů norem, že ustanovení, která se jich dotýkají, budou vyložena soudy v souladu s dosavadní rozhodovací praxí. Podle ústavního soudce L. Davida se „zákonná konstrukce blíží zásadě *stare decisis* (setrvat na rozhodnutém), nelze zároveň konzervovat stávající judikaturu, ale je nutné respektovat její vývoj; odlišné rozhodnutí však musí být náležitě odůvodněno.“¹⁶²

Autorskoprávní judikatura v oblasti definice autorských děl, tak v České republice může být sjednocována především rozhodováním soudů vyšších instancí, zejména pokud obsahují kazuistickou interpretaci některých neurčitých právních pojmů.¹⁶³ Při bližším zkoumání § 2 AZ je zřejmé, že definice autorského díla používá výrazy z neprávních oborů, aniž by autorský zákon poskytoval zákonnou definici, která by blíže specifikovala, co lze pod těmito neurčitými právními pojmy rozumět. Jak bylo zmíněno výše, jedná se do jisté míry o praktický postup, který ponechává právní doktríně volné ruce pro výklad odpovídající současnému vývoji společnosti. Na druhou stranu judikturní výklad *ex post*, tak nutně činí na úkor právní jistoty adresátů norem. Přihlédneme-li k faktu, že autorskoprávní ochrana vzniká automaticky, tak autoři nemají vždy

případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.“

¹⁶⁰ LAVICKÝ, Petr. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9 s. 114 – 122.

¹⁶¹ Důvodová zpráva k z. č. 89/2012 Sb. (konsolidovaná verze). Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, s. 47 – 48. [online]. [cit. 1.7.2019]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf?fbclid=IwAR36slqrLhcQ5NAOgX96zjbi3mX6uCIL0YGIZMX0yLEJLMxO7Lngdej9YCK>

¹⁶² DAVID, Ludvík. Právo na předvídatelné rozhodnutí jako základní soukromé právo. *Právní rozhledy*. Ročník 2012, č. 5. s. 181.

¹⁶³ BOGUSZAK, ČAPEK, GERLOCH, cit. 151. s. 75.

postavené na jisto, zda jejich dílo splňuje kritéria právní ochrany. Ve sporných případech, tak přichází na řadu soud, který má za úkol objektivně posoudit, zda je zkoumaný výtvar dílem ve smyslu § 2 AZ. Jedná se o otázku právní, kterou může posoudit pouze soud, a tato otázka jako taková, nemůže být zodpovězena pouhým mimosoudním posouzením ani dohodou stran. Nicméně vzhledem ke zmiňovanému faktu, že definice pojmových znaků autorského díla obsahuje řadu mimoprávních výrazů, může být k zodpovězení mimoprávních skutečností provedeno odborné znalecké posouzení.¹⁶⁴ V této oblasti již existuje ustálená soudní judikatura, kterou nejlépe reprezentuje rozsudek Nejvyššího soudu 30 Cdo 739/2007,¹⁶⁵ který se přiklonil k výkladu, že je povinností soudů vyžádat si znalecký posudek pro zodpovězení neurčitých odborných otázek souvisejících se samotnou podstatou autorské tvorby. Tuto rozhodovací praxi potvrdil i Ústavní soud v usnesení I. ÚS 1186/11 ze dne 20. září 2011, ve kterém judikoval: „*odbornou otázkou, která je vyhrazena ke znaleckému zkoumání, je jedinečnost a kreativita tvůrčí činnosti autora, případně vyjádření této činnosti v objektivně vnímatelné podobě. Jedná se tedy o otázku, zda výsledek činnosti autora splňuje zákonné znaky autorského díla ve smyslu § 2 odst. 1 AZ*“.¹⁶⁶

4.5. Současná právní úprava autorského díla ve Velké Británii

Právní úpravu autorského díla ve Velké Británii lze nalézt v zákoně *Copyright, Designs and Patents Act 1988* z 15. listopadu 1988 („CDPA 1988“). Jak už anglický název napovídá, tak se jedná o zákon sdružující do jednoho rozsáhlého právního předpisu, jak ochranu autorských práv, a průmyslových vzorů, tak i některé aspekty patentového a známkového práva. Vedle CDPA 1988 lze ještě úpravu průmyslových práv nalézt zejména v *Patents Act 1977* a ochranné známky jsou upraveny v *Trade Marks Act 1994*. Lze tak konstatovat, že se jedná o obdobný způsob zákonné úpravy jako v České republice, byť česká právní úprava průmyslového vlastnictví je rozdrobena do více samostatných zákonů.¹⁶⁷ Shodným znakem pro obě právní úpravy je potom ucelená právní

¹⁶⁴ TELEČEK, Ivo, TŮMA Pavel, *Autorský zákon*, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-608-42007. s. 7 – 70.

¹⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2007, Sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

¹⁶⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. září 2011. Sp. zn. I. ÚS 1186/11.

¹⁶⁷ Právní úpravu průmyslových práv lze nalézt zejména v zákoně č. 14/1993 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví, zákoně č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, zákoně č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, zákonu č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, zákoně č. 529/1991 Sb., o ochraně topografii polovodičových výrobků, zákoně č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů,

úprava autorského práva reprezentovaná v České republice Autorským zákonem. V obou srovnávaných právních úpravách tak v současné době nelze nalézt úpravu všech práv duševního vlastnictví v jediném kodexu.

Pro prováděnou komparaci je důležité uvést oblast místní působnosti srovnávaných právních úprav. Zatímco v unitárním státu jako je Česká republika platí působnost zákonů na celé území jednotného státu, ve Velké Británii složené z území Anglie, Walesu, Severního Irska a Skotska je vymezení působnosti obtížnější a je třeba jej vyjasnit. Tradičně se nejvíce odlišuje skotské zákonodárství, které si i přes začlenění do jednotného státu¹⁶⁸ zachovává některé své původní prvky. Ve Skotsku se mísí vlivy anglického *Common law* s vlivy kontinentálními, které jsou reprezentovány návazností na původní římskoprávní tradici. Nicméně pro klíčové zákony nastolila Velká Británie sjednocující režim a jednotlivé zákony platí napříč všemi jejími částmi.¹⁶⁹ To je případ i společného autorského zákona CDPA 1988 v němž je jeho místní působnost upravena v čl. 157 odst. 1, který stanovuje, že CDPA 1988 působí ve všech částech Velké Británie tedy v Anglii, Walesu, Skotsku i Severním Irsku.

Díla podle CDPA 1988 jsou v úvodním čl. 1 rozdělena do tří kategorií děl¹⁷⁰ a zároveň je v čl. 1 odst. 2 nabídnuta cyklická definice autorského díla, když je uvedeno, že dílem se pro účely CDPA má rozumět: „*dílo, které je vyjádřením jedné z uvedených kategorií, které je chráněno autorským právem*“.¹⁷¹ Definice díla pomocí výčtu kategorií s výslovným vyjádřením, že pouze v rámci daných kategorií může být v britském právu autorské dílo chráněno, má velký význam pro stanovení rozsahu druhů děl, kterým právo ve Velké Británii poskytuje autorskoprávní ochranu. Na první dva úvodní články CDPA 1988 totiž dále navazují ustanovení obsahující uzavřené taxativní definice vyjadřující, co lze pod uvedenými kategoriemi uzavřeného výčtu děl rozumět. V tomto faktu lze spatřovat zásadní rozdíl v pojetí britské a kontinentální právní úpravy, která

zákoně č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin, zákoně č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, a zákoně č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu výrobků.

¹⁶⁸ V textu této práce se užívá zavedené zkratky Velká Británie. Oficiální název státu Velké Británie však zní Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Od toho se pak odvozuje v zahraničí častěji užívaná zkratka *United Kingdom* neboli Spojené království.

¹⁶⁹ CLARK, Bryan, GEEGAN Gerard. *Scottish Legal System: Law Essentials*. 3. vydání. Dundee: Edinburgh University Press, 2012. ISBN 9781845861346. s. 1 – 45.

¹⁷⁰ Zastřešující kategorie autorských děl jsou podle čl. 1 odst. 1 CDPA: a) originální literární, dramatická, hudební a umělecká díla; b) hudební nahrávky, filmy nebo vysílání; c) typografické ztvárnění publikací .

¹⁷¹ Čl. 1 odst. 2. CDPA 1988.

naopak používá široké a neuzavřené demonstrativní výčty druhů autorských děl.¹⁷² Až donedávna byl výčet osmi druhů autorských děl uvedený v čl. 1 CDPA 1988 považován za konečný¹⁷³ a autorské právo nemohlo vzniknout k dílu v něm nevyjmenovanému. Pozice britské autorskoprávní doktríny se začala v poslední době pomalým tempem přiklánět k extenzivnímu výkladu těchto kategorií, což se děje zejména pod vlivem rozhodovací praxe SDEU, což bude detailně rozebráno v závěrečné části práce. V současné době tak mezi britskými autorskoprávními teoretiky panuje skepse, zda *closed list* v nezměněné podobě přečkal harmonizační eurounijní vlivy, či zda je do budoucna přečká a tyto pochybnosti ještě dále umocňuje nejistota panující ohledně vystoupení Velké Británie z EU.¹⁷⁴

Lze shrnout, že metoda právní úpravy autorského díla je tak ve Velké Británii provedena způsobem, že nejdříve je v kapitole jedna první části CDPA 1988 v čl. 1 vyjmenován předmět autorskoprávní ochrany s uvedeným uzavřeným výčtem kategorií autorských děl. Tyto kategorie jsou následně rozvedeny v člancích tři až osm tohoto zákona. Je však zřejmé, že pouhá zákonná definice jednotlivých druhů děl je pro běžnou právní praxi nedostatečná, proto je obsah jednotlivých právních pojmů a definice jednotlivých druhů děl ve větším detailu rozpracován rozhodovací praxí britských soudů. V případě uzavřeného výčtu druhů děl, ve kterém mají autoři i z ekonomických důvodů zájem na co nejširším výkladu jednotlivých zákonných ustanovení, nabývá tak judikaturní definice na důležitosti a stává se významným pramenem práva sdělujícím adresátům norem, kde leží hranice mezi chráněnými a nechráněnými díly.

Další požadavky, které jsou na autorská díla kladeny, lze rovněž vyčíst z úvodních ustanovení CDPA. Určujícím pojmovým znakem, ve kterém se zrcadlí odlišnost copyright v systému *common law*, je požadavek na stupeň originality autorské tvorby, která vede ke vzniku děl. Britské právo stanovuje požadavek původnosti, který nazývá originalitou, avšak pouze pro díla literární, dramatická, hudební a umělecká.¹⁷⁵ Pro harmonizovanou úpravu databází, která se v britské úpravě podřazuje dílům literárním, je pak v souladu s harmonizovanou databázovou

¹⁷² Příklon ke kontinentální tradici „*droit d'auteur*“ je v ČR reprezentován užitím demonstrativního výčtu druhů autorských děl vyjádřeným výrazem „*Dílem je zejména...*“ uvedeným v čl. 2 odst. 1 AZ.

¹⁷³ Pro konečný výčet osmi kategorií autorských děl se vžilo označení „*vyčerpávající seznam*“ nebo také „*uzavřený seznam*“ z anglických výrazů „*exhaustive list*“ nebo „*closed list*“.

¹⁷⁴ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 25.

¹⁷⁵ § 1, odst. 1, písm. a) CDPA 1988,

směrnici požadováno, aby databáze byla *autorovým vlastním duševním výtvorem*.¹⁷⁶ Ostatním druhům děl je poskytována ochrana v rozsahu, v jakém nejsou kopií předchozích děl.¹⁷⁷

Britská právní úprava zároveň využívá možnosti, kterou nabízí Bernská úmluva¹⁷⁸ a požaduje, aby díla literární, dramatická a hudební byla zachycena v hmotné podobě.¹⁷⁹ Posledními požadavky, které díla musí splnit, jsou dostatečný vztah díla k Velké Británii a fakt, že dílo není vyloučeno z ochrany na základě zájmů veřejného pořádku.¹⁸⁰

4.6. Systematika právní úpravy autorského díla v České republice

Ucelenou zákonnou právní úpravu autorského díla v českém právu lze najít v Autorském zákoně z roku 2000.¹⁸¹ Autorské dílo je v zákoně upraveno v části první. Nejdříve je v § 1 AZ zdůrazněno, že autorské dílo je předmětem práva autorského, neboť slovy zákona: „[...] upravuje práva autora k jeho autorskému dílu [...]“. Na vymezení autorskoprávního předmětu navazuje samotná definice autorského díla v § 2 odst. 1 AZ, která plní funkci generální klauzule „*jejímž obsahem je pozitivní vyjádření základních pojmových znaků autorského díla*“.¹⁸² Česká právní úprava na rozdíl od britské úpravy následuje znění Bernské úmluvy a kategoriemi autorských děl rozumí „*dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké*“.¹⁸³ Dále je v tomto odstavci stanoven požadovaný stupeň originality a požadavek objektivní vnímatelnosti vyjádření díla. Generální klauzule je do všech podrobností rozebrána v závěrečné komparativní části.

Vymezení tří základních kategorií autorských děl je doplněno o demonstrativní výčet jednotlivých druhů děl. Legislativně-technicky je demonstrativní výčet uveden slovním spojením: „*dílem je zejména* [...]“, což adresáty nenechává na pochybách, že by výčet měl snad být konečný, jako je tomu u britské úpravy. Oproti předchozím socialistickým československým autorskoprávním zákonům, je definice zákonného výčtu druhů autorských děl podstatně širší.¹⁸⁴ Výčet druhů děl pokračuje uvedením tzv. *děl původních* v § 2 odst. 2 AZ, která jsou uvedena

¹⁷⁶ § 3 odst. 1 písm. d a § 3A odst. 2 CDPA 1988.

¹⁷⁷ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 117.

¹⁷⁸ čl. 2 odst. 2 RÚB.

¹⁷⁹ čl. 3 odst. 2 CDPA 1988.

¹⁸⁰ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 91.

¹⁸¹ ČESKO, zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů („Autorský zákon“ nebo „AZ“).

¹⁸² SRSTKA a kol. cit. 1, s. 70.

¹⁸³ Srov. čl. 2 odst. 1 RÚB.

¹⁸⁴ Jak bylo uvedeno v kapitole pojednávající o historickém vývoji na našem území.

samostatně ve zvláštním odstavci, protože nepodléhají generální klauzuli.¹⁸⁵ U těchto děl je totiž stanoven nižší požadavek na úroveň originality, v tomto případě pouhé původnosti autorské tvůrčí činnosti.

Nutno však podotknout, že autorský zákon výslovně nepoužívá označení „*pojmové znaky*“, jako to činily zmíněné socialistické zákony. Nicméně pro právní praxi se jejich označení vžilo a byť se již nenachází přímo v zákoně, lze tyto zákonem stanovené podmínky, které musí dílo naplnit, aby získalo autorskoprávní ochranu, nadále označovat jako pojmové znaky.¹⁸⁶ Počítačové programy, databáze, fotografie a výtvoř vyjádřené způsobem podobným fotografií jsou důsledkem mezinárodní právní úpravy a harmonizace s výše uvedenými evropskými směrnici. Česká republika tak jejich uzákoněním v harmonizované podobě splnila svoje mezinárodní a komunitární závazky.

Podobu autorskoprávní ochrany autorského díla ještě dotváří ochrana jeho jednotlivých částí a jednotlivých prvků uvedená v § 2 odst 3 AZ. Za autorské dílo má být podle § 2 odst. 4 AZ považováno i odvozené dílo vzniklé tvůrčím zpracováním či překladem jiného díla, kterému již autorskoprávní ochrana byla samostatně poskytnuta. Výčet zvláštních druhů děl uzavírá dílo souborné, uvedené v § 2 odst. 5 AZ, které je chráněno jako dílo autorské, pokud způsobem výběru nebo uspořádáním splňuje požadavky generální klauzule.

Pro úplnost definice autorského díla budiž zmíněno, že v § 2 odst. 6 AZ je obsažen negativní výčet výsledků tvůrčí činnosti, která ale dílem *ex lege* být nemohou. Jedná se o tzv. nedíla. Tato díla nemají být autorským právem chráněna buď z důvodu, že nesplňují znaky autorského díla, nebo se sice jedná o duševní výtvoř, ale jejich ochrana je přenechána jiným právním předpisům, zejména z oblasti práv průmyslových.¹⁸⁷ Další vyloučenou množinou děl jsou výsledky tvůrčí činnosti, u kterých celospolečenský zájem na jejich svobodném šíření převažuje nad poskytnutím autorskoprávního monopolu jedné osobě či spoluautorům. Autorský zákon tak z ochrany vylučuje zejména námět díla sám o sobě především z důvodu, aby nebylo bráněno dalším autorům svobodně tvořit. Dále pak vědeckou teorii samu o sobě, matematické a obdobné vzorce, aby nebylo bráněno ve vědeckém pokroku. Zároveň je v souladu se zněním čl. 2 odst. 8 RÚB vyloučena ochrana denních zpráv a jiných údajů. Všechna tato vyjmenovaná nedíla jsou uvedena s přídomkem, že nejsou chráněna „*sama o sobě*.“ Tím tak není vyloučeno, že jejich

¹⁸⁵ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 70.

¹⁸⁶ TELEČ, TŮMA, cit. 161. s. 7 – 70.

¹⁸⁷ V případě objevu či metody se jedná zejména o ochranu patentů právy průmyslovými.

zakomponováním například do díla literárního, budou v konečném důsledku chráněna. Byla by však chráněna pouze jako části příslušný děl, jichž se stala součástí.¹⁸⁸

Samotnou definici autorského díla již nijak neovlivňují výjimky z ochrany práva autorského uvedené v § 3 AZ. Jedná se spíše o výluky z věcného rozsahu autorského zákona, které z autorskoprávní ochrany z důvodu veřejného zájmu vylučují některá díla, která by jinak sama o sobě naplnila pojmové znaky autorského díla. Veřejný zájem pro jejich vyloučení z autorskoprávní ochrany lze v případě demonstrativního výčtu úředních děl uvedených v § 3 písm. a) AZ spatřovat zejména v zájmu na jejich volné šíření. Výtvoř tradiční lidové kultury jsou vyjmuty z autorskoprávní ochrany z praktických důvodů, neboť vzhledem k tomu, že není znám jejich autor, neměl by kdo autorská práva vykonávat a zároveň by bylo obtížné sledovat, od kdy začala běžet doba autorskoprávní ochrany.¹⁸⁹

Autorský zákon uvádí další upřesnění úvodního demonstrativního výčtu děl ještě v díle sedmém AZ s názvem „*Zvláštní ustanovení o některých dílech*“. V § 62 a násl. AZ lze nalézt právní úpravu audiovizuálních děl spolu s díly audiovizuálně užitými. Jedná se o ustanovení provádějící harmonizaci práva EU. Ve stručnosti lze význam těchto ustanovení spatřovat v tom, že pokládají základ audiovizuálního práva soukromého tím, že se snaží o nalezení rovnováhy mezi právy tvůrců audiovizuálních děl a jejich výrobců, kteří mnohdy do výroby vkládají značné finanční prostředky.¹⁹⁰ Projevem vlivu mezinárodní a komunitární úpravy je i § 65 a násl. AZ zpřesňující parametry ochrany počítačových programů. Je zde stanoveno, že počítačový program má být chráněn jako dílo literární. Odpovídá to dikci Softwarové směrnice, která zavazuje členské státy chránit počítačové programy jako díla literární podle Bernské úmluvy. Tím, že § 2 odst. 1 AZ upravuje ochranu literárních děl na dostatečné úrovni v souladu s Bernskou úmluvou, tak stanovení ochrany počítačového programu, jako díla literárního ve smyslu autorského zákona, učinilo zadost tomuto komunitárnímu potažmo mezinárodnímu závazku ČR.

Z představeného přehledu právní úpravy autorského díla je pro další části práce důležité, že některé pojmy, které autorský zákon pro definici děl používá, nejsou pojmy právními. Jejich definici tedy nelze najít nikde v právním řádu. V případě sporu zda některé dílo splňuje znaky

¹⁸⁸ Problematika právně-filosofického základu stanovení širě autorskoprávní ochrany byla rozebrána výše, zde tak jsou nedíla vyloučená z monopolní ochrany uvedena pro účely představení konkrétní české právní úpravy.

¹⁸⁹ TELEEC, TŮMA, cit. 161. s. 71 – 81.

¹⁹⁰ TELEEC, TŮMA, cit. 161. s. 582 – 593.

autorského díla, tak musí soud při výkladu neprávních pojmů rozhodovat na základě odborného posouzení, které mu zajistí znalci z dotčených oborů.

4.7. Shrnutí pojmových znaků autorského díla v obou právních úpravách

Popisem úvodních ustanovení obou právních úprav bylo stručně představeno, jaké jsou pojmové znaky autorského díla ve srovnávaných právních úpravách. Z uvedeného vyplývá, že obě právní úpravy se od sebe v některých rysech významně odlišují a že je i celkový výčet pojmových znaků odlišný. Autor ve srovnávaném výčtu identifikuje tři nejvýznamnější pojmové znaky, které budou předmětem bližšího zkoumání. Zaprvé, pojetí díla v obou úpravách chrání pouze díla určitého druhu. Britská právní úprava tak činí poskytnutím autorskoprávní ochrany pouze osmi v zákoně taxativně vyjmenovaným kategoriím druhů děl a jiným výsledkům tvůrčí činnosti se tradičně zdráhá ochranu poskytnout. Na druhé straně česká právní úprava poskytuje ochranu více druhům autorských děl, když jejich výčet je uveden pouze demonstrativně. Omezením však je, že tato díla musí být výsledkem literární, umělecké nebo vědecké tvůrčí činnosti.

Zadruhé, zcela rozdílné je v obou zemích pojetí požadovaného stupně originality autorských děl. Zatímco česká právní úprava vyžaduje, aby dílo bylo *jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti*, tak britská úprava chrání díla původní¹⁹¹ a u zbytku požaduje, aby nebyla pouhou kopií díla jiného.¹⁹² Z pouhého jazykového výkladu, na jedné straně požadavku *jedinečnosti* a na straně druhé *původnosti*, je zřejmé, že tento pojmový znak je v obou zemích pojímán rozdílně. Komparace znaku originality v obou právních úpravách bude navíc doplněna o představení eurounijního konceptu autorského díla a souvisejícího pojetí originality, který lze najít v rozhodnutích Soudního dvora EU.

Třetím pojmovým znakem upraveným v obou právních úpravách odlišně, je požadavek na zachycení díla v hmotné podobě. Britská právní úprava využila možnosti, kterou dává signatářům Bernská úmluva a chrání díla literární, dramatická a hudební pouze za podmínky, že jsou zachycena v materiální podobě. Naopak česká právní úprava požaduje pouze, aby tvůrčí činnost byla vyjádřena v objektivně vnímatelné podobě.

¹⁹¹ Z anglického výrazu „*original*“. překlad dle HAIS, Karel a Břetislav HODEK. Velký anglicko-český slovník. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-85927-35-7. s. 1591.

¹⁹² Odlišně je v CDPA 1988 vyjádřeno pojetí originality databází, které je výsledkem komunitární harmonizace. Vyžadováno je, aby databáze byla autorovým duševním výtvozem.

Dále bylo výše popsáno, že obě právní úpravy se od sebe dále odlišují i v dalších dílčích znacích. Například britská úprava vyžaduje, aby dílo mělo dostatečný vztah k Velké Británii a zároveň vylučuje z ochrany díla, která jsou v rozporu s veřejným pořádkem. Česká právní úprava naopak výslovně upravuje nedíla, tedy výsledky tvůrčí činnosti, které se autorskými díly ze zákona nemohou stát a zároveň upravuje výjimky z ochrany podle práva autorského ve veřejném zájmu.

ČÁST III. Srovnání pojmových znaků autorských děl v České republice a Velké Británii, související harmonizační vlivy Evropské unie

Závěrečná komparativní část práce se zaměří na bližší srovnání jednotlivých pojmových znaků autorského díla v obou sledovaných právních úpravách. Z výše nastíněného přehledu právních úprav autorských zákonů v obou srovnávaných případech vyplývá, že základní pojmové znaky děl jsou v jednotlivých zemích odlišné. Následující část práce si tak klade za cíl detailně popsat podobu jednotlivých pojmových znaků a provést jejich srovnání. Náležitá pozornost bude věnována rozhodovací praxi Soudního dvora EU, která i přes nevelký počet komunitárních předpisů, tvoří významný harmonizační prvek.

5. Srovnání požadovaných stupňů originality autorské tvůrčí činnosti

Dle K. Knapa a O. Kunze lze rozdělit různé přístupy pojetí autorskoprávní originality ve vnitrostátních úpravách do tří skupin, mezi kterými lze najít zásadní rozdíly v pojetí originality. První skupinu zastupují právní úpravy vyžadující absolutní originalitu děl, kterou lze chápat jako absolutní jedinečnost takových děl. Druhou skupinou jsou státy vyžadující relativní individualitu děl, ve kterých pro poskytnutí autorskoprávní ochrany postačuje, pokud je shodnost nepravděpodobná, nebo alespoň méně pravděpodobná. Třetí skupinou jsou státy inklinující k majetkovému pojetí autorského práva, a tudíž se do pojetí autorskoprávní originality vkrádají i aspekty nespádající do autorské tvůrčí činnosti, jako je pracnost, finanční náklady na vytvoření díla, či využití znalostí a zkušeností pro autorskou tvorbu.¹⁹³ Následující řádky se budou snažit zařadit právní úpravu srovnávaných států do vyjmenovaných kategorií. Nicméně je nutné poznamenat, že se jedná o úkol nelehký, neboť v důsledku harmonizace obou právních úprav dochází ke stírání jejich vyhraněnosti v rámci výše zmíněných kategorií podle K. Knapa a O. Kunze.

Z hlediska zařazení vnitrostátního konceptu originality do dvou nejpřísnějších skupin se právní teorie musí vyrovnat s problematikou pojetí tzv. „*děl malé mince*“. Jedná se o díla, kterým je autorskoprávní ochrana přiznávána přesto, že často nesplňují požadovaný stupeň originality,

¹⁹³ KNAP, KUNZ, cit. 36, s. 115 – 116.

který nedosahuje zákonem požadované úrovně.¹⁹⁴ Řešení této situace bude popsáno v následující kapitole pojednávající o jedinečnosti autorských děl v České republice.

5.1. Požadavek jedinečnosti v České republice

Zkoumání jedinečnosti v právním řádu České republiky je nutné začít u legislativního vymezení stupně originality, který je stanoven v § 2 AZ. Jako jeden z pojmových znaků autorského díla je zde uvedeno, že aby se dílo kvalifikovalo pro autorskoprávní ochranu, musí být jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora. Autorský zákon nikde ve svém textu nenabízí legislativní definici, jak jedinečnost vyžadovanou v generální klauzuli chápat. Jistým vodítkem může být stanovení nižšího stupně originality (původnosti) pro díla vyjmenovaná v § 2 odst. 2 AZ. Počítačové programy, fotografie a databáze jsou totiž vyjmuty z generální klauzule, která by jinak vyžadovala, aby byla výsledkem jedinečné tvůrčí činnosti jejich autora. Po těchto tzv. *dílech původních* je však požadováno, aby byly pouze původní v tom smyslu, že mají být autorovým vlastním duševním výtvorem.¹⁹⁵ Z legislativního hlediska je tak možno dovodit, že autorský zákon přímo reflektuje nejméně dvě pojetí originality autorské tvorby.

Nevyřešenou otázkou však zůstává, do jaké ze zmíněných kategorií autorskoprávní originality podle K. Knapa a O. Kunze lze zařadit české pojetí jedinečnosti.¹⁹⁶ Zmínění autoři vědomi si faktu, že autorská individualita je základním povahovým rysem autorského díla, chápou dílo v duchu kontinentální přirozenoprávní tradice jako „*emanaci osobnosti svého tvůrce*.“¹⁹⁷ Individualitu pojímají v objektivním smyslu jako novost autorskoprávní tvorby. Z toho nutně vyplývá, že dílo může být autorem vytvořeno pouze jednou a v dalších případech už by se jednalo pouze o opakované uplatnění téhož díla.¹⁹⁸

S přihlédnutím ke zmíněné absenci bližší specifikace pojmu jedinečnosti v autorském zákoně je nutné se obrátit k judikатурním a doktrinárním výkladům. V rámci těchto výkladů se lze setkat s převažujícím názorem, že v současnosti lze pojem jedinečnosti v českém právu chápat ve

¹⁹⁴ HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika, Originalita autorského díla. in. DOBŘIČHOVSKÝ, Tomáš a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2018, ISBN 978-80-87975-84-8. s. 18.

¹⁹⁵ CHALOUPKOVÁ, HOLÝ, cit. 17, s. 3 – 16.

¹⁹⁶ Zmíněná původní díla budou rozebrána v rámci komunitárního pojetí originality.

¹⁹⁷ KNAP, KUNZ, cit. 36, s. 16.

¹⁹⁸ Tamtéž s. 17.

smyslu relativním. Nikoli tedy jako absolutní jedinečnost výsledků tvorby, která by odpovídala nejpřísnější kategorii a dala by se chápat jako absolutní filozofická jedinečnost díla.¹⁹⁹ Relativní pojetí jedinečnosti je autory označováno také jako „*statistické pojetí jedinečnosti*“ a vychází z principu neopakovatelnosti tvůrčí činnosti autora. Praktickým důsledkem takového pojetí je, že pokud by se vyskytla dvě autorská díla, jejichž byť jednotlivé části by byly shodné, muselo by se v jednom případě jednat o plagiát, nebo by se alternativně v obou případech vůbec nejednalo o díla.²⁰⁰ Statistická jedinečnost tak lze také chápat jako nemožnost vzniku dvou totožných autorských děl.²⁰¹

Kořeny relativního pojetí individuality dle názoru I. Telce, se kterým se ztotožňuje i Nejvyšší soud,²⁰² lze hledat v technologickém rozvoji, který vede ke vzniku tzv. „*děl malé mince*“, která obsahují pouze minimální vklad autorskoprávní originality a jsou od sebe proto složitě odlišitelná. Ilustrujícím případem tohoto faktu budiž přirovnání Prokeše, který zmiňuje situaci v soudobé populární hudbě, ve které se autoři uchylují k tvorbě pomocí jednoduchých hudebních motivů čerpaných z obecného fondu, který je však omezen zákonitostí hudební skladby. Děje se tak právě zejména u děl, která jen těžko splňují požadavek autorskoprávní originality (jedinečnosti).²⁰³ Východisko z této situace hledá nauka v pojetí originality jako tzv. autorskoprávní individuality, kterou chápe jako „*nejosobitější ztvárnění výtvoru na základě autorova svobodného výběru z tvůrčích možností.*“²⁰⁴ Dochází tak k částečnému příklonu k širšímu chápání pojetí autorského díla, které si klade za cíl maximální ochranu autorské tvorby, která nemusí být absolutně jedinečná. Zmíněným teoretickým důsledkem, který byl zmiňován výše v této práci, by tak v širším horizontu měl být rostoucí trend autorské tvorby, neboť autorům je vysílán signál, že jejich tvůrčí, ale i materiální a obchodní investice bude autorským právem chráněna.

¹⁹⁹ TELEEC, TŮMA, cit. 161. s. 582 – 593.

²⁰⁰ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 73.

²⁰¹ CHALOUPKOVÁ, HOLÝ, cit. 17, s. 3 – 16.

²⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

²⁰³ PROKEŠ, Martin. *O povaze práv autora a jedinečnosti jako znaku autorského díla*. Právní fórum. 2012, č. 7, s. 288.

²⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. dubna 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

Ve vztahu k porovnávanému britskému pojetí jedinečnosti lze uvést, že v českém pojetí jedinečnosti, byť by byl v duchu uvedeného chápán ve sníženém standardu, lze vedle prvků osobitosti a novosti nepochybně nalézt i prvek původnosti díla.²⁰⁵

5.2. Požadavek původnosti ve Velké Británii

Dříve v této práci již bylo vícekrát naznačeno, že státy patřící do angloamerické právní kultury přistupují k některým pojmovým znakům autorského díla odlišně. Bylo zmíněno, že tyto státy kladou v duchu utilitaristické teorie důraz na majetkové pojetí autorského práva a v důsledku toho přistupují k pojetí originality benevolentněji. Podobně jako v českém autorském zákoně lze najít požadavek originality ve Velké Británii rovněž v zákonném textu, konkrétně v § 1 odst. 1 CDPA 1988, který stanoví, že autorskoprávní ochrana má být poskytnuta pouze *originálním literárním, dramatickým, hudebním a uměleckým dílům*. Text CDPA, ale podobně jako český AZ dále pojem originality nerozvíjí žádnou bližší legální definicí. V britském právu se tak interpretace legálního pojmu originality ujaly soudy a postupem času se vyvinula doktrína, která pojem originality a tedy i stupeň individuality autorskoprávní tvorby blíže definuje.²⁰⁶ Nicméně Bently a Sherman druhým dechem dodávají, že ani přes déle než stoletou snahu se soudcům *common law* nepodařilo do všech důsledků vymezit koncept originality a hranice mezi originálními a neoriginálními díly tak zůstává nejistá a proměňující se. Zejména z důvodu, že záleží v každém jednotlivém případě na daných posuzovaných skutkových okolnostech.²⁰⁷

Přesto lze konstatovat, že soudci *common law* postupem času vytvořili relativně ustálenou rozhodovací praxi, která pod požadovaným stupněm autorské originality vyžaduje splnění dvou základních podmínek. Zaprvé, dílo musí pocházet od autora a nesmí být kopií žádného jiného autorského díla a za druhé, autorská tvůrčí činnost, která vedla k vytvoření daného díla, musí být výsledkem *práce, činnosti nebo úsudku*²⁰⁸ autora daného díla. Z toho vyplývá označení, které pojetí britské originality zjednodušeně označuje jako *doktrínu skill and labour*. Za klíčové rozhodnutí, které definovalo směr pro posuzování britské originality bývá považováno rozhodnutí

²⁰⁵ TELEC, TŮMA, cit. 161. s. 582 – 593.

²⁰⁶ COLSTON, Catherine, GALLOWAY Jonathan. *Modern intellectual property law*. 3. vydání. New York, NY: Routledge, 2010. ISBN 9780415556712. s. 291.

²⁰⁷ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 95 – 96.

²⁰⁸ Z anglického překladu „*skill, labour and judgement*“.

v případě *Ladbroke v William Hill*,²⁰⁹ ve kterém byla přiznána originalita fotbalovým sázcím kupónům, když bylo Sněmovnou Lordů rozhodnuto že: „[...] *originalita je záležitostí množství vložených schopností, úsudku a práce, které vedly k vytvoření dané kompilace.*“²¹⁰

Odlišujícím znakem od kontinentálního tedy i českého pojetí jedinečnosti je, že anglická doktrína nevyžaduje prvek individuálního charakteru díla. Potřebný stupeň originality je tak naplněn, pokud má dílo původ v autorovi (prvek původnosti) a nevyžaduje se, aby obsahovalo prvek novosti.²¹¹

5.3. Pojetí originality v rozhodovací praxi Soudního dvora EU

Rozdílné pojetí originality v obou zkoumaných právních úpravách je částečně důsledkem chybějící harmonizace a to jak na mezinárodní, tak i na komunitární úrovni. Revidovaná Bernská úmluva otázku originality vůbec neřeší a Evropská unie doposud harmonizovala pouze některé aspekty děl modernějšího rázu. Do této situace s výraznými odlišnostmi napříč jednotlivými národními úpravami se však vložil Soudní dvůr EU, který v rámci předběžných otázek, které jsou mu předkládány vnitrostátními soudy členských států EU, dostal prostor k výkladu pojmových znaků autorského díla, včetně úrovně požadované autorskoprávní originality. Samotný důvod pro snahu SDEU o částečnou harmonizaci pojetí originality lze spatřovat ve snaze vytvořit příznivé podmínky pro fungování jednotného vnitřního trhu. Soudní dvůr EU vychází ve věci zmocnění pro podávání výkladu unijního práva především ze zásady jednotného výkladu komunitárního práva a to i ve věcech, které nejsou unijním právem upraveny.²¹²

²⁰⁹ Rozhodnutí Sněmovny lordů ve věci *Ladbroke Football Ltd proti William Hill Football Ltd*, 1 WLR 273, ze dne 21. ledna 1964.

²¹⁰ Překlad autora z anglického znění: „[...] *originality is a matter of degree depending on the amount of skill, judgment or labour that has been involved in making the compilation.*“

²¹¹ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. Originalita autorských děl - vstříc (skryté) harmonizaci v EU?. in. KŘÍŽ, Jan a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nový občanský zákoník a vybrané problémy evropského práva duševního vlastnictví - dopady na českou legislativu a praxi*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. ISBN 978-80-87975-15-2. s. 40.

²¹² HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika, Originalita autorského díla. in. DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2018, ISBN 978-80-87975-84-8. s. 20.

5.3.1. Rozhodnutí ve věci Infopaq²¹³

Podle T. Dobřichovského to bylo rozhodnutí ve věci Infopaq, ve kterém se SDEU „rozhodl jít cestou sjednocujícího koncepčního postupu, který nevnímá jednotlivé směrnice izolovaně, nýbrž jako integrální celek.“²¹⁴ V tomto rozhodnutí SDEU rozhodl v odpovědi na předběžnou otázku položenou dánským soudem, zda výňatek z jiného díla v rozsahu pouhých jedenácti slov může splňovat požadavek originality pro udělení autorskoprávní ochrany. Otázka byla posuzována z důvodu udělení ochrany tomuto výňatku jako části chráněného literárního díla, které mělo být neoprávněně rozmnožováno. SDEU v tomto rozhodnutí vycházel z úvahy, že neoprávněné použití jednotlivých větných členů chráněného díla může čtenáři zprostředkovat jeho původní povahu, která může být sama o sobě autorovým duševním výtvoem.²¹⁵ Právní oporu hledal Soudní dvůr EU částečně v čl. 2 RÚB,²¹⁶ která zavazuje členské státy poskytnout ochranu literárním dílům bez ohledu na způsob a formu jejich vyjádření. Nadto Soudní dvůr EU vycházel i z doposud harmonizované oblasti a v tomto případě tak pro vymezení originality literárního díla použil definici harmonizovanou pouze pro počítačové programy, databáze a fotografie.²¹⁷ Pro dostatečnou originalitu literárního díla tak Soudnímu dvoru EU stačilo, pokud bylo původní ve smyslu autora vlastního duševního výtvoem.

²¹³ Rozsudek Soudního dvora EU (čtvrtého senátu) ze dne 16. července 2009. Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening. (C-5/08). („Infopaq“).

²¹⁴ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. K harmonizační roli SDEU při výkladu kritérií originality autorských děl. in. DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: europeizace českého práva duševního vlastnictví - harmonizační změny v legislativě a výkladu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2017. ISBN 978-80-87975-75-6. s. 57.

²¹⁵ Viz. body 45 – 48 rozhodnutí Infopaq.

²¹⁶ Bernská úmluva je pro EU závazná na základě přistoupení k dohodě TRIPS, která zavazuje její signatáře přizpůsobit se znění čl. 1 až 21 Bernské úmluvy.

²¹⁷ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. Originalita autorských děl - vstříc (skryté) harmonizaci v EU?. in. KRÍŽ, Jan a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nový občanský zákoník a vybrané problémy evropského práva duševního vlastnictví - dopady na českou legislativu a praxi*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. ISBN 978-80-87975-15-2. s. 42.

5.3.2. Rozhodnutí ve věci BSA v. Ministerstvo kultury²¹⁸

Pojetí originality ve smyslu *původnosti autorova duševního výtvoru* aplikoval Soudní dvůr EU i v dalších případech, z čehož lze usuzovat, že takto nezamýšlel učinit pouze pro případ ochrany autora před neoprávněným rozšiřováním jeho díla, ale i pro otázky týkající se samotného vzniku autorskoprávní ochrany, tedy naplnění pojmového znaku originality. V případě *BSA v. Ministerstvo kultury* se jednalo o otázku, zda je možné grafické uživatelské prostředí chránit jako počítačový program. Soudní dvůr EU v tomto případě řešil otázku vymezení počítačového programu a došel k závěru, že grafické zobrazení nelze podřadit pod definici počítačového programu především z důvodu jejich odlišné funkce.²¹⁹ Přesto však Soudní dvůr EU aplikoval výsledek rozhodnutí *Infopaq* a rozhodl, že i na grafické uživatelské rozhraní se může vztahovat autorskoprávní ochrana, pokud je *vlastním duševním výtvozem autora*.²²⁰

5.3.3. Rozhodnutí ve věci Football Association Premier League Ltd²²¹

Bližší vymezení pojmu autorské duševní činnosti nabídlo rozhodnutí ve věci *Football Association Premier League Ltd*. V tomto případě bylo pro účely daného sporu jako jedna z otázek posuzováno, zda unijní úprava poskytuje ochranu fotbalovým zápasům a zda je tak lze považovat za duševní výtvor. Soudní dvůr EU znovu aplikoval rozsudek *Infopaq* a pro poskytnutí autorské ochrany vyžadoval, aby fotbalový zápas byl originální v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem. Soud však rozhodl, že sportovní utkání nelze považovat za duševní výtvor, protože fotbalové zápasy podléhají pravidlům hry, která neoponechávají žádný prostor pro autorskou tvůrčí svobodu.²²²

²¹⁸ Rozsudek Soudního dvora EU (třetího senátu) ze dne 22. prosince 2010, *Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvo kultury* (C-393/09)

²¹⁹ Tamtéž body rozhodnutí 40 – 42.

²²⁰ Tamtéž body rozhodnutí 44 – 46.

²²¹ Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 4. října 2011. *Football Association Premier League Ltd a další proti QC Leisure a další* (C-403/08). („FAPL“)

²²² Rozhodnutí FAPL, body 93 – 99.

5.3.4. Rozhodnutí ve věci *Eva-Maria Painer*²²³

Definice originality ve smyslu autorova duševního výtvoru byla dále zpřesněna v *rozhodnutí Eva-Maria Painer*. Tento případ se týkal mediálně známé kauzy únosu mladé dívky (N.K.). Pro autorské právo byl tento případ významný, protože po útěku této dívky od svého únosce, zveřejnila některá média její fotografie, ke kterým držela autorská práva paní Painer, která je pořídila jako fotografické portréty pořízené v mateřské škole. V rámci soudního sporu se pak Soudní dvůr EU musel při aplikaci unijního práva vypořádat s otázkou, zda zdánlivě jednoduché fotografické portréty, jejichž pořízení je relativně rutinní, splňují požadovaný stupeň originality. Soudní dvůr EU i v tomto případě aplikoval rozsudek *Infopaq* a odpovídal na otázku, zda je zmíněný portrét původní ve smyslu *autorova vlastního duševního výtvoru*. O vlastní duševní výtvor se v tomto případě dle soudu jednalo, neboť odrážel autorovu osobnost, což se projevilo tím, že autor mohl při realizaci díla vyjádřit své tvůrčí schopnosti prostřednictvím rozhodnutí učiněných na základě své tvůrčí svobody. Tvůrčí svoboda v případě fotografií byla Soudním dvorem EU míněna jako možnost učinění rozhodnutí v rámci pořizování fotografie, činností v rámci přípravné fáze, jakož i při jejich tisku. Realizací rozhodnutí při zmiňovaných činnostech, tak může autor dle Soudního dvora EU dílu vtisknout „osobní dotek.“²²⁴

5.3.5. Rozhodnutí ve věci *Football Dataco*²²⁵

Rozhodnutí ve věci *Football Dataco* má velký význam pro vymezení vztahu britského a evropského pojetí originality a souvisejícího určení rozsahu chráněných děl. V tomto rozhodnutí byl totiž Soudní dvůr EU dotázán britským soudem, aby v odpovědi na předběžné otázky osvětlil některé výkladové nejasnosti související s unijní harmonizací databází. V rámci posuzování předběžných otázek měl Soudní dvůr EU za úkol vyjasnit vztah požadovaného stupně originality, který je nutný vyžadovat pro harmonizovanou autorskopravní ochranu databází ve vztahu k britskému přístupu doktríny *skill and labour*. Soudní dvůr EU se v tomto případě obrátil k argumentaci použité v předchozích rozhodnutích *Infopaq International*, *BSA* a *Painer* a rozhodl, že pro podmínku ochrany databází na unijní harmonizované úrovni je nutné, aby: „*autor*

²²³ Rozsudek Soudního dvora EU (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011. *Eva-Maria Painer* proti *Standard VerlagsGmbH* a další. (C-145/10). („*Painer*“)

²²⁴ *Rozhodnutí Painer*, body 85 – 92.

²²⁵ Rozsudek Soudního dvora EU (třetího senátu) ze dne 1. března 2012. *Football Dataco Ltd* a další v. *Yahoo UK Limited* a další (C-604/10). („*Football Dataco*“)

*prostřednictvím výběru nebo uspořádání údajů, které databáze obsahuje, vyjádřil své tvůrčí schopnosti originálním způsobem prostřednictvím rozhodnutí učiněných na základě své tvůrčí svobody [...] a může tak databázi vtisknout osobitý charakter.*²²⁶ Soudní dvůr EU tak rozhodl, že britská doktrína *skill and labour* nedosahuje unijního standardu, který se vyvíjel v posledních letech ve výše probírané judikatuře.²²⁷ K dosahu tohoto vymezení originality T. Dobřichovský uvádí, že by obdobný výklad měl být aplikovatelný i pro zbylá harmonizovaná díla, tedy pro stupeň originality počítačových programů a fotografií.²²⁸ Ve vztahu k britské doktríně, která pro autorskoprávní ochranu vyžaduje pouhé vynaložení značného pracovního úsilí a dovednosti autora, Soudní dvůr EU rozhodl, že nevyjadřuje dostačnou originalitu výběru nebo uspořádání databází.

5.4. Východiska harmonizační role Soudního dvora EU – Evropský koncept originality

Z uvedeného výčtu nejvýznamnějších rozhodnutí Soudního dvora EU, která utvářela unijní pojetí originality, lze učinit následující několik závěrů. Soudní dvůr EU rozšiřuje pojem původnosti harmonizovaný pouze pro počítačové programy, databáze a fotografie i na ostatní díla doposud neharmonizovaná. Pod pojmem „unijní originality“ lze rozumět výsledek tvůrčí činnosti, který je původní v tom smyslu, že je *autorovým vlastním duševním výtvořem*. Pod pojmem vlastní duševní tvorby lze chápat možnost autora při realizaci díla vyjádřit své tvůrčí schopnosti v rámci svobodné tvorby a vtisknout tak dílu dotek své osobnosti. Zároveň požadavek originality není naplněn, a tudíž ani nelze poskytovat ochranu dílům, která neponechávají prostor pro autorovu kreativitu, ať už je tomu tak třeba z důvodu, že jsou výsledkem děje svázaného pravidly,²²⁹ nebo pokud je výsledek dané činnosti dán technickými úvahami, pravidly nebo omezeními, která neponechávají žádný prostor pro tvůrčí svobodu.²³⁰ Zároveň ale v rozhodnutí *Painer* Soudní dvůr EU naznačil, že množství kreativity, které je pro unijní pojetí originality vyžadováno, je relativně nízké a že i malý prostor pro kreativitu může postačovat k naplnění znaku originality.

²²⁶ Rozhodnutí *Football Dataco* bod 38.

²²⁷ Tamtéž, body 38 – 46.

²²⁸ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. Originalita autorských děl - vstřícné (skryté) harmonizaci v EU?. in. KŘÍŽ, Jan a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nový občanský zákoník a vybrané problémy evropského práva duševního vlastnictví - dopady na českou legislativu a praxi*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. ISBN 978-80-87975-15-2. s. 41.

²²⁹ srov. rozhodnutí *FAPL*.

²³⁰ srov. rozhodnutí *Football Dataco*.

5.5. Podoba vnitrostátního pojetí originality pod vlivem rozhodovací praxe Soudního dvora EU

Z nastíněného pojetí evropské originality, kterou ve své rozhodovací praxi přijal Soudní dvůr EU, vyplývá, že jím byla vytvořena harmonizační situace, ve které by obě sledované právní úpravy musely částečně ustoupit ze svých doktrinárních pozic výkladu vnitrostátního pojetí originality. Britská právní úprava vyznávající benevolentní přístup požadující pouhou původnost autorské tvorby podle *doktríny skill and labour* by tak měla zpřísnit svůj přístup a poskytovat ochranu jen dílům, při jejichž tvorbě autor vynaložil náležitě minimální množství originality a mohou tak být považována za autorův duševní výtvor. Pouhé úsilí a dovednosti tak dle Soudního dvora EU nemají ve Velké Británii pro poskytování autorskoprávní ochrany postačovat. Částečně však již bylo možné příklon britských soudů k unijnímu pojetí originality zaznamenat v případě *Temple Island Collection*²³¹, ve kterém bylo uznáno, že fotografie londýnského autobusu přejíždějícího most před anglickým parlamentem byla na jednu stranu originální v duchu *doktríny skill and labour*, na druhou stranu byla soudem rovněž považována za duševní výtvor podle unijního požadavku s odkazem na rozsudek *Infopaq*. Nicméně i přes nastíněnou rozhodovací praxi Soudního dvora EU zůstává nejisté, zda britské právo plně přijme unijní standard, nebo zda setrvá na stávající *doktríně skill and labour*.²³² Paradoxní je situace, že britské právo, tak v důsledku harmonizace směrnicemi a související rozhodovací praxí Soudního dvora EU, může požadovat vyšší stupeň originality ve smyslu autorova duševního výtvoru pro databáze, počítačové programy potažmo i pro fotografie, což je přesným opakem nižšího standardu v českém pojetí pro tato tzv. původní díla nepodléhající generální klauzuli, která ale pro ostatní díla požaduje originalitu ve smyslu statistické jedinečnosti. Situace je navíc ovlivněna plánovaným odchodem Velké Británie z EU, který velké naděje na další sblížení britského autorského práva s unijním výkladem nepřináší.

Česká republika se oproti Velké Británii ocitá v opačné pozici, neboť v důsledku harmonizačních vlivů hrozí snížení pojmového znaku originality ve smyslu požadavku na

²³¹ Rozhodnutí odvolacího soudu ze dne 28. listopadu 2011 ve věci *Temple Island Collections Ltd v. New English Teas Ltd* a další [2012] FSR 9.

²³² BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 108.

jedinečnost výsledků tvůrčí činnosti a tím i „*částečnému rozmělnění ochrany*“.²³³ Soudnímu dvoru EU je vytýkáno, že se pustil do „skryté harmonizace“, aniž by k popisovanému postupu měl oporu v dostatečném právním základu obsaženém v harmonizační směrnici.²³⁴ Stran pojetí unijní originality tak lze uzavřít, že přijetí harmonizačního předpisu, který by jednotně upravil pojetí originality, by národním úpravám prospělo a postavilo by najisto tuto nejednoznačnou problematiku.

6. Druhy chráněných autorských děl

Autorské právo chrání pouze zákonem stanovené výsledky tvůrčí činnosti, což lze považovat za důležitý pojmový znak autorského díla. Ne každý výsledek tvůrčí činnosti se tak kvalifikuje pro autorskoprávní ochranu, byť by splňoval ostatní zákonem vyžadované pojmové znaky, tedy zejména by se jednalo o originální výsledek tvůrčí činnosti. Následující kapitola se snaží popsat odlišnost přístupu obou sledovaných právních úprav k problematice vymezení chráněných kategorií děl.²³⁵ Vnitrostátní přístup k právní úpravě druhů autorských děl a související harmonizační přístup EU budou v této kapitole popsány v obecné rovině, aby dokreslily rozdílnost obou sledovaných právních úprav a pro názornost budou použity praktické příklady jak z vnitrostátní rozhodovací praxe, tak i z praxe eurounijní. Práce si však neklade za cíl srovnávat jednotlivé druhy děl v obou právních úpravách a bude se držet především v obecné rovině, aby dokázala postihnout principy, na kterých srovnávané právní úpravy stojí. Vyčerpávající popis jednotlivých druhů děl a jejich srovnání lze najít v publikacích a pracích jiných autorů, které se danému druhu díla specificky věnují.

²³³ HOLCOVÁ, Irena, KŘEŠŤANOVÁ, Veronika, Originalita autorského díla. in. DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2018, ISBN 978-80-87975-84-8. s. 22.

²³⁴ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. Originalita autorských děl - vstříc (skryté) harmonizaci v EU?. in. KŘÍŽ, Jan a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nový občanský zákoník a vybrané problémy evropského práva duševního vlastnictví - dopady na českou legislativu a praxi*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. ISBN 978-80-87975-15-2. s. 43.

²³⁵ Výraz „kategorie“ autorských děl je pro účely této práce používán jako nadřazený výraz pojmu „druh díla“. V kontextu české právní úpravy, tak za kategorie děl lze považovat díla literární umělecká, jiná díla umělecká a díla vědecká. Za druh díla jsou potom označovány jednotlivé ztvárnění autorského díla patřící do jedné z vyjmenovaných kategorií. Některé druhy chráněných děl jsou uvedeny v demonstrativním výčtu v § 2 Autorského zákona.

Určení rozsahu chráněných kategorií děl je tématem aktuálním, neboť autorské právo dennodenně stojí před výzvou, jak se postaví k neustálému vývoji moderních technologií a zároveň i tomu, jak současný rozsah chráněných druhů děl odolá tlaku některých zájmových skupin, které vidí v možnosti jejich rozšíření šanci na autorskoprávní ochranu pro své obchodní produkty. Jedná se o oblast částečně se překrývající s problematikou nekalé soutěže, která má cíl předcházet újmě jiným soutěžitelům popřípadě i zákazníkům v rámci hospodářského styku.²³⁶

Pro ilustraci, jak rozdílné může být pojetí druhů autorských děl chráněných některými členskými státy EU, budiž uvedena situace v oblasti autorskoprávní ochrany vůně parfémů. V této oblasti nejdále vykročily dánské soudy, které v případě *Kecofa v. Lancôme*²³⁷ poskytly ochranu vůni parfému na základě úvahy, že dánský autorský zákon nevyklučuje vůni parfému z rozsahu děl, kterým lze ochranu poskytnout. U tak subjektivní věci jako je vůně parfému zjišťování shodnosti předmětných děl probíhalo na základě analýzy čichových komponentů jednotlivých parfémů, které se ve 24 bodech z 26 shodovaly. Dánský nejvyšší soud proto shledal, že předmětný parfém mohl být autorským právem chráněn, neboť se jedná o dílo, které lidé mohou svými smysly vnímat, je originální a nese dostatečný otisk osobnosti autora daného parfému.²³⁸ Tomuto dánskému extenzivnímu přístupu je však nejvíce vytykáno, že průměrní lidé neumí rozlišit všechny čichové komponenty a vůně jim tak často přijdou podobné. Poskytování ochrany některým parfémům tak může vést k monopolizaci ochrany, když pouze některé vůně parfémů by mohly být považovány za dostatečně originální, což by ve svém důsledku mohlo vést k narušení hospodářské soutěže v této oblasti.²³⁹

6.1. Kategorie autorských děl chráněných v České republice

Součástí generální klauzule v § 2 autorského zákona je vymezení druhů děl, kterým autorský zákon poskytuje ochranu. Chráněno tak může pouze dílo, které splňuje podmínku, že se

²³⁶ Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8. s. 1769 – 1788.

²³⁷ Rozhodnutí Dánského nejvyššího soudu ve věci *Kecofa v. Lancôme*, HR, June 16, 2006, LJM AU8940 („*Kecofa v. Lancôme*“)

²³⁸ SEVILLE, Catherine. *Copyright in Perfumes: Smelling a Rat*. The Cambridge Law Journal, Ročník 2007, Vol. 66. s. 49-52.

²³⁹ KOELMAN, Kamil., WIPO, Wipo magazine, 5. vydání, 2006, dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2006/05/article_0001.html

jedná o dílo „*literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké*.“²⁴⁰ Vyjmenované kategorie představují požadavek na povahovou vlastnost díla, aby bylo objektivně vnímáno jako výsledek literární, umělecké nebo vědecké tvorby.²⁴¹ Tento pojmový znak ovšem není možné chápat jako oblast, ke které má dané dílo náležet a je nutné zkoumat, zda skutečně tvůrčí činnost, která vedla k vytvoření zkoumaného díla, je činností spadající do jedné ze zákonem uvedených kategorií.²⁴² Jako příklad tohoto přístupu může posloužit návrh mostu, který byť je z oblasti techniky, je nutné jej v konečném důsledku chápat jako architektonické dílo umělecké.²⁴³ Povahovou vlastnost díla patřit do kategorie literárního umění, ostatního umění či vědy považuje Nejvyšší soud z právního hlediska jako vágní, byť si uvědomuje důležitost funkce tohoto pojmového znaku, když v rozsudku 30 Cdo 739/2007 uvedl, že „*autorské právo není univerzálním, ani žádným sběrným ochranným právem (systémem), [...] nýbrž ochranným právem zvláštním. To znamená, že předmětem autorského práva může být jen to, co v rámci naplnění všech legálních pojmových znaků díla podle autorského zákona koresponduje uvedené funkční povaze tohoto soukromého práva, která prolíná všemi legálními pojmovými znaky jeho předmětů*.“²⁴⁴ Přístup Nejvyššího soudu potvrzuje, že při zkoumání toho, zda nějaké dílo naplňuje všechny zákonem vyžadované pojmové znaky, je nutné vzít v úvahu, zda po vyhovění všem ostatním pojmovým znakům generální klauzule může navíc být takto posuzovaný výsledek považován za umění, literaturu nebo vědu.²⁴⁵

V zákonném znění generální klauzule došlo k předsunutí kategorie děl literárních před díla umělecká. Mohlo by se tak na první pohled zdát, že předmětem autorskopravní ochrany se mohou stát veškerá díla mající literární podobu. Tato konstrukce má oporu v Bernské úmluvě, která ve svém textu uvádí, že se jedná o úmluvu chránící „*literární a umělecká díla*.“²⁴⁶ Toto sousloví bylo do českého právního řádu přeneseno a jeho současné znění tak lze považovat za důsledek historické kontinuity generální klauzule.²⁴⁷ Oproti znění Bernské úmluvy však autorský zákon definici zpřesňuje a uvádí, že chráněna mají být díla „*literární a jiná umělecká*“. Z tohoto znění

²⁴⁰ § 2 odst. 1 Autorského zákona.

²⁴¹ TELEČ, TŮMA, cit. 161. s. 582 – 593.

²⁴² KNAP, KUNZ, cit. 36, s. 35.

²⁴³ ŠALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-097-3. s. 12.

²⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

²⁴⁵ TELEČ, TŮMA, cit. 161. s. 26 – 27.

²⁴⁶ Čl. 1 RÚB.

²⁴⁷ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 72.

lze dovodit, že i literární dílo musí být umělecké. Opačný výklad by dle Srstky byl neudržitelný a vedl by k ochraně všech písemných projevů fyzických osob.²⁴⁸ M. Šalamoun pak v literárních dílech naopak spatřuje formu zápisu uměleckých nebo vědeckých děl.²⁴⁹

Kategorie uměleckých děl zajišťuje ochranu dílům, která jsou schopna působit objektivně jako díla umělecká. Jedná se o výraz zcela neprávni, který v sobě obsahuje „*schopnost literárních a jiných uměleckých děl působit na krasocit obecnstva (čtenářů, diváků, posluchačů aj.)*.“²⁵⁰ Ochrana literárních a jiných uměleckých děl ale nesměruje k ochraně děl, která v sobě obsahují specifickou estetickou hodnotu, nebo jsou projevem jen mimořádných schopností umělce (autora). Popisovaný pojmový znak nevyjadřuje požadavek kvality nebo jedinečnosti. Neboť, jak bylo uvedeno výše, pod pojmovým znakem jedinečnosti lze rozumět, že předmětné umělecké (literární) nebo vědecké dílo je jedinečným výsledkem autorovy tvůrčí činnosti.

Kategorie děl vědeckých doplňuje předchozí kategorie a má za cíl poskytovat ochranu jedinečnému ztvárnění vědeckých výsledků zkoumání. Ochrana však není poskytována samotným výsledkům vědeckého zkoumání, jako jsou objevy, teorie, vzorce apod. Autorské právo zde chrání vědecké autory před plagováním částí děl, která obsahují výsledky jejich vědecké činnosti. Pod vědeckou činností pak lze rozumět specifickou činnost různorodých vědních oborů využívající obvyklé vědecké postupy.²⁵¹ Ty však samy o sobě nejsou předmětem autorskoprávní ochrany, ale mohou být chráněny právy průmyslovými.

K vzájemnému odlišení vědeckých a uměleckých děl existuje mnoho způsobů. Umělecká díla působí především emocionálně a často kladou důraz na nejednoznačnost sdělení, kdežto díla vědecká mají adresáty obohacovat zejména intelektuálně a jejich sdělení má být co nejvíce jednoznačné.²⁵² Ve svém důsledku ale vzájemné vymezení těchto dvou kategorií postrádá význam, neboť generální klauzule vyhoví obě kategorie.

V této podkapitole byl doposud věnován prostor především zastřešujícím kategoriím děl a jednotlivé druhy děl obsažené v demonstrativním výčtu byly přehlíženy. Je tomu z důvodu, že pro vymezení autorského díla v české právní úpravě není rozhodující příslušnost daného výtvoru pod jednu z demonstrativně vyjmenovaných kategorií. O demonstrativní výčet se jedná, protože

²⁴⁸ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 72.

²⁴⁹ ŠALOMOUN, cit. 240, s. 12.

²⁵⁰ TELEČ, TŮMA, cit. 161. s. 582 – 593.

²⁵¹ SRSTKA a kol. cit. 1, s. 72 – 73.

²⁵² ŠALOMOUN, cit. 240, s. 12.

jednotlivá díla jsou uvedena výrazem „*zejména*“. Lze uzavřít, že bezpochyby budou chráněny všechny druhy děl v autorském zákoně výslovně uvedené, pokud splní všechny pojmové znaky autorského díla. Demonstrativní výčet ale zároveň přináší nebezpečí, na které upozorňují Knap a Kunz, že soudy budou vykládat demonstrativní výčet děl restriktivně a budou se zdráhat rozšířit ochranu na díla nevyjmenovaná. Na druhou stranu tito autoři zmiňují, že může dojít i k opačnému efektu a to k tendenci poskytovat ochranu všem ve výčtu vyjmenovaným dílům, aniž by bylo zkoumáno, zda splňují veškeré pojmové znaky, čímž může docházet k „rozměňování autorskoprávní ochrany.“²⁵³

6.2. Právní úprava chráněných druhů autorských děl ve Velké Británii

Již vícekrát v této práci bylo naznačeno, že přístup Velké Británie k chráněným druhům děl je odlišný od kontinentálního pojetí, tedy i od pojetí českého. Navzdory tomu, že Velká Británie je členem Bernské unie a převzala tedy závazek chránit „*všechny výtvoř z literární, vědecké a umělecké oblasti, bez ohledu na způsob nebo formu jejich vyjádření*“, nedošlo nikdy k úplnému přizpůsobení britského práva této části Bernské úmluvy. Britské autorské právo, tak zůstává konzervativní a chrání pouze osm kategorií děl, které bývá označováno jako „*closed list*“.²⁵⁴ Tato podkapitola si neklade za cíl popsat jednotlivé druhy chráněných děl, neboť takový popis je obsažen především v rozhodovací praxi soudů *common law* a zcela by tak přesahoval rozsah této práce. V následující kapitole tak bude v obecnější rovině popsáno, čím se pojetí britského uzavřeného výčtu druhů děl liší od neuzavřeného výčtu v české právní úpravě a jaký je současný trend v posuzování jeho uzavřenosti.

Rozdíl mezi oběma sledovanými právními úpravami je, že v případě sporu, zda autorův výtvoř splňuje pojmový znak chráněného druhu díla, zkoumá český soud pouze, zda dané dílo je literárním, uměleckým popřípadě vědeckým výtvořem a určení konkrétního druhu díla nemá na poskytnutí právní ochrany bezprostřední význam. Pomineme-li v této fázi nejistý efekt unijní harmonizace na britské právo, kterému bude věnován prostor v následující podkapitole, byl by přístup britských soudů odlišný. Pro britské soudy je určení konkrétního druhu díla nezbytným předpokladem poskytnutí autorskoprávní ochrany. Může tak nastat paradoxní jev, kdy všechny ostatní pojmové znaky jsou naplněny, přesto britské autorské právo danému dílu ochranu neposkytne. Situace je nejvíce zarážející v případech, kdy se jedná o dílo umělecké, popřípadě dílo

²⁵³ KNAP, KUNZ, cit. 36, s. 109.

²⁵⁴ Srov. kapitola 4.5.

z vědecké oblasti, které je zcela jistě originální a to nejen podle nižšího britského standardu *skill and labour*, je vyjádřeno v hmotné podobě, a přesto britský soud rozhodne, že mu autorskoprávní ochranu neposkytne, protože není dílem toho správného druhu, nebo nespĺňuje definiční znaky druhu děl spadajících do osmi kategorií *closed listu*.

Případem, který demonstruje popsanou situaci a význam *closed listu*²⁵⁵ pro britské soudy, byl případ *Lucasfilm Ltd v Ainsworth*.²⁵⁶ V tomto případě z roku 2011 se britské soudy rozhodly neposkytnout autorskoprávní ochranu helmě jako součásti kostýmu bojovníka z filmové série Hvězdné války. Jednalo se o výrazný vzhled bojovníka („*stormtrooper*“), jehož plastové trojrozměrné modely A. Ainsworth prodával i přes nesouhlas společnosti Lucasfilm. A. Ainsworth byl původně autorem finálního plastového provedení modelů helem, které byly použity pro natáčení, nikoliv autorem jejich grafické předlohy. A. Ainsworth tak měl zájem, aby se helma nepovažovala za autorské dílo a mohl ji tak prodávat dále. Vzhledem ke globální popularitě této filmové série je podoba *stormtroopera* všeobecně známou, stala se součástí soudobé popkultury a s její podobou je možné setkat se na mnoha místech, zejména na oblečení, na různých dárkových předmětech apod. V případě *Lucasfilm Ltd v Ainsworth* se stala (v autorskoprávní linii případu) pro poskytnutí autorskoprávní ochrany stěžejní odpověď na otázku, zda daná helma jako součást kostýmu může být považována za sochu²⁵⁷ podle britského pojetí chráněných druhů děl. Helma byla posuzována právě jako socha, neboť britský právní řád trvá na přiřazení díla pod jednu z vyjmenovaných kategorií a jiná vhodnější kategorie se v britském právu žalobcům nenabízela. Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí vracel ke starším precedentům a snažil se popsat znaky, které dílo musí splňovat, aby bylo sochou. Model helmy nakonec dle soudu nemohl být považován za sochu, neboť jeho funkcí nebylo být sochou, ale filmovým kostýmem, který měl zajistit

²⁵⁵ Tradičně je ještě uváděn případ *Creation Records v News Group Newspapers* [1997] EMLR 444, ve kterém nebyla poskytnuta autorskoprávní ochrana fotografované scéně, která byla vytvořena jako předloha pro obal alba hudební skupiny Oasis. Scéna byla vytvořena z několika objektů jako byl automobil stojící v bazénu, motocykl, hodiny apod., vedle kterých byli rozestaveni členové skupiny. Autorskoprávní ochrana nebyla poskytnuta, neboť se nejednalo o žádnou ze zákonných kategorií děl. Zejména bylo judikováno, že se nejedná o dramatické ani jiné umělecké dílo.

²⁵⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Velké Británie ze dne 21 července 2011, *Lucasfilm Ltd v Ainsworth* [2011] UKSC 39. („*Lucasfilm v Ainsworth*“)

²⁵⁷ Z anglického slova *sculpture*, které patří do kategorie uměleckých děl (*artistic works*) podle čl. 4 odst. 1 písm. a. CDPA 1988.

identifikaci určité filmové postavy. Bylo konstatováno, že ne každý trojrozměrný objekt, který je ztvárněním předlohy, může být považován za sochu.²⁵⁸

Uvedený postup je ilustrací britského přístupu při určování, zda byly naplněny veškeré pojmové znaky díla. Britské soudy tak vždy budou jako jeden z pojmových znaků autorského díla posuzovat, zda předmětný výtvar patří k jednomu z taxativně vyjmenovaných druhů děl.²⁵⁹ Nutno podotknout, že tento přístup mohl být ovlivněn harmonizačním vlivem Soudního dvora EU, který vykládá rozsah chráněných druhů děl značně extenzivně.²⁶⁰ To zda by ale současný kurz rozeznatelný v rozhodnutích Soudního dvora EU přiměl britské soudce k extenzivnímu výkladu zákonem vymezeného rozsahu chráněných děl, je stále předmětem akademické diskuze. Bently a Sherman v této situaci zastávají kompromisní názor, že ve sporech před britskými soudy, kde je otázkou pro poskytnutí autorskoprávní ochrany pouze nejasný vztah k jednomu z taxativně vyjmenovaných druhů děl, by strany měly z opatrnosti spíše vycházet z britského pojetí a považovat britský *closed list* stále za uzavřený.²⁶¹ Spoléhat totiž na extenzivní výklad britských soudů, v kontextu probíhajících jednání o odchodu Velké Británie z Evropské unie, by bylo krajně nejisté.

6.3. Druhy autorských děl v rozhodovací praxi Soudního dvora EU

Soudní dvůr EU i bez opory v unijních právních předpisech vytvořil ve svých rozhodnutích harmonizovaný rámec, který se kromě vytvoření unijního konceptu originality v několika rozhodnutích dotkl i pojmového znaku druhů děl. Někteří autoři jsou názoru, že Soudní dvůr EU se poprvé zabýval určením definice chráněných druhů děl už ve svém rozhodnutí *Infopaq*, ve kterém měl určit, že ochrana proti neoprávněnému rozmnožování podle čl. 2 směrnice 2001/29/ES má být poskytnuta v extenzivním rozsahu všem předmětům, které představují duševní výtvoř. Rozhodnutí *Infopaq*, v době svého vydání vzbudilo rozporuplné reakce a britští autoři si pokládali otázku, zda pod vlivem rozhodnutí *Infopaq* může obstát restriktivní výklad britského *closed listu*. Na druhou stranu jiní autoři zastávali názor, že rozhodnutí *Infopaq* ve svém důsledku vedlo pouze

²⁵⁸ Lucasfilm v Ainsworth, odst. 28 – 48.

²⁵⁹ Čl. 3 - 8 CDPA 1988.

²⁶⁰ Přístup Soudního dvora EU bude blíže popsán v následující podkapitole.

²⁶¹ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 62.

k stanovení harmonizovaného stupně autorskoprávní originality.²⁶² V současnosti již není stěžejní, zda Soudní dvůr EU v rozhodnutí *Infopaq* zamýšlel vykládat zmíněnou směrnici pouze ve vztahu k literárním dílům, která byla předmětem výkladu ve věci *Infopaq*, protože v pozdějších rozhodnutích Soudní dvůr EU potvrdil, že má v úmyslu výklad druhů děl rozšířit i na jiné druhy děl.

Přelomovým rozhodnutím, které definitivně rozšířilo výčet chráněných druhů děl se stalo rozhodnutí ve věci *Bezpečnostní softwarová asociace v. Ministerstvo kultury*²⁶³, které bylo předloženo Soudnímu dvoru EU k zodpovězení předběžných otázek českým Nejvyšším správním soudem. Soudní dvůr EU v tomto případě rozhodl, že grafické uživatelské rozhraní není počítačovým programem ve smyslu směrnice 91/250/EHS. Nicméně Soudní dvůr EU nadto vyslovil názor, že ani to nebrání autorskoprávní ochraně grafických uživatelských rozhraní, pokud jsou autorovým vlastním duševním výtvorem.²⁶⁴ Tímto rozhodnutím bylo potvrzeno, co někteří komentátoři spatřovali již v rozhodnutí *Infopaq*, že Soudní dvůr EU tak svou sjednocující rozhodovací praxí rozšířil kategorie chráněných děl v unijním pojetí na všechny druhy děl a to pouze za předpokladu, že jsou *vlastním duševním výtvorem autora*.

Další zpřesnění pojetí díla představil Soudní dvůr EU v rozhodnutí ve věci *Football Association Premier League*²⁶⁵, ve kterém za druh autorského díla nebyl považován fotbalový zápas. Soudní dvůr EU v tomto případě smísl pojmový znak originality a druhu díla ve smyslu výsledku autorovy tvůrčí činnosti.²⁶⁶ Jinak extenzivně pojímanou autorskoprávní ochranu ve smyslu rozhodnutí ve věci *Infopaq* a *BSA* nebylo v tomto případě možné poskytnout s pouhým odůvodněním, že fotbalové zápasy neposkytují dostatečný prostor pro vyjádření tvůrčí

²⁶² DAVIS, Jennifer. *Intellectual property law*. 4th ed. Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-958142-9. s. 25.

²⁶³ Rozsudek Soudního dvora EU (třetího senátu) ze dne 22. prosince 2010, *Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvo kultury* (C-393/09). (Dále jen „BSA“)

²⁶⁴ Tamtéž bod 46.

²⁶⁵ Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 4. října 2011. *Football Association Premier League Ltd a další proti QC Leisure a další* (C-403/08) a *Karen Murphy proti Media Protection Services Ltd* (C-429/08). (Dále jen „FAPL“)

²⁶⁶ DERCLAYE, Estelle. *Assessing the impact and reception of the Court of Justice of the European Union case law on UK copyright law: what does the future hold?* *Revue Internationale du Droit d'auteur*, 2014 (240). ISSN 0035-3515. Dostupné z: <http://eprints.nottingham.ac.uk/3613/>

kreativity.²⁶⁷ Soudní dvůr EU vůbec neodkázal na problematiku druhů autorských děl a pro poskytnutí ochrany zohledňoval pouze, zda předmět sporu vyhovoval unijnímu pojetí originality.

Posledním rozhodnutím, na kterém bude demonstrován přístup Soudního dvora EU k pojetí chráněných druhů děl, je rozhodnutí ve věci *SAS Institute Inc. v. World Programming*²⁶⁸ (SAS), které Soudnímu dvoru EU předložil britský soud High Court of Justice (England & Wales). Rozhodnutí se týkalo sporu, zda společnost World Programming porušila autorská práva k programovacímu jazyku a formátu datových souborů společnosti SAS, respektive zda těmto předmětům lze poskytnout ochranu podle směrnice 91/250/EHS. V tomto rozhodnutí Soudní dvůr EU rozhodl, že „*funkce počítačového programu ani programovací jazyk či formát datových souborů užívaných počítačovým programem za účelem využití některých z jeho funkcí nepředstavují formu vyjádření tohoto programu ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 91/250.*“²⁶⁹ Nicméně Soudní dvůr EU šel ve svém rozhodnutí dále. Přestože k tomu nebyl v žádné z předběžných otázek výslovně zmocněn, tak přesto ve svém rozhodnutí uvedl, že programovací jazyk a formát datových souborů společnosti SAS představují autorská díla, pokud jsou vlastním duševním výtvořem autora a je jim třeba poskytnout ochranu podle čl. 2 směrnice 2001/29/ES.²⁷⁰

6.4. Vliv rozhodovací praxe Soudního dvora EU na vnitrostátní pojetí druhů autorských děl

V předchozí podkapitole bylo popsáno, že Soudní dvůr EU ve svých rozhodnutích přijal velmi extenzivní výklad pojetí druhů autorských děl, podle kterého za autorské dílo považuje jakýkoliv druh díla, pokud vyhoví požadavku originality ve smyslu rozhodnutí *Infopaq*, tedy že dané dílo je *autorovým vlastním duševním výtvořem*. Především pro britskou právní úpravu by to znamenalo, že by zcela musela opustit svůj přístup poskytující autorskoprávní ochranu pouze uzavřenému výčtu druhů děl. Rovněž pro Českou právní úpravu by tento přístup mohl znamenat nutnost zavedení extenzivního výkladu neuzavřeného výčtu děl. Pod vlivem harmonizace by tak ochrana mohla být poskytována i dílům, která se pohybují mimo kategorie literárních, uměleckých popřípadě vědeckých děl. Unijní harmonizaci, která by přinesla větší jistotu ohledně unijního

²⁶⁷ Rozhodnutí FAPL, body 96 až 99.

²⁶⁸ Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 2. května 2012, *SAS Institute Inc. v. World Programming Ltd* (C-406/10). („SAS“).

²⁶⁹ Tamtéž. bod 38.

²⁷⁰ Tamtéž. bod 45.

pojetí autorského díla a zároveň by vedla ke sjednocení rozdílných pojetí druhů autorských děl mezi jednotlivými členskými státy, nelze s největší pravděpodobností v nejbližší době očekávat.

Autor je nicméně názoru, že řešení této situace existuje a výborně ho vyjádřil soudce Arnold ve finálním rozsudku před britským soudem High Court of Justice (England & Wales) v posledně jmenovaném případě *SAS*. Soudce Arnold se totiž neztotožnil s argumentací Soudního dvora EU, že by měl programovacímu jazyku poskytnout ochranu pouze na základě toho, že je *autorovým duševním výtvorem*. Vyjádřil názor, že argumentaci soudního dvora je nutné zasadit do širšího kontextu zejména s čl. 2 Bernské úmluvy, která zavazuje státy poskytnout ochranu pouze „*literárním a uměleckým dílům*“ a byť se jedná o výčet neuzavřený, není neomezený. Dle autora, tak soudce Arnold nejlépe vystihl fakt, že se Soudní dvůr EU ve svých rozhodnutích opakovaně opomíná vypořádat s odpovědí na otázku, jaký je vztah unijního pojetí díla a čl. 2 Bernské úmluvy. Přestože Soudní dvůr EU v mnohých svých rozhodnutích uvádí, že pro svoje rozhodnutí do zvažovaného právního rámce zařazuje i Bernskou úmluvu,²⁷¹ tak ve své definici díla, která ztotožňuje druhy děl s pojetím unijní originality, tento vztah zcela opomíjí. Dle názoru autora pojetí druhů autorského díla, jak ho vnímá Soudní dvůr EU, že druhem díla je jakýkoliv duševní výtvor autora, může obstát za předpokladu, že rozsah bude omezen ve smyslu čl. 2 Bernské úmluvy na výtvoř umělecké, literární a vědecké. Takové pojetí by na jedné straně přineslo rozšíření autorskoprávní ochrany ve Velké Británii i na díla, kterým je doposud ochrana odpírána. Na straně druhé by zároveň v zemích kontinentální Evropy nedošlo k přílišnému rozmělnění autorskoprávní ochrany na díla zcela vybočující z literární, jiné umělecké a vědecké oblasti, jak by to hrozilo v případě bezvýhradného přijetí rozhodovací praxe Soudního dvora EU.

7. Požadavek na vyjádření autorského díla

Posledním pojmovým znakem, kterému se tato práce bude věnovat je požadavek na formu vyjádření díla, respektive požadavek na zachycení díla na hmotném substrátu. Tento pojmový znak úzce souvisí s principem dichotomie v autorském právu. Aby se autorům výtvor mohl stát předmětem autorskoprávní ochrany, je nutné ho nejdříve vyjmout z duševního světa autora, kde má podobu pouhé nevyřčené myšlenky, která nemůže být autorským právem žádného státu chráněna.²⁷² Vyjádření výtvoru je zároveň logickým a nutným požadavkem, aby jednotlivá díla od sebe mohla být odlišena. Ve sledovaných národních úpravách lze rozeznat dva odlišné

²⁷¹ Srov. například Rozhodnutí Infopaq bod č. 4.

²⁷² TELECOM, TŮMA, cit. 161. s. 582 – 593.

způsoby přístupu k tomuto pojmovému znaku. Méně přísné je české pojetí, které požaduje pouhé zhmotnění autorova výtvoru do objektivně vnímatelné podoby. Britské pojetí je přísnější a požaduje zachycení autorského díla na hmotném substrátu. Obě pojetí budou dále rozebrána do větších podrobností. Regulace tohoto pojmového znaku má svůj mezinárodní základ v čl. 2 Bernské úmluvy, který stanoví, že „*zákonodárstvím států Unie se však vyhrazuje možnost stanovit, že literární a umělecká díla anebo jedna nebo více kategorií z nich nejsou chráněny, nejsou-li zachyceny na hmotný záznam.*“

7.1. Objektivně vnímatelná podoba díla v České republice

Český právní řád nevyužívá možnosti, kterou dává členům unie Bernská úmluva. Generální klauzule v § 2 AZ požaduje, aby dílo bylo vyjádřeno „*v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.*“ Byť je autorské dílo nehmotný statek, je jeho objektivní vyjádření obligatorním znakem generální klauzule, protože jen tak mu může být poskytnuta ochrana. Česká právní úprava tedy nevyžaduje, aby dílo bylo zachyceno na hmotném substrátu. Dílo může být dokonce vyjádřeno pouze jedinkrát *ad hoc* bez učinění jakéhokoliv záznamu, i když lze zcela jistě doporučit zdokumentování takto vyjádřené podoby pro případné soudní spory. Nicméně uvedené nezachycení díla nic nemění na faktu, že pouhým objektivním vyjádřením díla v objektivní formě (splňuje-li veškeré znaky generální klauzule) vzniká jeho autorskoprávní ochrana. Jinými slovy tedy formou díla je jeho objektivní vyjádření.²⁷³

K samotné formě vyjádření lze uvést, že zákon umožňuje, aby dílo bylo vyjádřeno „*trvale nebo dočasně*“, lze ho tedy vyjádřit v jakékoli i pomíjivé podobě. Ochranu tak získá skladba, která byla byť jedinkrát zahrána, aniž by došlo k zápisu jejích not²⁷⁴ stejně jako by ochranu získala socha z ledu, která může vlivem teploty relativně rychle roztát. Dílo nemusí být vyjádřeno v hmotné podobě. Zákon pro odstranění pochyb dokonce výslovně umožňuje jeho vyjádření v elektronické podobě. Zároveň dílo nemusí být vnímatelné pro celou společnost, stačí, že ho byl schopen vnímat určitý okruh osob. Zároveň však k takovému vnímání ani dojít nemusí, protože pro naplnění tohoto pojmového znaku stačí, že by dílo bylo vůbec způsobilé být vnímáno.²⁷⁵

I. Telec je ve filosofické rovině názoru, že i podle českého právního řádu každé dílo

²⁷³ CHALOUPKOVÁ, HOLÝ, cit. 17, s. 3 – 16.

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ KNAP, KUNZ, cit. 36, s. 43.

potřebuje hmotný substrát, kterým kromě běžných materiálů, které umožňují zachycení, mohou být ale například i zvukové vlny, neboť jen ty dílu umožní být vnímatelným. Na druhou stranu podle tohoto autora mimosmyslové vnímání za vyjádření díla nemůže být považováno, neboť by nebylo objektivně vnímatelné.²⁷⁶

7.2. Britské pojetí fixace díla na hmotném substrátu

Britská právní úprava se v pojmovém znaku požadujícím zhmotnění myšlenky liší a vznik autorskoprávní ochrany spojuje až se zachycením díla na hmotný substrát. Do okamžiku zachycení autorovy tvůrčí činnosti není dílu žádná autorskoprávní ochrana poskytována.²⁷⁷ CDPA 1988 výslovně požaduje zachycení na hmotném substrátu pouze u děl literárních, dramatických a hudebních, nicméně není výslovně uvedeno, že by měla být na hmotném substrátu zachycena i ostatní díla z kategorie uměleckých děl, hudebních nahrávek, filmů, vysílání a typografických edicí. U některých děl, jako jsou hudební nahrávky a filmy, vyplývá nutnost zachycení děl na hmotný substrát ze samotné jejich podstaty.²⁷⁸ Je tak zřejmé, že například socha či dřevorezba potřebují ke svému vyjádření hmotný substrát. U kategorie uměleckých děl není zachycení na hmotný substrát zákonem výslovně požadováno, jedná se tak o otázku, kterou budou muset britské soudy v případě posuzování sporného případu v budoucnu ještě zodpovědět.²⁷⁹ Vzhledem k faktu, že rovněž pro kategorii vysílání není v CDPA 1988 požadována fixace na hmotný záznam, jsou L. Bently a B. Sherman názoru, že pro autorskoprávní ochranu fixace potřeba není. Je podle nich tak na rozhodnutí vysílatele, zda si kopii odvysílaných pořadů vytváří či ne.²⁸⁰

Zajímavým sporem v této oblasti se stala otázka, jak trvalý musí být hmotný substrát pro zachycení malby. V soudním sporu *Merchandising Corp of America v Harpbond*²⁸¹ nebylo uznáno autorské právo k osobitému způsobu make-upu, který si aplikovali členové hudební skupiny. Jednalo se o malbu na obličej, kterou tvořily dva červené pruhy spolu se světle modrým pruhem mezi nimi. Soud se zamýšlel nad samotným pojmem malby a dospěl k závěru, že malba ke své

²⁷⁶ TELEEC, TŮMA, cit. 161. s. 582 – 593.

²⁷⁷ čl. 3 odst. 2. CDPA 1988.

²⁷⁸ BAINBRIDGE, David, HOWELL Claire. *Intellectual property law*. 2. vydání. Harlow, England: Pearson Longman, 2011. Law express series. ISBN 978-1-4082-3786-1. s. 54.

²⁷⁹ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 92.

²⁸⁰ Tamtéž.

²⁸¹ Rozhodnutí *Merchandising Corp of America v Harpbond* [1983] FSR 32.

existenci potřebuje povrch, kterým ale tvář umělce není, neboť je-li z něj barva smyta, zanikne i malba.²⁸² Na druhou stranu soše vytesané z ledu by autorské právo přiznáno bylo, byť nemá trvalý charakter.²⁸³

Zajímavým faktem, který britská úprava nabízí je, že zachycení autorského díla v hmotné formě nemusí být provedeno samotným autorem, ale může být učiněno i třetí osobou a to i bez autorova svolení.²⁸⁴ V historii britského autorského práva je tak znám případ *Walter v. Lane*²⁸⁵, ve kterém reportér zaznamenal pronesený proslov. Zachycením na hmotný substrát řeč pronesená bez předchozí písemné předlohy získala chybějící pojmový znak a stala se chráněným písemným autorským dílem.²⁸⁶ Na druhou stranu ale reportér, který řeč zapisoval, vložil podstatné úsilí do zachycení pronesených slov stejně, jako do pozdější korektury a revize. V důsledku toho a pod vlivem utvářející se doktríny *skill and labour* byl reportér, respektive novinový list *The Times*, považován za autora reportáže. Nicméně pokud by byl obdobný případ posuzován britskými soudy v dnešní době, bylo by nepravděpodobné, že by vytvoření reportáže představovalo projev dostatečného stupně originality v duchu doktríny *skill and labour*. V obdobných případech by v úvahu samozřejmě měl být brán i vztah potenciálně kolidujících autorských práv předlohy a její nahrávky. Složí-li tak například skladatel spontánně skladbu, kterou třetí osoba nahraje, ale skladatel až posléze zapíše z paměti její noty, vznikají tak dvě odlišná autorská díla, jejichž autory jsou odlišné osoby.²⁸⁷

7.3. Požadavek na objektivní vyjádření autorského díla v rozhodovací praxi Soudního dvora EU

Komparativní část této práce byla zahájena pasáží popisující soudobou nejasněnou situaci v oblasti poskytování ochrany vůni parfémů. Bylo zmíněno, že vůni parfému lze rozdělit na jednotlivé čichové složky, které propůjčují danému parfému jeho charakter a že ve zmiňovaném soudním sporu *Kecofa v. Lancôme* byl za autorské právo porušující uznán parfém, který měl

²⁸² Rozhodnutí *Merchandising Corp of America v Harpbond* [1983] FSR 32 odst. 46.

²⁸³ BENTLY, SHERMAN, cit. 3, s. 92.

²⁸⁴ čl. 3 odst. 3CDPA 1988.

²⁸⁵ Rozhodnutí *Walter v. Lane* [1900] AC 539.

²⁸⁶ DAVIS, Jennifer. *Intellectual property law*. 4th ed. Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-958142-9. Str. 28 – 29.

²⁸⁷ BAINBRIDGE, David, HOWELL Claire. *Intellectual property law*. 2. vydání, Harlow, England: Pearson Longman, 2011. Law express series. ISBN 978-1-4082-3786-1. s. 55.

shodných čtyřiaadvacet z celkových šestadvaceti čichových složek. Na druhou stranu obdobný případ byl rozhodován i francouzským soudem v případě *Bsiri-Barbir v. Haarmann Reime*²⁸⁸, který ochranu parfému nepřiznal. Neučinil tak na základě toho, že ve vytvoření parfému viděl spíše výsledek aplikace znalosti technologického postupu (know-how) a nelze jej tak považovat za výsledek tvůrčí činnosti.²⁸⁹

V této situaci rozdílného přístupu členských států EU k posuzování autorskoprávní ochrany k tak abstraktním předmětům jako jsou parfémy, byl Soudní dvůr EU postaven před otázku, zda je dle jeho výkladu unijního práva možné poskytnout autorskoprávní ochranu chuti sýru. Jednalo se o případ *Smilde*²⁹⁰ předložený Soudnímu dvoru EU nizozemským soudem. Tento případ nabídl Soudnímu dvoru EU šanci přesvědčivě vyjasnit pojem díla v unijním pojetí a sjednotit rozdílné výklady druhů děl, které se pohybují na samotné hranici splnění pojmových znaků autorského díla, jako jsou například i diskutované parfémy. Nicméně Soudní dvůr EU takovou možnost nevyužil a v případě rozhodnutí *Smilde* bez většího přesahu zůstal se svou argumentací pouze u posouzení možnosti ochrany chuti sýru.²⁹¹

Soudní dvůr EU ve svém rozhodnutí opět vycházel z čl. 2 Bernské úmluvy a tentokrát zvažoval, zda závazek poskytnout ochranu dílům „bez ohledu na způsob nebo formu jejich vyjádření“, který vyplývá z této úmluvy, lze vztahovat právě i na chuť sýru. Nicméně Soudní dvůr EU došel k závěru, že jak regulující orgány, tak i jednotlivci a hospodářské subjekty musí mít možnost „jasně a přesně se obeznámit s takto chráněnými předměty“ a že je nutné z procesu identifikace odstranit veškeré subjektivní prvky, které jsou na újmu právní jistoty.²⁹² Soudní dvůr EU tedy rozhodl, že chuti potraviny schází možnost přesné a objektivní identifikace a že záleží zásadně na faktorech jako jsou pocity, chuťové požitky, které jsou subjektivní, neboť závisejí na věku, potravinové preferenci, prostředí a kontextu, ve kterém je výrobek ochutnáván.²⁹³ Především

²⁸⁸ Rozhodnutí odvolacího soudu v Paříži ze dne 13. července 2006 ve věci *Bsiri-Barbir v Haarmann & Reimer* [2006] E.C.D.R. 28.

²⁸⁹ SEVILLE, cit. 235., s. 49-52.

²⁹⁰ Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 13. listopadu 2018, *Levola Hengelo BV v. Smilde Foods BV*, (C-310/17). („Smilde“)

²⁹¹ ROSATI, Emily. *The Levola Hengelo CJEU decision: ambiguities, uncertainties ... and more questions*. 13. listopadu 2018. Dostupné z: <http://ipkitten.blogspot.com/2018/11/the-levola-hengelo-cjeu-decision.html>

²⁹² Rozhodnutí *Smilde*, odst. 41.

²⁹³ Tamtéž. odst. 42.

na základě této argumentace Soudní dvůr EU (aniž by se zabýval jinými pojmovými znaky autorského díla) rozhodl, že chuti potravin autorskoprávní ochranu nelze poskytnout.

T. Dobřichovský je názoru, že Soudní dvůr EU ve své argumentaci zcela opomněl zabývat se průmyslověprávním aspektem ochrany chuti potravin, neboť je spíše principem průmyslových práv hledat a objevovat již existující řešení, která jsou dána přírodními zákony. Prostor pro svobodnou a kreativní volbu je tak u některých potravin omezen.²⁹⁴ Domnělí autoři chuti potravin by tak spíše hledali již existující kombinace různých chutí, popřípadě výrobních postupů. Jedná se o obdobnou argumentaci, kterou použil francouzský soud v případě zamítnutí ochrany parfému v rozhodnutí *Bsiri-Barbir v. Haarmann Reime*, kde dospěl k názoru, že výroba parfému je spíše otázkou uplatnění *know-how*, než duševní činnosti. Druhou rovinou samozřejmě je, že v případě poskytnutí ochrany chuti potravin by došlo k nežádoucí částečné monopolizaci v takto strategické oblasti.

Pro úplnost úvahy nad rozhodnutím *Smilde* se autor zamýšlí nad důvodem, proč Soudní dvůr EU v bodě 43 tohoto rozhodnutí přidal zdánlivě nadbytečný argument, který již pro závěrečný verdikt nebyl potřebný. Tímto argumentem bylo, že ochranu chuti sýru nelze poskytnout zároveň z důvodu, že za současného vědeckého vývoje neexistuje technologie, která by od sebe umožnila odlišit chutě jednotlivých výrobků. T. Dobřichovský v této argumentaci SDEU vidí úmyslnou snahu ponechat si možnosti vrátit se k posouzení autorskoprávní ochrany chuti v budoucnu a situaci přehodnotit, možná i s ohledem na vývoj technologií v oblasti analýzy chuti potravin.²⁹⁵ Autor této práce si dovoluje přidat úvahu, zda Soudní dvůr EU v bodě 43 rozhodnutí *Smilde* částečně nemyslel i na možnost budoucí ochrany výrobků, jako jsou zmiňované vůně parfémů a jiné smyslově vnímatelné výtvořky, u kterých je ale možné jejich analýzu a porovnání provést „objektivněji“ než je tomu v případě chuti sýru. Zbývá tak jen doufat, že Soudní dvůr EU zůstane racionální a nebude autorskoprávní ochranu rozšiřovat na výtvořky, které mezi díla, jak je chápe Bernská úmluva, tedy výtvořky „z literární, vědecké a umělecké oblasti“ tradičně nepatří.

²⁹⁴ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. K pojmu autorského díla v kontextu rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci *Smilde C-310/17* – Evropské ne autorskoprávní ochraně chuti sýru. in. DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: ke koncepčním změnám v přístupech práva duševního vlastnictví se zvláštním přihlédnutím k pojmu originality autorských děl, pojetí ochranných známek a chápání patentové teorie ekvivalence*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2018. ISBN 978-80-87975-84-8. s. 28

²⁹⁵ Tamtéž s. 29 – 30.

8. Možné důsledky vystoupení Velké Británie z Evropské unie na posuzování pojmových znaků autorského díla

V době sepisování této kapitoly není zcela zřejmé, jakou bude mít podobu dohoda o vystoupení Velké Británie z Evropské unie (*Brexit*) a ve hře zůstává i odchod bez jakékoliv dohody. Lze však předpokládat, že s největší pravděpodobností obě varianty *Brexitu* nebudou mít přímý vliv na samotnou podobu právní úpravy autorského díla ve Velké Británii. Lze očekávat, že důsledky pro definici autorského díla budou spíše sekundárního charakteru. V některých soudních rozhodnutích, jako například v *SAS* nebo *Temple Island Collection*, bylo možné spatřovat, že britské soudy reflektovaly evropské právo a snažily se s ním vypořádat. Pokračování tohoto trendu je však nejisté a jen čas ukáže, jak moc se rozhodovací praxe od nastaveného trendu odkloní. Autor je názoru, že britské soudy s největší pravděpodobností nepřijmou koncept „díla jako autorova duševního výtvoru“, který prosazuje Soudní dvůr EU. Naopak je možné, že britské právo zůstane u svého uzavřeného výčtu druhů děl, který možná bude soudy extenzivněji vykládán, aby se britské právo zcela nevzdálilo od vývoje v EU. Ohledně pojetí originality lze očekávat ustálení britské rozhodovací praxe na pozicích doktríny *skill and labour*, kterou Soudní dvůr EU označoval za nedostatečný stupeň originality autorské tvorby ve vztahu k unijnímu pojetí tohoto pojmového znaku. Posledně diskutovaný požadavek na spojení díla s hmotným substrátem u některých druhů děl je v britském právu hluboce zakořeněn a ani u něj nelze čekat žádnou změnu.

Pro možnou unijní harmonizaci *Brexit* naopak může znamenat šanci na jednodušší prosazení změn. Velká Británie byla silný politický hráč, který odlišným pojetím pojmových znaků autorského díla znesnadňoval nalezení společného konceptu autorského díla. Na druhou stranu bude nepochybnou nevýhodou ztráta Velké Británie jako významného obchodního teritoria, kde mohla být alespoň částečná právní úprava pojmových znaků autorského díla sjednocována.²⁹⁶ Je navíc možné, že této situace využije Soudní dvůr EU a bude pokračovat ve své „skryté harmonizaci“ unijního konceptu díla alespoň do té doby, než bude přijat případný unijní harmonizační předpis, který autorské dílo, nebo alespoň některý z pojmových znaků, jednoznačně upraví.

²⁹⁶ CÍSAŘOVÁ, Zuzana. *Brexit a jeho dopady v oblasti průmyslových práv a autorského práva*. in. KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nové trendy a problémy aplikační praxe se zvláštním přihlédnutím k právu EU a judikatuře SDEU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. ISBN 978-80-87975-58-9. s. 86.

Závěr

Předložená práce provedla komparaci právní úpravy autorského díla v právních řádech České republiky a Velké Británie. Práce hledala odpovědi na otázku, zda je v rámci těchto dvou právních úprav poskytována autorskoprávní ochrana výsledkům tvůrčí činnosti na srovnatelné úrovni. Obě srovnávané právní úpravy patří do odlišných právních kultur, proto bylo předpokladem, že se projeví vzájemné odlišnosti i v jednotlivých pojmových znacích autorského díla.

Obě komparované právní úpravy byly zasazeny do mezinárodního kontextu, což objasnilo nadnárodní vlivy podmiňující současnou podobu obou právních úprav a popsalo způsoby, jakými mohou mezinárodní dohody v budoucnu zasahovat do podoby autorského díla v obou státech. Mezinárodní dohody byly zkoumány v historickém kontextu jejich vzniku, aby bylo popsáno, jaké technologické a geopolitické vlivy v minulosti přiměly státy dosáhnout konsenzu s jejich zněním. Tento historický kontext je významný, neboť nastiňuje podmínky, za kterých může být v budoucnu přijata moderní mezinárodní dohoda významně reformující autorské právo. Ze zkoumaných mezinárodních dohod byl věnován největší prostor úpravě autorského díla v Bernské úmluvě, která je východiskem obou srovnávaných právních úprav. Práce se k úpravě pojmových znaků autorského díla v Bernské úmluvě několikrát vrátila, neboť je využívána Soudním dvorem Evropské unie jako právní základ pro extenzivní výklad pojmového znaku originality a druhů autorských děl.

Práce ve druhé části popsala právní úpravu autorského díla v obou komparovaných právních úpravách, přičemž zároveň identifikovala nejvýznamnější odlišné pojmové znaky, které byly detailně porovnávány v závěrečné části. Byl rozebrán význam judikatury pro oba právní řády, což se stalo východiskem pro popsání přístupu soudního výkladu k jednotlivým pojmovým znakům autorského díla. Byly diskutovány soudní precedenty jako pramen práva Velké Británie a zároveň na příkladu *Lucasfilm Ltd v Ainsworth* bylo v konkrétní rovině prezentováno, jak jsou precedenty britskými soudy využívány v autorském právu. Pro úplnost byly právní úpravy zasazeny do historického kontextu, který poukázal na rigiditu britského práva a neochotu přizpůsobit se mezinárodnímu právu. V českém právu bylo výsledkem historického exkurzu zmapování vývoje generální klauzule dřívějších autorských zákonů až k platnému Autorskému zákonu.

Jádrem práce bylo srovnání tří nejvýznamnějších pojmových znaků autorského díla, které jsou v obou komparovaných právních úpravách pojímány odlišně. V rámci srovnávání

jednotlivých pojmových znaků byly vnitrostátní přístupy konfrontovány s rozhodovací praxí Soudního dvora EU, která vnitrostátní právní úpravy staví do nejisté pozice. Autor při komparaci každého z pojmových znaků hledal průnik práva vnitrostátních úprav s právem a rozhodovací praxí Evropské unie a popsal nejistou výslednou vnitrostátní podobu jednotlivých pojmových znaků autorského díla. Zároveň se autor snažil pro obě srovnávané právní úpravy odhadnout možný budoucí vývoj v posuzování jednotlivých pojmových znaků a tedy i celkové budoucí podoby autorského díla.

V rámci praktické části bylo nejprve srovnáváno pojetí pojmového znaku originality. Velká Británie zastává benevolentnější doktrínu *skill and labour*, v jejímž důsledku je poskytována ochrana výsledkům tvůrčí činnosti za předpokladu autora dostatečného úsilí, schopností, popřípadě úsudku, které vedly k vytvoření díla. Autorské dílo v britském pojetí musí pocházet od autora a nesmí být kopií žádného jiného autorského díla. V České republice se uplatňuje přísnější pojetí originality jako relativní jedinečnosti výsledků autorské tvorby. Pro poskytnutí autorskoprávní ochrany ale není požadována absolutní jedinečnost výsledku tvůrčí činnosti, ale postačí, pokud je dílo statisticky jedinečné ve smyslu neopakovatelnosti tvůrčí činnosti autora. V relativním pojetí jedinečnosti se projevuje současný trend ochrany *děel malé mince*, kterým je poskytována autorskoprávní ochrana, přestože autor při jejich vytvoření nevytvořil dostatečné množství kreativity, které by pro vytvoření běžného autorského díla vynaložit musel. Tato situace byla objasněna na komponování hudebních melodií v populární hudbě, kde je omezený prostor pro invenci. Práce ve vztahu k požadavku originality dochází k závěru, že v českém pojetí relativní jedinečnosti je obsažen i britský požadavek původnosti, ale nadto je v požadavku jedinečnosti v jisté míře obsažen i prvek osobitosti a novosti.

Druhým zkoumaným pojmovým znakem byl pojmový znak chráněných druhů autorských děl. Jednalo se o srovnání zcela odlišného přístup britského *common law* s českým pojetím náležejícím ke kontinentálnímu proudu *droit d'auteur*. Česká právní úprava následuje znění Bernské úmluvy a poskytuje ochranu všem dílům náležejícím do kategorií děl uměleckých literárních, jiných děl uměleckých a děl vědeckých. Zmíněné kategorie jsou zároveň doplněny o demonstrativní a blíže neuzavřený výčet druhů děl, která do daných kategorií patří. Britská úprava naopak tradičně obsahuje taxativně vyjmenovaný uzavřený výčet druhů děl, kterým poskytuje autorskoprávní ochranu. Dílům spadajícím mimo zákonem vyjmenované druhy děl se britské soudy zdráhají autorskoprávní ochranu poskytnout. Pod vlivem rozhodovací praxe Soudního dvora EU se britský přístup začínal v posledních letech pozvolna proměňovat. Práce však konstatuje, že vzhledem k odchodu Velké Británie z EU je další příklon ke

kontinentálnímu neuzavřenému výčtu druhů děl nepravděpodobný a byly představeny některé scénáře možného vývoje po odchodu Velké Británie z EU.

Komparace pojmových znaků originality a druhů autorských děl byla doplněna o rozbor rozhodovací praxe Soudního dvora EU, který bez jednoznačné opory v právních předpisech Evropské unie prosazuje extenzivní přístup k některým pojmovým znakům autorského díla. Činí tak přesto, že směrnicemi byly doposud harmonizovány pouze počítačové programy, databáze a některé aspekty fotografií. Práce na několika soudních rozhodnutích detailně popsala vývoj pojmu autorského díla v pojetí Soudního dvora EU, který se vyvíjel od rozhodnutí *Infopaq*. Podoba unijního konceptu pojmového znaku druhů autorských děl se v pojetí Soudního dvora EU částečně překrývá s koncepcí originality, která je v rozhodovací praxi chápána jako *autorův duševní výtvor*, což bylo prezentováno na rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci *BSA v Ministerstvo kultury*. Autor došel k závěru, že současná rozhodovací praxe Soudního dvora EU by mohla vést ke zpřísnění požadavku originality ve Velké Británii, ale zároveň částečně rozmělnit požadavek jedinečnosti v České republice. Ve vztahu ke chráněným druhům děl bylo diskutováno, zda může britský *closed list* přestát harmonizační tendence Soudního dvora EU, který vykládá pojmový znak druhů autorských děl ve smyslu všech *duševních výtvorů autora*. Stejně tak bylo diskutováno, zda by i české širší pojetí kategorií autorských děl nemuselo pod unijním vlivem poskytovat ochranu dílům na samé hranici děl *uměleckých literárních, jiných uměleckých a vědeckých*. Autor při kritice extenzivního výkladu Soudního dvora EU ve vztahu k pojmovým znakům autorského díla upozornil na názor britského soudu v rozhodnutí *SAS World Programming*, které konfrontovalo extenzivní přístup Soudního dvora EU s definicí druhů děl v Bernské úmluvě, neboť jen ten je pro signatáře Bernské úmluvy (včetně EU) závazný. Tento restriktivní přístup by byl zcela jistě udržitelný i pro výklad kategorií autorských děl podle české právní úpravy.

Třetím srovnávaným pojmovým znakem byl požadavek na vyjádření autorského díla. Velká Británie využila možnosti, kterou signatářům dává RÚB a pro některá díla požaduje zachycení v hmotné podobě. Oproti tomu česká právní úprava pouze požaduje, aby autorská díla byla vyjádřena v objektivně vnímatelné podobě a výslovně jejich zachycení na hmotném nosiči nepožaduje. Je však univerzálně platné nejen pro obě úpravy, že některé druhy děl se bez zachycení na hmotný substrát neobejdou už ze své podstaty. Byly diskutovány soudobé výzvy autorského práva zejména ve vztahu k nejednoznačně vnímatelným výsledkům tvůrčí činnosti. Autor upozornil na rozhodnutí o poskytnutí autorskoprávní ochrany vůni parfému, které rozhodovaly dánské a francouzské soudy. Byla představena metoda porovnávání jednotlivých čichových komponentů vůně parfému, které dánskému soudu ve věci *Kecofa v. Lancôme* postačovalo jako

dostatečné zachycení podoby autorského díla. V rámci komplexního rozboru tohoto pojmového znaku byl věnován prostor rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci *Smilde*, ve kterém nebyla za autorské dílo považována chuť sýru. Autor při rozboru odborné literatury zabývající se rozhodnutím *Smilde* došel k závěru, že Soudní dvůr EU v daném případě nevyužil možnosti vyjasnit pojem autorského díla v pojetí Soudního dvora EU a ponechal si možnost v budoucnu teoreticky považovat díla jako parfémy, popřípadě i chuť potravin za vyhovující požadavku na vyjádření autorského díla.

Autor je názoru, že předložená práce provedla důslednou komparaci právních úprav autorského díla České republiky a Velké Británie, která byla navíc zasazena do mezinárodního kontextu a kontextu právní úpravy autorského díla v právu Evropské unie a rozhodnutí Soudního dvora EU. Autor má v úmyslu sledovat budoucí vývoj rozhodovací praxe soudů ve Velké Británii po jejím odchodu z EU. Bude zajímavé, zda soudy budou poskytovat ochranu druhům děl i mimo *closed list* třeba právě i s odkazem na znění Bernské úmluvy. Stejně tak je otázkou jakým směrem se ve své rozhodovací praxi vydá Soudní dvůr EU a zda bude pokračovat v aplikaci konceptu autorského díla jako *autorova duševního výtvoru* univerzálně na všechny výsledky tvůrčí činnosti, které mu budou předloženy k posouzení.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

ATKINSON, Benedict., FITZGERALD, Bryan. *A short history of copyright: the genie of information*. Cham Springer 2014. ISBN 978-3-319-02075-4.

BAINBRIDGE, David, HOWELL Claire. *Intellectual property law*. 2. vydání. Harlow, England: Pearson Longman, 2011. Law express series. ISBN 978-1-4082-3786-1.

BENTLY, Lionel, SHERMAN Brad. *Intellectual property law. Fourth edition*. Oxford: Oxford University Press, 2014. Online resource centre. 1296 s. ISBN 978-0-19-964555-8.

BOGUSZAK, Jiří, ČAPEK Jiří a GERLOCH Aleš. *Teorie práva*. Praha: ASPI Publishing, 2001. ISBN 80-86395-74-X.

BORCHARDT, Klaus-Dieter. *The ABC of EU law. Luxembourg: Publications Office of the European Union*, 2017. ISBN 978-92-78-40525-0.

CLARK, Bryan, GEEGAN Gerard. *Scottish Legal System: Law Essentials*. 3. vydání. Dundee: Edinburgh University Press, 2012. ISBN 9781845861346.

COLSTON, Catherine, GALLOWAY Jonathan. *Modern intellectual property law*. 3. vydání. New York, NY: Routledge, 2010. ISBN 9780415556712.

DAVIS, Jennifer. *Intellectual property law*. 4th ed. Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-958142-9.

DERCLAYE, Estelle. *Research handbook on the future of EU copyright*. Northampton, MA: Edward Elgar, 2009. ISBN 978-1-84720-392-2.

DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: europeizace českého práva duševního vlastnictví - harmonizační změny v legislativě a výkladu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2017. ISBN 978-80-87975-75-6.

DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2018, ISBN 978-80-87975-84-8.

ELLIOTT, Catherine, QUINN Frances. *English legal system*. 17. vyd. Harlow: Longman, 2016. ISBN 978-1-292-08918-8.

FOREMAN, Sybil. *Copyright Law – World study*, University Publications. 2012. ISBN 978-81-323-3530-6.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-652-1.

GOLDSTEIN, Paul, HUGENHOLTZ, P. Bernt. *International Copyright: Principles, Law, and Practice*. 3. vyd. Oxford University Press, 2012. ISBN 978-0-19-979429-4.

Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.

KNAP, Karel, KUNZ Otto. *Mezinárodní právo autorské*. Praha: Academia, 1981.

KUR, Annette, DREIER Thomas. *European intellectual property law: text, cases and materials*. Cheltenham, UK: Edward Elgar, 2013. ISBN 978-1-84844-880-3.

KŘÍŽ, Jan a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nový občanský zákoník a vybrané problémy evropského práva duševního vlastnictví - dopady na českou legislativu a praxi*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. ISBN 978-80-87975-15-2.

KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových: nové trendy a problémy aplikační praxe se zvláštním přihlédnutím k právu EU a judikatuře SDEU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2016. ISBN 978-80-87975-58-9.

LAVICKÝ, Petr. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9.

MOLEK, Pavel. in ŠIMÍČEK, Vojtěch. a kol. *Ústava České republiky – Komentář*. 1. vydání. Praha : Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-814-7.

PARTINGTON, Martin. *Introduction to the English legal system*. Oxford: Oxford University Press, 2011. ISBN 978-0-19-960180-6.

PRCHAL, Petr. *Limity autorskoprávní ochrany*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-141-0.

PUTZ, Karel. *Pascal: pokročilejší programátorské techniky*. Praha: Grada, 2007. Průvodce (Grada). ISBN 978-80-247-1266-6.

SCHEU, Harald Christian. *Úvod do mezinárodního práva veřejného*. Praha: Auditorium, 2010. InSTITUTE. ISBN 978-80-87284-05-6.

SRSTKA, Jiří. a kol. *Autorské právo a práva související*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017. 416 s. ISBN 978-80-7502-240-0.

ŠALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-097-3.

TELEC, I. *Chronologický přehled autorskoprávních předpisů platných na území České republiky*. Časopis pro právní vědu a praxi, 1995.

TELEC, Ivo, TŮMA Pavel, *Autorský zákon*, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-608-42007.

TELEC, Ivo, TŮMA Pavel. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006. 116 s. ISBN 80-7239-198-4.

TORREMANS, Paul. *Holyoak and Torremans intellectual property law*. Eighth edition. New York, NY: Oxford University Press, 2016. ISBN 9780198734772.

WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-730-6..

2. Seznam odborných článků a vědeckých prací

DAVID, Ludvík. *Právo na předvídatelné rozhodnutí jako základní soukromé právo*. *Právní rozhledy*. 2012, č. 5.

DERCLAYE, Estelle. *Assessing the impact and reception of the Court of Justice of the European Union case law on UK copyright law: what does the future hold?* *Revue*

Internationale du Droit d'auteur, 2014 (240). ISSN 0035-3515. Dostupné z: <http://eprints.nottingham.ac.uk/3613/>

PROKEŠ, Martin. *O povaze práv autora a jedinečnosti jako znaku autorského díla*. Právní fórum. 2012, č. 7, s. 288.

SEVILLE, Catherine. *Copyright in Perfumes: Smelling a Rat*. The Cambridge Law Journal, Ročník 2007, Vol. 66. s. 49-52.

TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*, 2011, č. 12.

3. Seznam použitých internetových zdrojů

CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon. Komentář. 5. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2017 [cit. 12. 6. 2019]. ISBN: 978-80-7400-671-5. s. 3 - 16. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz>

House of Commons, *The EU Bill and Parliamentary Sovereignty*, 2010 [online]. European Scrutiny Committee. [cit. 14. 6. 2019]. Dostupné z: <https://publications.parliament.uk/pa/cm201011/cms/elect/cmeuleg/633/63304.htm>

KOELMAN, Kamil., WIPO, *Wipo magazine*, 5. vydání, 2006, dostupné z: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2006/05/article_0001.html

Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Východiska Dohody TRIPS*. 2010. [online]. Odbor 06200, [cit. 26.6.2019] Dostupné z: <https://www.mpo.cz/dokument6336.html>

ROSATI, Emily. *The Levola Hengelo CJEU decision: ambiguities, uncertainties ... and more questions*. 13. listopadu 2018. Dostupné z: <http://ipkitten.blogspot.com/2018/11/the-levola-hengelo-cjeu-decision.html>

WIPO-Administered Treaties. World Intellectual Property Organization [online]. [cit. 17.6.2019]. Dostupné z: <https://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/>

WIPO-Administered Treaties. World Intellectual Property Organization [online]. [cit. 17.6.2019]. Dostupné z: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=15

WIPO-Administered Treaties. World Intellectual Property Organization [online]. [cit. 18. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.wipo.int/treaties/en/ip/berne/summary_berne.html#_ftn3

WIPO-Administered Treaties. World Intellectual Property Organization [online]. [cit. 18. 6. 2019]. Dostupné z: https://www.wipo.int/treaties/en/ActResults.jsp?act_id=26

World Trade Organization. *Intellectual property: protection and enforcement*. [online]. [cit. 27.6.2019]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm7_e.htm

ZIRNSTEIN, Elizabeta. *Harmonization and Unification of Intellectual Property in the EU*. University of Primorska. 2005. Dostupné z: <https://repositorij.upr.si/IzpisGradiva.php?lang=eng&id=1684&print=>

4. Seznam použitých právních předpisů

Bernská úmluva ze dne 9. září 1886 podepsaná v Bernu. První revize proběhla dne 4. května 1896, druhá revize 13. listopadu 1908 v Berlíně, třetí revize 20. března 1914 v Bernu, čtvrtá revize 2. června 1928 v Římě, pátá revize 26. června 1948 v Bruselu, šestá revize 14. července 1967 v Stockholmu, sedmá revize v Paříži 24. července 1971.

ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO, zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 197/1895 Ř. z., o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým ze dne 26. prosince 1895. („Zákon o právu původském“).

ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 11/1918 Sb.

ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 218/1926 Sb. z. a n.. o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým.

ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském.

Důvodová zpráva k z. č. 89/2012 Sb. (konsolidovaná verze). Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky, s. 47 – 48. [online]. [cit. 1.7.2019]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf?fbclid=IwAR36slqrLhcQ5NAOgX96zjbi3mX6uCIL0YGIZMX0yLEJLMxO7LNgdej9YCK>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází. („Databázová směrnice“).

Směrnice EP a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů. („Softwarová směrnice“).

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2006/116/ES, ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. („Směrnice o době ochrany autorského práva“).

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském (WCT). Ženeva. 1996.

Všeobecná úmluva o autorském právu. Ženeva. 1952. (VÚAP).

5. Seznam použitých soudních rozhodnutí

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2007, Sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

Rozhodnutí Sněmovny lordů ve věci *Ladbroke Football Ltd proti William Hill Football Ltd*, 1 WLR 273, ze dne 21. ledna 1964.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Velké Británie ze dne 21 července 2011, *Lucasfilm Ltd v Ainsworth* [2011] UKSC 39.

Rozhodnutí Sněmovny lordů ve věci *Merchandising Corp of America v Harpbond* [1983] FSR 32.

Rozhodnutí Sněmovny lordů ve věci *Walter v. Lane* [1900] AC 539

Rozhodnutí odvolacího soudu ze dne 28. listopadu 2011 ve věci *Temple Island Collections Ltd v. New English Teas Ltd* a další [2012] FSR 9

Rozhodnutí Dánského nejvyššího soudu ve věci *Kecofa v.Lancôme*, HR, June 16, 2006, LJN AU8940

Rozhodnutí odvolacího soudu v Paříži ze dne 13. července 2006 ve věci *Bsiri-Barbir v Haarmann & Reimer* [2006] E.C.D.R. 28.

Rozsudek Soudního dvora EU (čtvrtého senátu) ze dne 16. července 2009. Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening. (C-5/08).

Rozsudek Soudního dvora EU (třetího senátu) ze dne 22. prosince 2010, Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvo kultury (C-393/09).

Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 4. října 2011. Football Association Premier League Ltd a další proti QC Leisure a další (C-403/08) a Karen Murphy proti Media Protection Services Ltd (C-429/08).

Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 4. října 2011. Football Association Premier League Ltd a další proti QC Leisure a další (C-403/08).

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011. Eva-Maria Painer proti Standard VerlagsGmbH a další. (C-145/10).

Rozsudek Soudního dvora EU (třetího senátu) ze dne 1. března 2012. Football Dataco Ltd a další v. Yahoo UK Limited a další (C-604/101).

Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 13. listopadu 2018, Levola Hengelo BV v. Smilde Foods BV, (C-310/17).

Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 2. května 2012, SAS Institute Inc. v. World Programming Ltd (C-406/10).

Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. září 2011. Sp. zn. I. ÚS 1186/11.

Komparace právní úpravy autorského díla v České republice a ve Velké Británii

Abstrakt

Práce provádí komparaci právní úpravy autorského díla a jeho jednotlivých pojmových znaků v České republice a ve Velké Británii. Komparace je zasazena do mezinárodního a historického kontextu. Odpovídající prostor je věnován právní úpravě autorského díla v právních předpisech Evropské unie a související rozhodovací praxi Soudního dvora EU, která má bezprostřední vliv na podobu komparovaných právních úprav. Cílem práce je zjistit, ve kterých pojmových znacích autorského díla se od sebe srovnávané právní úpravy odlišují, zjištění odlišnosti popsat a zjistit, zda je v obou zemích poskytována obdobná ochrana výsledkům autorskoprávní tvůrčí činnosti.

První část práce vytváří teoretický základ pro samotnou komparaci a zasazuje srovnávané právní úpravy do mezinárodního kontextu. Jsou zkoumány nejdůležitější mezinárodní dohody, které upravují autorské dílo na nadnárodní úrovni. Největší prostor je věnován především Bernské úmluvě a právní úpravě autorského díla právními předpisy EU. Druhá část práce provádí srovnání obou právních úprav autorského díla a identifikuje nejdůležitější pojmové znaky, které jsou dále detailněji studovány. Závěrečná praktická část práce provádí detailní srovnání pojmových znaků originality, druhů autorských děl a požadavku na vyjádření autorského díla. Všechny srovnávané pojmové znaky jsou zasazeny do kontextu rozhodovací praxe Soudního dvora EU, která obě právní úpravy nepřímo ovlivňuje, což je v práci detailně rozebráno.

Práce dospívá k závěrům, že požadavek originality (jedinečnosti) je stanoven přísněji v České republice. Požadavek na vyjádření autorského díla v hmotné podobě a podmínka, aby dílo spadalo do některé z taxativně vyjmenovaných kategorií děl, se dá považovat za přísnější ve Velké Británii. Práce však vzniká v době jednání o podobě odchodu Velké Británie z Evropské unie, proto se může popsany nastolený trend přibližování rozhodovací praxe britských soudů v nejbližší době změnit a autorské právo Velké Británie se může začít izolovat od zbytku kontinentální Evropy.

Klíčová slova: autorské dílo, komparace, originalita

A comparison of the authorial work in the legislation of the Czech Republic and the United Kingdom

Abstract

The thesis compares authorial work in the legislation of the Czech Republic and the United Kingdom. The International copyright framework is briefly introduced. Further, the thesis examines the concept of Authorial work in the legislation of the European Union and established decision praxis of the Court of Justice of the European Union. An objective of the thesis is to find key differences between the requirements for the protection of the authorial works within the compared legislations, to describe those differences and to find out whether a similar protection is offered to the authorial works.

The first part of the thesis provides a theoretical introduction to the concept of the authorial work and delineates an international context of the topic. The most important international copyright treaties are scrutinized with the special emphasis on the Bern Convention and the authorial work in the legislation of the EU. The second part compares the domestic approaches to the authorial works in both national Copyright Acts. Also, it identifies the most important requirements for the copyright protection. The final part is focused on thorough comparison of the three most important requirements for the copyright protection. It deals with the requirement that the work must be original, fall within the right category of Work and that it must be recorded in a material form in order to be protected. The comparison of those requirements is enriched with the decision praxis of the Court of Justice of the EU.

The conclusion of the thesis is that the originality requirement is more demanding in the Czech Republic. On the other hand UK legislation requires that the work must fall within the category of work enumerated in the CDPA 1988 and that some categories of the works must be recorded in a material form in order to be protected. However, author of the thesis is aware of the fact that UK is leaving EU so it is pointed out that the current trend of moving the court decisions in UK towards the EU concept of work may change significantly in the future. Finally, the prediction is made about the development of Copyright in both legislations as well as in EU.

Klíčová slova: Authorial work, Comparison, Originality